The background of the page is a blurred image of a bookshelf. Several books are visible, with their spines in various colors like green, red, blue, and yellow. One book spine on the left has the text 'Kronika česká' visible. Another spine on the right has 'SABIN' visible. The overall image is out of focus, serving as a decorative backdrop for the text.

ÚSTAV
PRO ČESKOU
LITERATURU
AV ČR, v. v. i.
VÝROČNÍ
ZPRÁVA
2016

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.
Na Florenci 3/1420, Praha 1
IČ: 68378068

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2016
Auditorem ověřena dne 6. 6. 2017
Dozorčí radou pracoviště projednána dne 13. 6. 2017
Radou pracoviště schválena dne 15. 6. 2017

Účetní závěrka, příloha k účetní závěrce, zpráva o jejím auditu a zpráva auditora k výroční zprávě jsou
obsaženy v samostatné příloze dostupné na <<http://www.ucl.cas.cz/cs/o-ustavu/vyrocní-zpravy>>.

V Praze dne 23. 6. 2017

OBSAH

I Věda a výzkum.....	5
Rámce činnosti ÚČL.....	6
Činnost výzkumných útvarů.....	11
700. výročí narození Karla IV.....	22
ÚČL a Česká knižnice.....	24
Literatura v technologických a mediálních kontextech.....	26
Tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla.....	28
Konference o Václavu Havlovi v Akademii věd ČR.....	30
Ocenění pracovníků.....	32
Činnost výzkumné infrastruktury Česká národní bibliografie.....	34
II Publikace.....	39
Knižní publikace pracovníků.....	40
Publikace vydané v ÚČL.....	52
Souhrnné údaje o publikační činnosti.....	53
III Mezinárodní spolupráce.....	55
Zahraniční badatelé a studenti v ÚČL.....	56
Badatelé ÚČL v zahraničí.....	57
Workshop s historikem knihy Rogerem Chartierem.....	63
Česko-slovenská spolupráce.....	64
Konsorcium pro vytváření a užívání informačních zdrojů světové literárněvědné bohemistiky.....	65
Mezinárodní evropské projekty.....	66
IV Výuka a popularizace.....	69
ÚČL školám.....	70
Pedagogická spolupráce s vysokými školami.....	72
Popularizační činnost.....	74
Účast na literárním dění.....	81
Služby pro veřejnost.....	83
ÚČL na sociálních sítích.....	86
V Hospodaření.....	89
Rozpočet.....	90
Majetek.....	92
VI Orgány pracoviště.....	93
Ředitel pracoviště.....	94
Rada pracoviště.....	96
Dozorčí rada.....	99
VII Další informace.....	101

Věda a výzkum

RÁMCE ČINNOSTI ÚČL

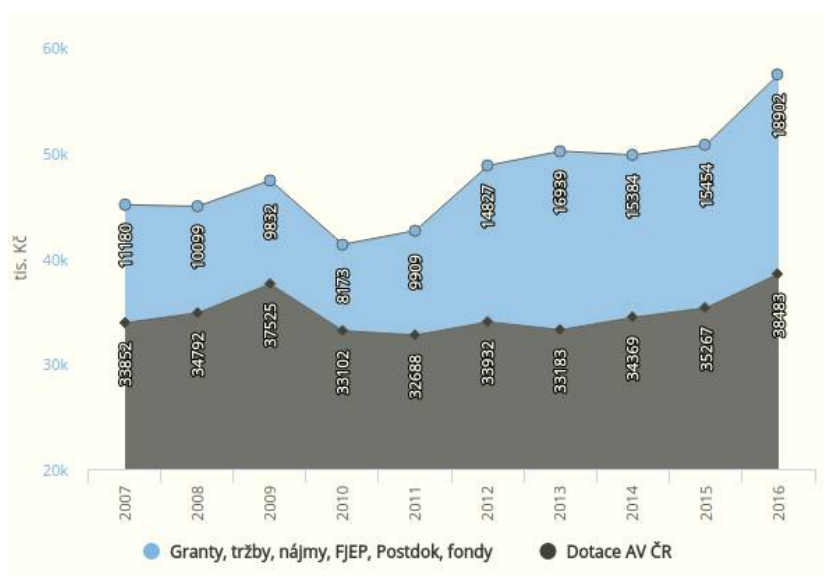
Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., (dále jen ÚČL) je jediným neuniverzitním pracovištěm v České republice, které se věnuje základnímu výzkumu v oblasti literární vědy. Je garantem výzkumu národní identity v oblasti literatury a nejsilnější institucí svého vědního oboru – literárněvědné bohemistiky – ve světovém měřítku. Předmětem jeho výzkumů jsou historie i současnost české literatury v jejím jazykovém i teritoriálním vymezení, její vztahy s literaturami jiných jazyků či regionů a rovněž literární život v českých zemích od jeho počátků až po dnešek. Zabývá se přitom jak literaturou uměleckou, tak i populární či triviální. Kulturní dědictví země, specifická situace české literatury a literární vědy jsou reflektovány také v bádání, překladatelské a editorské činnosti členů ÚČL na poli teorie. Zde ÚČL nejčastěji překračuje hranice národní filologie směrem k obecným otázkám literatury a k problematice literatury srovnávací. Výzkum zasahuje i do oblasti teorie výtvarného umění, filozofie a kulturní antropologie. Pro literárněvědnou bohemistiku v národním i mezinárodním kontextu vytváří ÚČL organizační centrum a informační zázemí. Poskytuje studijní pobyty kolegům ze zahraničí, vydává ústřední oborové periodikum, provozuje veřejně přístupnou knihovnu. Zaměřuje se rovněž na informační služby pro odbornou, studentskou a občanskou veřejnost, poskytované prostřednictvím digitálních knihoven, bibliografických a slovníkových databází. Mnozí pracovníci ÚČL se účastní literárního života také jako kritici či recenzenti, někteří i vlastní uměleckou tvorbou. ÚČL má dvě pracoviště, pražské a brněnské, jejich badatelský program je společný a oddělení procházejí napříč těmito pracovišti. Členové obou pracovišť se zapojují do vysokoškolské výuky, přičemž ÚČL sám je školicím pracovištěm postgraduálního studia. Od roku 2016 ÚČL provozuje výzkumnou infrastrukturu Česká literární bibliografie.

Objem institucionální části rozpočtu ÚČL, jejíž hlavní příjem představují dotace od Akademie věd ČR zahrnující též financování projektů *Strategie AV21*, v roce 2016 opět, potřetí za sebou v meziročním srovnání, vzrostl. Díky tomu po sedmi letech propadu a pozvolného zotavování mírně překonal svou úroveň z roku 2009. Navýšení institucionální dotace umožnilo poprvé od nástupu světové finanční krize zvýšit tarifní mzdy v ÚČL tak, aby byl přibližně z poloviny kompenzován pokles jejich reálné hodnoty způsobený mezitím inflací.

RÁMCE ČINNOSTI ÚČL

Prudce se zároveň zvýšil objem činností financovaných z účelových prostředků (a z výnosů z vlastní činnosti), což mělo prostřednictvím režijních nákladů příznivý dopad rovněž na institucionální část rozpočtu. Z podstatné části to bylo způsobeno rozhodnutím vlády České republiky z prosince 2015 zahájit od 1. 1. 2016 financování výzkumných infrastruktur zařazených na Cestovní mapu ČR velkých infrastruktur pro výzkum, experimentální vývoj a inovace pro léta 2016–2022. Výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie (ČLB) bylo na základě tohoto rozhodnutí pro první rok její činnosti přiznáno 90 % z původně schválené dotace MŠMT ČR (6186 tis. Kč včetně režijních nákladů).

OBR. 1: Struktura rozpočtu ÚČL; zdroj: ÚČL

Výzkumná infrastruktura Česká literární bibliografie vyrostla z bibliografického pracoviště ústavu, jehož počátky sahají před založení ÚČL v roce 1947, k tzv. bibliografické komisi České akademie věd a umění. Co do rozsahu patří kartotéky i databáze ÚČL, jejichž správu a rozvoj výzkumná infrastruktura ČLB převzala, k nejrozsáhlejším v Evropě. Ve stejném srovnání ještě více vynikají svou dostupností – všech 2,15 milionu bibliografických záznamů z období od roku 1770 do současnosti je vědcům i laickým zájemcům volně dostupných přes internet. ÚČL dlouhodobě vytvářel zázemí oborové literární bibliografie na úkor financování základního výzkumu, v posledních obdobích též s pomocí grantů MŠMT ČR a MK ČR určených na podporu výzkumu aplikovaného. Zařazení výzkumné infrastruktury

RÁMCE ČINNOSTI ÚČL

ČLB na Cestovní mapu velkých infrastruktur ČR přineslo možnost financovat významnou část infrastrukturních aktivit ÚČL z odpovídajících zdrojů. K nim se v průběhu roku 2016 zařadila také nově vypsaná výzva Výzkumné infrastruktury z *Operačního programu Věda, výzkum, vzdělávání*, do níž pracovníci ČLB připravili a podali úspěšnou grantovou přihlášku (se začátkem řešení v roce 2017).

Díky podpoře z programu *Strategie AV21* se ÚČL od počátku roku 2016 zapojil do vydávání *České knižnice*, ediční řady zprostředkující české veřejnosti klasická díla národní literatury na úrovni soudobého textologického a literárněhistorického poznání. ÚČL převzal odbornou redakci *České knižnice* a doplnil ve spolupráci s Nadačním fondem Česká knižnice a s nakladatelstvím Host hlavní knižní řadu o řadu edukačních i popularizačních aktivit. Ročník 2016 *České knižnice* mohl být díky podpoře z programu *Strategie AV21* vydán ve větším rozsahu, než bylo před vstupem ÚČL plánováno (vyšly 4 nové tituly, 1 nově přehlédnutá reedice staršího svazku). Poprvé byly všechny svazky vydány jak v tištěné formě, tak i jako e-knihy.

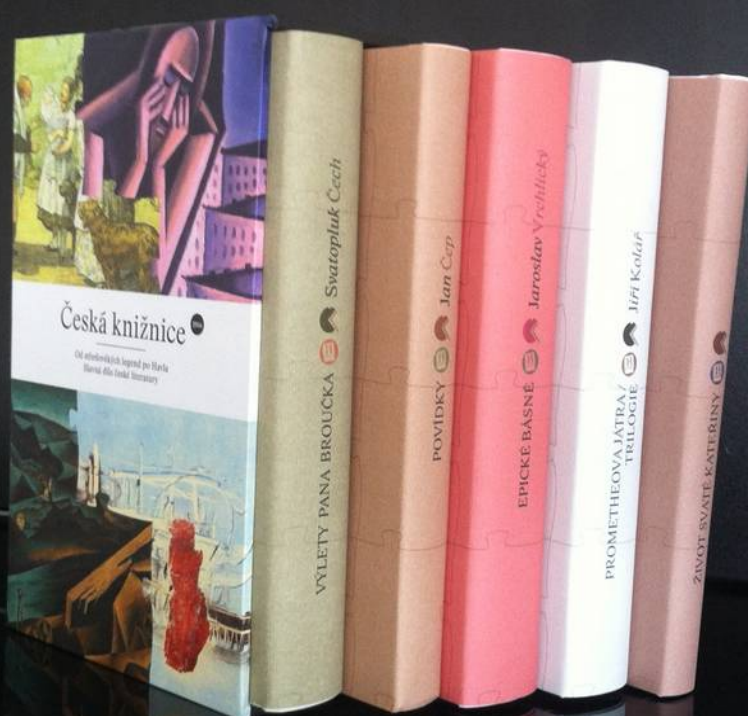
2: Prezentace infrastruktury Česká literárněvědná bibliografie; hovoří Pavel Janáček; zdroj: ÚČL

RÁMCE ČINNOSTI ÚČL

Závěrečnými panelovými diskusemi uspořádanými v rámci *Literárněvědného fóra*, pravidelného přednáškového a seminárního cyklu ÚČL pro veřejnost, byl v prvních měsících roku 2016 ukončen proces reflexe knižních výstupů z velkých týmových projektů jednotlivých oddělení ústavu, vydaných v období 2014–2015. Cílem diskusí nebylo nahradit nezávislé hodnocení v podobě recenzí v domácích i zahraničních vědeckých časopisech, ale posílit sebereflexivní prostředí, diskutovat různé modely týmové spolupráce v humanitních vědách a sdílet zkušenosti z ní mezi jednotlivými týmy i s odbornou veřejností. Nové vědecké projekty se vesměs nacházely v počáteční nebo střední etapě svého řešení. Dokončovány a zveřejněny by měly být tak, aby se jejich výsledky mohla jednotlivá oddělení i ÚČL prezentovat při příštím hodnocení ústavů a týmů Akademie věd ČR, které proběhne v roce 2020. S přípravou nových projektů základního výzkumu souvisela rovněž pozornost věnovaná přihláškám do soutěží GA ČR, kde ÚČL docílil vysoké úspěšnosti 50 % (uspělo 5 z 10 podaných projektů).

OBR. 3: Pět svazků *České knihnice* publikovaných v roce 2016; zdroj: ÚČL

RÁMCE ČINNOSTI ÚČL

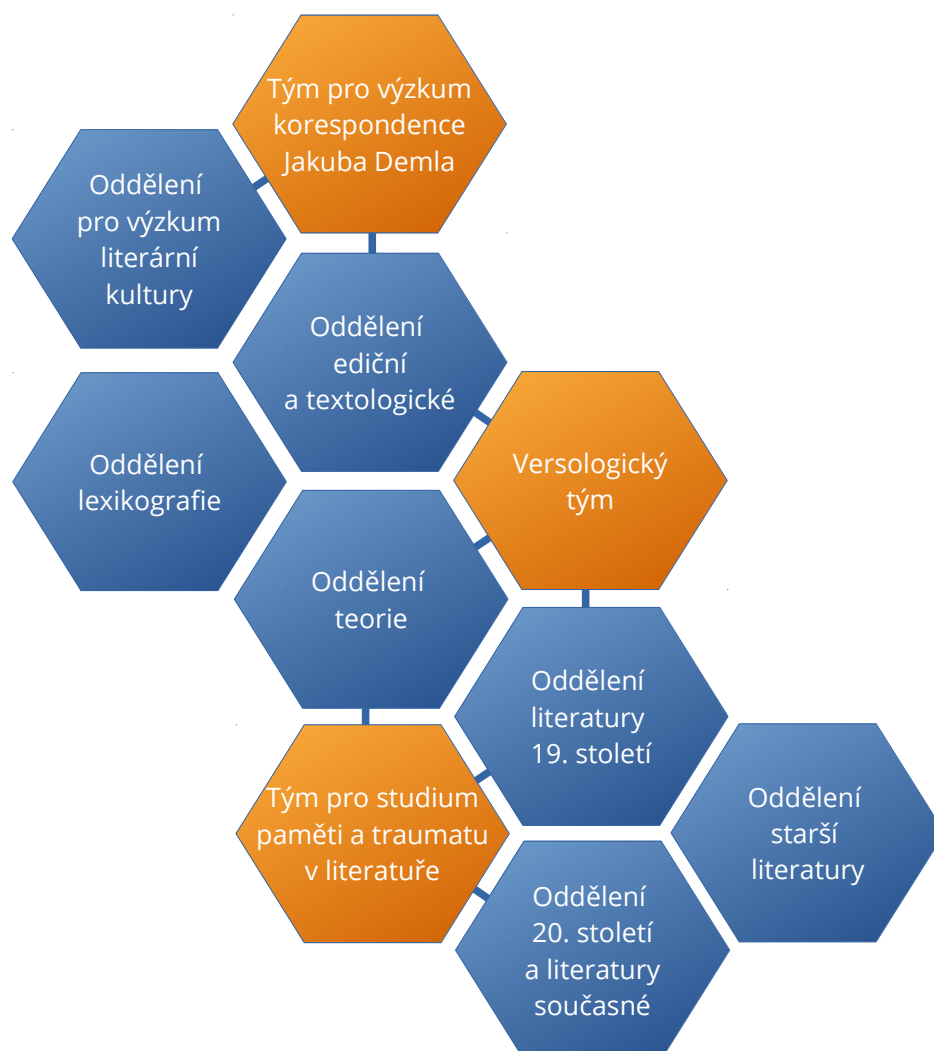
Zásadní důležitost pro práci ÚČL v příštím období měla závěrečná jednání o výsledcích hodnocení výzkumné a odborné činnosti ÚČL za předchozí období, tj. roky 2010 a 2014, a o promítnutí těchto výsledků do rozpočtu ÚČL na rok 2017 a nejbližší následující léta. Tato jednání proběhla v první polovině roku 2016.

Závěrečná zpráva mezinárodní hodnotící komise vedené prof. Stefanem Michaellem Newerklou z Vídeňské univerzity z 5. února 2016 konstatovala, že ÚČL „má z hlediska studia české literatury v širokém slova smyslu vysokou důležitost v národním i mezinárodním kontextu“ a jím vydávaný recenzovaný časopis *Česká literatura* patří k „nejrenomovanějším časopisům v oboru“. Vyzdvihla neustále aktualizované bibliografické databáze, archivní a knihovní fondy ústavu, které představují důležitý zdroj bádání a jsou otevřeny vědcům z celého světa. Podle zprávy dále „referenční knihy, příručky a kritické edice – tedy klasické »akademické« výstupy ústavu – tvoří základnu vědecké rozpravy v oboru a formují také výuku na vysokých a středních školách“. Zpráva zaznamenala i vysokou aktivitu výzkumných pracovníků ÚČL v oblasti popularizace. Komise v ní připomněla potřebu soustavnějšího studia dramatu a divadla a doporučila ÚČL pokračovat v otevírání literárněvědné bohemistiky „širším srovnávacím a transkulturním perspektivám, a to ve všech historických obdobích, kterými se při svých výzkumech zabývá“.

Citovaná doporučení připomněla důsledky redukce vědeckého profilu ústavu při transformaci Československé akademie věd v roce 1992, kdy došlo mimo jiné ke zrušení Kabinetu pro studium dějin českého divadla a oddělení zabývajících se západními literaturami i slavistikou. V návaznosti na hodnotící zprávu ÚČL navrhl Akademické radě AV ČR takový rozpočet pracoviště, který by umožnil zřídit počínaje rokem 2017 dva nové malé týmy věnující se dějinám českého divadla a transkulturnímu studiu německé a české literatury z českých zemí. Vedení Akademie věd ČR předložený projekt v redukované podobě akceptovalo a začlenilo jej do návrhu rozpočtu Akademie věd ČR na rok 2017, který 15. prosince 2016 schválil Sněm Akademie věd ČR. ÚČL proto v posledních týdnech roku 2016 zahájil přípravy ke konstituování obou nových týmů.

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

OBR. 4: Struktura výzkumných útvarů ÚČL; zdroj: ÚČL

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

Oddělení starší literatury vydáním svazku *Jan Hus, husitství a husitské války a jejich dopad na českou kulturu* (editoři Daniel Soukup a Matouš Jaluška) uzavřelo své organizační i výzkumné aktivity spojené s *V. kongresem světové literárněvědné bohemistiky* a se zvláštní sekcí, která byla při kongresu věnována husovské tematice. Magdalena Jacková vytěžila ze svého dlouhodobého výzkumu novolatinského školního dramatu dvojici komentovaných edic: *Svatý Jan Nepomucký na jezuitských školních scénách* (s dalšími, v. 2015) a *Nejmírnější Pallas. Hry určené gramatikálním třídám jezuitských gymnázií*. K odborným aktivitám spjatým s oslavami 700. výročí narození Karla IV. přispělo oddělení jako spolupořadatel konference *Karel IV. a Emauzy. Liturgie – text – obraz*, kterou s podporou z programu *Strategie AV21* zorganizovala skupina pracovišť AV ČR, zahrnující dále Ústav dějin umění, Slovanský ústav, Ústav pro jazyk český a Etnologický ústav. Výstupem z jednání, které se konalo v prostorách Emauzského kláštera ve dnech 5.–6. října 2016, bude kolektivní kniha, jejíž redakce se zhostil D. Soukup. M. Jaluška připravil jako hlavní autor knihu *Eseje o poezii a době Karla IV.*, a to tak, aby mohla vyjít na jaře 2017. Revizi starší edice staročeské *Legendy o svaté Kateřině* zpracovala pro ročník 2016 *České knihovny* Vendula Zajíčková Rejzlová. S kulturou a písemnictvím lucemburského období byly svázány také popularizační aktivity oddělení: dvouseměstrální přednáškový cyklus pro *Literárněvědné fórum* a internetová výstava *Četba dětí Otce vlasti*, určená pro edukativní edici *Literatura ke stažení*. Výstavní panely seznamují se čtyřmi česky psanými díly, souvisejícími s kulturním vzmachem za vlády Karla IV. (autor textů a kreseb: M. Jaluška).

OBR. 5: *Den s jezuitským divadlem*; ukázka ze hry *Gratiosus Matris pulchrae dilectionis Iesus* v podání členů divadelního spolku Lauriger; zdroj: ÚČL

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

Oddělení literatury 19. století pokračovalo ve studiu recepce *Rukopisů královédvorského a zelenohorského* a jejich funkcí při formování novodobé české kultury v 19. století v nadnárodních souvislostech. V rámci toho vzniklo 13 studií pro monografii *Rukopisy královédvorský a zelenohorský a česká kultura*, jejíž vydání je plánováno na rok 2017, a jedna publikace zahraniční. V rámci mezinárodního projektu *Diskurzivita literatury 19. století v česko-slovenském kontextu* (pod vedením Dalibora Turečka a Petera Zajace) spolupracovalo na kolektivní monografii *Konfigurácie slovenského realizmu* (2016) a na svazku o českém a slovenském literárním klasicismu, který bude publikován v roce 2017. Pod vedením Michala Charypara byl zahájen projekt *Kritická hybridní edice Máchova Máje*, na němž dále spolupracují Oddělení ediční a textologické a Oddělení pro výzkum literární kultury ÚČL. Kromě kolektivních projektů se členové oddělení věnovali individuálním odborným zájmům: Václav Smyčka dokončil a obhájil dizertační práci *Historická imaginace pozdního osvícenství* na Ústavu pro české dějiny FF UK a publikoval čtyři samostatné studie či kapitoly. Členové oddělení vystoupili s příspěvky na českých i zahraničních konferencích (např. *Spectators in Europe / Wochenschriften in Europa v Düsseldorfu*, „*Kontaminierte Landschaften*“ – „*Mitteleuropa*“ *inmitten von Krieg und Totalitarismus* v Praze). Působili jako editoři (dopisy Arny Geisslové a Sofie Podlipské, které k vydání připravil Martin Hrdina, eseje Jiřího Gruši po roce 1989, editované Daliborem Dobiášem), do širší diskuse ve vlastním oboru se zapojili také prostřednictvím organizace plzeňského symposia k problematice 19. století (sborník *Neviditelná lojalita? Rakušané, Němci, Češi v české kultuře 19. století*, redigovaný Václavem Petrbohem ve spolupráci s Taťánou Petrasovou a Pavlou Machalíkovou z Ústavu dějin umění AV ČR). Oborové hranice překročili např. při spolupráci na katalogu výstavy *Nespatříte hada*, redigovaném P. Machalíkovou a Tomášem Wintrem z Ústavu dějin umění AV ČR (D. Dobiáš), studií V. Petrboha o Paulu Kischovi atd. K popularizačním aktivitám oddělení patřila spolupráce na kulturním průvodci po západočeských lázních *Das Böhmisches Bäderdreieck* (V. Petrбок). Oddělení spolupřátalo seminář *Literární paměť ve středních Čechách*, konaný 11. listopadu 2016 v prostorách Nové budovy Národního muzea v Praze (s Maticí českou a Památkem národního písemnictví).

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

Oddělení 20. století a literatury současné pracovalo na dvojici kolektivních úkolů: na *Slovníku českého dramatu 20. století* (redaktor Aleš Merenus) a na kolektivních *Dějínách české literatury za Protektorátu Čechy a Morava (1939–1945)* (hlavní řešitel Pavel Janoušek). Metodologické úvahy nad psaním dějin jakož i první výsledky tohoto projektu měly rovněž formu veřejných přednášek a také mezinárodního symposia *Česká literatura a kultura v protektorátu*, které oddělení uspořádalo 24.–25. listopadu 2016 v Ostravě ve spolupráci s tamní filozofickou fakultou. Součástí symposia byl doprovodný program, jehož cílem byla popularizace bádání v dané oblasti. Tuto první, výchozí fázi bádání o literatuře v období protektorátu představí také publikace *Zatemněno!*, připravovaná nakladatelstvím Academia. Členové oddělení pracovali i na individuálních projektech věnovaných problematice českého dramatu a divadla (Lenka Jungmannová), problematice socialistického realismu (Vít Schmarc) či jednotlivým osobnostem české literatury: Antonínu Brouskovi (monografii nazvanou *Z toho co bylo / zůstává to co bude* odevzdala Lucie Antošíková do nakladatelství k vydání v roce 2017), Ivanu Wernischovi (Petr Hruška) a Zdeňkovi Rotreklovi (Jiří Zizler). Ve spolupráci s Versologickým týmem ÚČL a Ústavem Českého národního korpusu byly zahájeny práce na Korpusu současné poezie (hlavní řešitel Karel Piorecký). Byly stanoveny koncepční zásady pro budování korpusu a rovněž byl zahájen sběr textů (zvláště z oblasti amatérských literárních internetových fór). Cílem projektu je vybudovat datovou základnu, která by umožňovala metodami korpusové lingvistiky a v metodologických intencích *digital literary studies* zkoumat českojazyčné básnické texty zveřejněné v prvním vydání od roku 1990 do současnosti a posílit tak literárněhistorické poznání proměn české poezie období, kdy ji ovlivňovala změna mediálního paradigmatu daná nástupem digitálních médií. Celkovému postihu této změny se K. Piorecký věnoval ve svém předchozím projektu, završeném v roce 2016 vydáním monografie *Česká literatura a nová média*. Médii v širším slova smyslu se věnovala také Kateřina Piorecká v monografii *Psaní na dotek*, pojednávající o technologické změně psaní literárních textů v době rozšíření psacího stroje. Oddělení se podílelo na vydání sborníků z *V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky* (svazek na téma *Performativita válek a konfliktů*, ed. L. Jungmannová). Spolupřátalo konference *Václav Havel – dramatik, disident*

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

a politik (L. Jungmannová, s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR), 36. plzeňské mezinárodní mezioborové sympozium *Člověk a společnost 19. století tváří v tvář katastrofě*, 25.–27. února 2016 (K. Piorecká ve spolupráci s M. Hrdinou z Oddělení literatury 19. století ÚČL), jakož i 15. ročník *Studentské literárněvědné konference* na téma *Mezigenerační vztahy v literatuře*, který proběhl v Brně 21.–22. dubna 2016 (A. Merenus s Michalem Fránkem taktéž z Oddělení literatury 19. století). V rámci svých popularizačních aktivit připravilo oddělení brožuru do edice *Věda kolem nás*, věnovanou českému dramatu v letech 1989–2010 (L. Jungmannová ve spolupráci s Liborem Vodičkou).

OBR. 6: Program mezinárodního sympozia *Člověk a společnost*; zdroj: ÚČL

Mezinárodní literárněvědné sympozium

Čtvrtek 24. listopadu
dopoledne 9:00–13:00

9:00 slavnostní zahájení

Prof. PhDr. Pavel Janoušek, CSc.
ÚČL AV ČR
Protektorátní kultura jako
(nejen) literárněvědný problém

PhDr. Václav Velčovský, Ph.D.
PedF UK
Politizace jazykových kódů za
protektorátu

PhDr. Kateřina Piorecká, Ph.D.
ÚČL AV ČR
Sítí aktérů českého literárního
prostoru za protektorátu

diskuse

přestávka 11:30–12:00

Doc. PhDr. Ivan Klimeš
FF UK
Filmová dramaturgie a
scenáristika: Minulost a bu-
doucnost profese perspektivou
protektorátních let

PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.
FSV UK
Režisér Otakar Vávra a jeho
filmové adaptace literárních
děl v období protektorátu

diskuse

přestávka 13:00–14:00

24.–25. listopadu 2016
pořádá
Ústav pro českou
literaturu
Akademie věd ČR
ve spolupráci
s Filozofickou fakultou
Ostravské univerzity
v Ostravě
a Občanským sdružením
PANT

Mgr. Michal Jareš
ÚČL AV ČR
Ben Ešeda vs. Hácha Emil,
Svině Trhová. Satira vnitřní
i vnější

PhDr. Pavel Suk, Ph.D.
FSV UK
Proměny obsahu populárních
obrázkových týdeníků v období
protektorátu

diskuse

19:00 filmová projekce
v klubu Fiducie

Terezín, režisér: Kurt Gerron
a Karel Pečený (rok výroby
1945)

Pérák a SS, režisér: Jíří
Trnka (rok výroby 1946)

Kolesa dějin, režisér: Miloš
Cetl (rok výroby 1945)

28. října 289/2, 702 00 Ostrava

14:00 PROCHÁZKA
PROTEKTORÁTNÍ OSTRAVOU
Mgr. Martin Strakoš

PhDr. Blanka Jedličková
HÚ AV ČR
Divadlo a jeho vliv na kul-
turní dění a společnost
v protektorátu

Čtvrtek 24. listopadu
dopoledne 15:30–17:30

BLOK A

Prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.
FF UK
Konformisté, kolaboranti nebo
hráči s ohněm? : Role českého
divadla za nacistické okupace

Mgr. Martin Strakoš

PhDr. Blanka Jedličková
HÚ AV ČR
Divadlo a jeho vliv na kul-
turní dění a společnost
v protektorátu

BLOK B

Gabriel Gössel
Texty populárních písní
v Protektorátu

Mgr. Martin Strakoš

PhDr. Petr Koura, Ph.D.
PedF UK
Jazzová hudba a swingové
výstřednosti v protektorátu
Čechy a Morava

Dr. Anselm Heinrich
School of Culture and Creative
Arts, University of Glasgow
"Vorposten unseres
Kulturwillens." Die Prager
Deutschen Theater 1939–1944

PhDr. Petr Koura, Ph.D.
PedF UK
Jazzová hudba a swingové
výstřednosti v protektorátu
Čechy a Morava

**Akademie věd
České republiky**
Strategie AV21
Spíčkový výzkum

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

Oddělení teorie pracovalo ve čtyřech hlavních oblastech: teorie a dějiny strukturalismu; versologie; mediální a intermediální studia; studium paměti a traumatu v literatuře.

V rámci výzkumu teorie a dějin strukturalismu pokračovala práce na stěžejním projektu oddělení, na *Slovníku literárněvědného strukturalismu* (hlavní řešitel Ondřej Sládek), a to s tím, že práce na grantovém výstupu bude redakčně dokončena v roce 2017. V průběhu roku vzniklo a bylo publikováno několik dílčích výstupů v podobě studií (Marie Havránková, Zdeněk Hrbata, Bohumil Fořt, O. Sládek).

Členové Versologického týmu ÚČL Robert Kolár a Petr Plecháč dokončili a do nakladatelství odevzdali monografii *Kapitoly z korpusové versologie* (v tisku, 2017). Jde o závěrečný výstup grantového projektu *Dějiny a teorie českého verše 9. století* (2011–2015), na který zároveň tým navázal zahájením prací na navazujícím projektu *Korpus českého verše 1. poloviny 20. století*. Úspěšně se rozvíjela spolupráce Versologického týmu se zahraničím, a to jak v rovině konkrétních projektů (např. s Universidad Nacional de Educación a Distancia, Madrid), tak v rovině účasti na významných mezinárodních konferencích a zvaných přednáškách (např. P. Plecháč přednášel v Max-Planck-Institutu für Empirische Ästhetik, Frankfurt am Main). Velkou pozornost věnovali členové zmíněného týmu také popularizační činnosti (např. v rámci celoakademické akce *Týden vědy a techniky*). Za svou dosavadní práci v oblasti počítačové versologie získal Petr Plecháč *Prémii Otto Wichterleho*.

K výsledkům studia literatury v mediálních a intermediálních kontextech se v roce 2016 zařadila kniha Stanislavy Fedrové a Alice Jedličkové *Viditelné popisy. Vizualita, sugestivita a intermedialita literární deskripce*. Osnovu hlavního výstupu z grantového projektu, který usiloval o rehabilitaci popisu, tvoří kapitoly založené na nasvícení popisu z perspektivy různých disciplín (stylistika a poetika, naratologie a lingvistika, rétorika, teorie vidění a vizuální studia, kognitivní vědy). V centru pozornosti se ocitají pojmy vizualita a vizualizace, jejichž výklad nevyhnutelně vytváří vazby k vizuálním uměním a potřebu pojmut poetiku jako intermediální. Zahájen byl nový projekt *Literární komunikace ve světle „médií“*, jehož hlavním řešitelem je Richard Müller. Devítičlenný tým (na projektu participují Tomáš Chudý, Josef Šebek,

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

S. Fedrová, A. Jedličková aj.) se zabývá jak historickým vývojem ustavování významu pojmu „médiá“, tak jeho teoretickými aspekty a současnou pozicí.

Členové Týmu pro výzkum paměti a traumatu v literatuře ÚČL, který se v minulém roce podílel na organizaci *V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky* v Praze (červenec 2015), dokončovali redakci kongresových výstupů (kniha *Paměť válek a konfliktů*, editoři Alexander Kratochvil, Jiří Soukup a kol.). Do nakladatelství Karolinum odevzdali překlad monografie Aleidy Asmannové *Prostory vzpomínání. Podoby a proměny kulturní paměti*, pojednání o příspěvku této německé literární vědkyně paměťovým studiím publikovali v novém slovenském časopise *Litikon* aj.

Členové oddělení zahájili přípravy výroční konference *European Narratological Network nazvané Narrative and Narratology: Metamorphoses of Structures*, která se 11.–15. září 2017 bude poprvé konat v Praze a jejímž organizátorem je ÚČL.

V roce 2016 ukončila své působení v ÚČL literární teoretička Daniela Hodrová. Po celou dobu svého působení (1975–2017) byla členkou Oddělení teorie a od osmdesátých let do začátku nového tisíciletí stála za jeho velkými projekty věnovanými historické poetice literatury. K životnímu jubileu kolegyně připravily A. Jedličková a S. Fedrová festschrift *Vyvolávání točitých vět. Daniele Hodrové k 5. červenci 2016*. Studie v tomto svazku spojil záměr vyjádřit vděk významné české spisovatelce a uznání originální literární teoretičce.

OBR. 7: Slavnostní setkání u příležitosti jubilea Daniely Hodrové; zleva: Daniela Hodrová, Ondřej Sládek, Kateřina Piorecká, Marie Kubínová; zdroj: ÚČL

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

Oddělení lexikografie pracovalo druhým rokem na projektu *Encyklopedie českého literárního samizdatu*. Jde o dlouhodobý projekt, který má charakter základního výzkumu (ačkoli tvarově půjde o klasickou encyklopedii, veškerá hesla vznikají na základě studia a analýzy pramenů, rozhovorů s aktéry samizdatových oběhů a práce s dosud nepřístupnými archivními materiály). Encyklopedie přinese přibližně 200 hesel samizdatových edic, časopisů a výběrově též neperiodických sborníků, a především rozsáhlou úvodní studii, která bude mít charakter předběžného, avšak podrobně i kontextově zpracovaného náčrtu dějin literárního samizdatu období 1948–1989. V prosinci 2016 oddělení uspořádalo jednodenní konferenci na téma *Literární samizdat v regionech*, jejíž součástí byl kulatý stůl, konfrontující pohledy pamětníků – samizdatových vydavatelů a historiků mladších generací. Pod vedením Eduarda Burgeta a Michala Přibáně členové oddělení připravili tematické číslo časopisu *Česká literatura* (č. 6/2016), věnované současným proměnám metod výzkumu samizdatové literatury. Na výzvu Ministerstva obrany ČR zpracovali členové oddělení 1 odborný posudek pro účely řízení o přiznání postavení účastníka odboje a odporu proti komunismu podle zákona č. 262/2011 Sb. Vedle práce na encyklopedii samizdatu oddělení průběžně aktualizovalo personální hesla internetového *Slovníku české literatury po roce 1945 on-line*.

V důsledku časové náročnosti práce na encyklopedii a slovníku se členové oddělení mohli jen okrajově věnovat svým individuálním badatelským zájmům a tématům. Alena Přibáně se v dubnu zúčastnila v polském Opole mezinárodní konference věnované potlačované a zakazované literatuře ve slovanských zemích ve 20. století, Petra Loučová vystoupila v září na sympoziu o činnosti Jazzové sekce „Nedejte se – nedáme se – existujeme!“, pořádaném Ústavem pro studium totalitních režimů a ÚČL. Alena Přibáně se podílela na ediční přípravě 41. svazku *Spisů Josefa Škvoreckého* (román *Scherzo capriccioso*). Eduard Burget (a příležitostně i další členové oddělení) se věnovali popularizaci ve veřejnoprávních médiích (zejména na stanici Český rozhlas Plus).

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

Oddělení ediční a textologické dokončilo projekt s názvem *Editologie: od náčrtu ke knize*. Jeho cílem bylo sestavení knižní publikace, která se zaměří na metodologii ediční práce a přinese aktuální pohled na textologii jako prakticky orientovanou pomocnou vědu filologickou (editologii). Knižní výstup je plánován na rok 2017. Podobně byl v oddělení dokončován grantový projekt *Obraz české literatury v korespondencích a díle Jakuba Demla (II.)* s výstupem v podobě Demlovy korespondence s F. X. Šaldou a s Otokarem Březinou. V roce 2016 také členové oddělení zahájili ve spolupráci s Památkem národního písemnictví v Praze nový projekt, podpořený z programu *NAKI II*, k jehož cílům patří vývoj editačního rozhraní pro digitální edice a vydání básnického *Díla* Karla Tomana a *Kytice* Karla Jaromíra Erbena v *Kritické hybridní edici*. Současně byly započaty práce na novém kritickém vydání *Máje* Karla Hynka Máchy (ve spolupráci s Oddělením literatury 19. století a Oddělením pro výzkum literární kultury, vedoucí projektu Michal Charypar, předpokládané vydání v *Kritické hybridní edici* v roce 2018). Program oddělení byl v tomto roce rozšířen také v důsledku zahájení spolupráce ÚČL s Nadačním fondem Česká knihovna při vydávání *Česká knihovna*. Výkonnou redaktorkou této ediční řady se na základě výběrového řízení stala Petra Hesová, která spolu s Jiřím Flaišmanem řídila přípravu pěti svazků ročníku 2016. Již IX. ročník *Textologického kolokvia* byl v souvislosti s tím věnován otázkám spojeným s koncepcí, programem a ediční úrovní *České knihovny*. Edice *Varianty*, kterou řídí členové oddělení a jež se specializuje na teoretické práce z oblasti textologie a editologie, se v roce 2016 rozšířila o jeden svazek: monografii Petra Komendy *Událost psaní. Slovo a tvar v poezii Františka Halase*.

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

Oddělení pro výzkum literární kultury se v druhém ze tří let trvání grantové podpory věnovalo práci na projektu *Budování národa čtenářů. Síť, podniky a protagonisté knižního trhu v Čechách, 1749–1848* (řešitelský tým Claire Madl, Petr Píša, Michael Wögerbauer). Je věnován výzkumu knižního trhu v Čechách v uvedeném období, s využitím prosopografické i topografické metody řešitelé systematicky analyzují informace o protagonistech knižního trhu. Průběžné výsledky bádání byly představeny na výroční konferenci společnosti SHARP (Society for the History of Authorship, Reading and Publishing) v Paříži. M. Wögerbauer, P. Píša, C. Madl a Jiří Trávníček se zúčastnili práce v mezinárodní badatelské síti „Reading in Europe, Contemporary Issues in Historical and Comparative Perspectives“ (P-RECIHC), sdružující přibližně 50 badatelů z 15 evropských zemí zabývajících se dějinami knihy a dějinami čtení. Jedno ze setkání této badatelské sítě bylo zorganizováno v prostorách ÚČL v Praze. K záměrům sítě patří příprava projektu *H2020: Europe Reads – Tools for Recognition, Annotation, Identification and Linking*. Jiří Trávníček je současně zapojen do další výzkumné sítě, pracující s podporou z evropského programu COST (*Evolution of reading in the age of digitisation – E-READ*). Členové oddělení rovněž připravovali mezinárodní verzi monografie *V obecném zájmu*, jež se v průběhu roku 2016 setkávala s příznivými ohlasy v zahraničním tisku a byla vyznamenána několika cenami (*Cena nakladatelství Academia, Cena Josefa Hlávky*). Zároveň pracovali na popularizaci výsledků svého dlouhodobého výzkumu cenzury: administrovali facebookovou stránku *V obecném zájmu*, každý měsíc přispívali článkem o jednom význačném případě z dějin literární cenzury do časopisu *Vesmír*, ve spolupráci s Pavlem Matejovičem z Ústavu slovenskej literatury SAV v Bratislavě připravili zvláštní přílohu nazvanou *Stručný příběh cenzury v našem stredo európskom prostore* pro deník *SME* (vyšla v listopadu 2016) atp. J. Trávníček dokončil rukopis monografie *Česká čtenářská republika*, analyzující na základě biografických rozhovorů současnou čtenářskou kulturu. Pavel Kořínek byl s projektem *Časopis Puntá (1935–1942) jako průsečík komiksových, literárních, seriálových a marketingových strategií. Příspěvek k dějinám domácího dětského časopisu a teorii seriality* zařazen do programu podpory

ČINNOST VÝZKUMNÝCH ÚTVARŮ

perspektivních postdoktorandů, financovaného AV ČR. Členové oddělení se podíleli na výuce na FF MU. Vědecká práce členů oddělení VLK se dočkala několika ocenění: cenu *Muriel* za přínos českému komiksu získal Pavel Kořínek jako spoluautor knihy *V panelech a bublinách*, Petr Píša získal *Cenu Josefa Hlávky* pro nejlepší studenty a absolventy pražských veřejných vysokých škol, brněnské techniky a mladé talentované pracovníky Akademie věd ČR.

OBR. 8: Z přílohy deníku *SME Stručný príbeh cenzúry v našom stredoeurópskom prostore*; zdroj: *SME*

|| Cenzúra

www.sme.sk
E-MAIL: priloha@sme.sk

Streda 23. novembra 2016

SME

CENZÚRA: OD JEZUITU KONIAŠA K SPISU

Radšej v plameňoch nech horia knihy ako hriechne duše ich čitateľov

Hoci slovo „cenzúra“ vnímame zväčša negatívne, v našich dejinách občas zohrávala aj pozitívnu úlohu. V obecnom záujme sa cenzurovali kacíri, bohorúhači, erotika, ale aj vulgarizmy či cudzie výrazy.

Kolko zla spôsobí niekoľko listov, ak vynásajú na svetlo božie veci, napr. rodné, ktoré pre pokoj tých ľudí aj pre pokoj ľudí ostatných majú zostať navždy tajomstvom! Keď sa s podmanivou výrečnosťou vychvalujú najzhubnejšie náuky a odvodňujú sa klamným uvažovaním. Keď sa dráždia zmysly človeka, keď sa farbami, ktoré rozpalujú vášne, vykresľuje hriech a nepravosť! Napraví sa škoda spáchaná takou tlačovinou, nahradí sa čas, o ktorý sa tak okrádajú tlačiarne a čitateľa tým, že až po čine postihneme autora trestom? Týmto vášnivými slovami obhajoval inštitúciu predbežnej cenzúry pražský nemecký píšuci filozof, teológ a matematik **Bernard Bolzano** (1781 - 1848). O to prekvapujúcejšie pôsobí, že jeho vlastné vedecké diela vďaka cenzúre nemohli byť vydávané v habsburskej monarchii a tento prenikavý mysliteľ zostal po celý život na okraji záujmu vedeckého sveta. Napriek tomu napísal: „Že štát nedá vytlačiť všetko, čo by kto chcel vytlačiť, že to podrobí predbežnej skúške čiže cenzúre, to je úplne samozrejmé.“

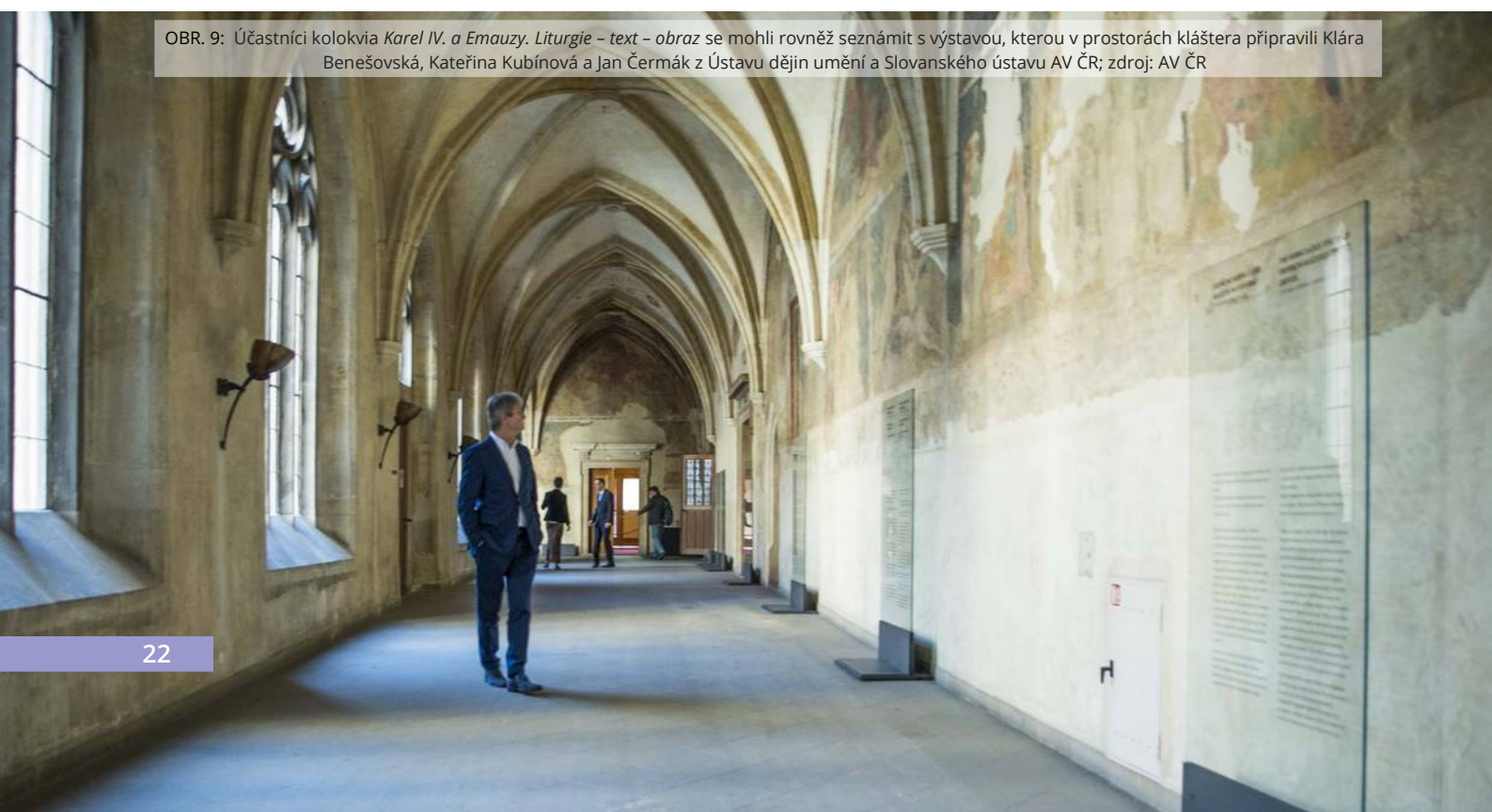

Cenzúra počas prvej svetovej vojny: zamestnankyne britského poštového úradu čítajú a cenzurujú listy odosielané na front vojakom. Listy z frontu cenzurovali vojenské úrady a začierňovali odseky, ktoré boli buď vojenským tajomstvom alebo by mohli šíriť medzi civilistami v zázemí porazenecké nálady.

700. VÝROČÍ NAROZENÍ KARLA IV.

Oddělení starší literatury se při příležitosti 700. výročí od narození Karla IV. zapojilo do pořádání doprovodných odborných i populárně-naučných akcí určených pro veřejnost ve snaze představit širšímu publiku osobnost tohoto Lucemburka a dobu jeho vlády z interdisciplinárního, diskusního a kritického zorného úhlu. Ve dnech 5.–6. října 2016 proběhlo v prostorách Emauzského kláštera mezinárodní vědecké kolokvium *Karel IV. a Emauzy. Liturgie – text – obraz. S podporou Strategie AV21 (Evropa a stát: mezi barbarstvím a civilizací; <http://statav21.cz/>) ho společně uspořádalo pět pracovišť AV ČR (Ústav dějin umění, Slovanský ústav, Ústav pro jazyk český, Ústav pro českou literaturu a Etnologický ústav). Konference se zaměřila na hlaholské písemnictví Kláštera na Slovanech, jazyk a literaturu doby Karla IV., liturgický zpěv 14. století a Emauzský klášter v kontextu dějin umění. Výsledky společné odborné diskuse budou během následujícího roku vydány rovněž formou kolektivní monografie. Vedle toho pak oddělení po celý rok 2016 organizovalo na půdě ÚČL cyklus přednášek (tzv. *Staročeský dýchánek*) věnovaných lucemburské době (např. Milena Bartlová, Lenka Bobková, Jana Fantysová Matějková, Alena Černá ad.).*

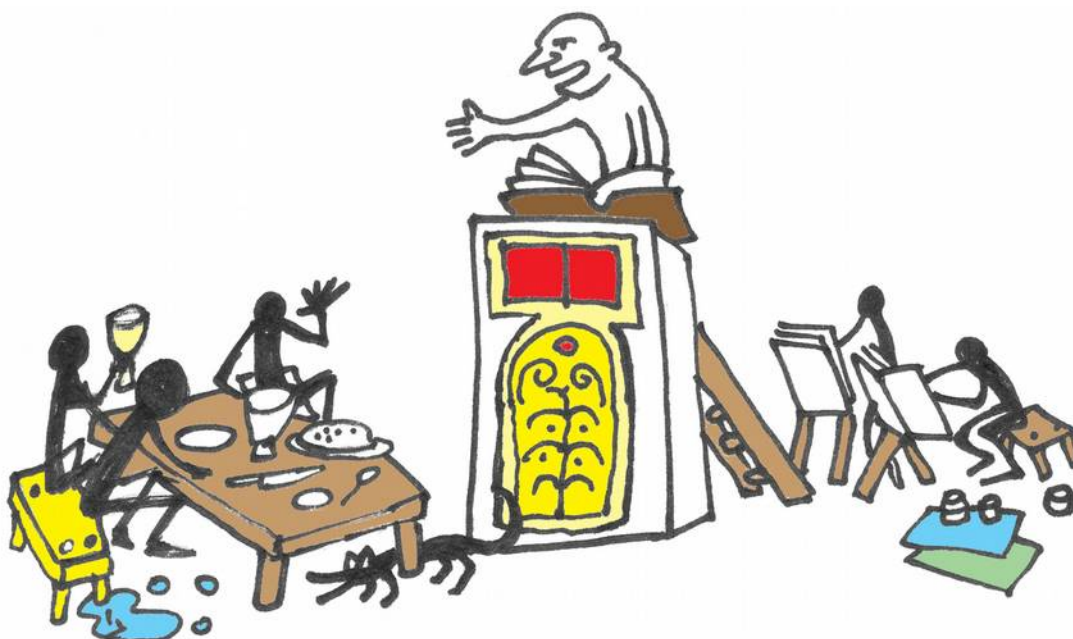
OBR. 9: Účastníci kolokvia *Karel IV. a Emauzy. Liturgie – text – obraz* se mohli rovněž seznámit s výstavou, kterou v prostorách kláštera připravili Klára Benešová, Kateřina Kubínová a Jan Čermák z Ústavu dějin umění a Slovanského ústavu AV ČR; zdroj: AV ČR

700. VÝROČÍ NAROZENÍ KARLA IV.

Spolu s konferencí byla připravena rovněž výstava s názvem *Četba dětí otce vlasti. Staročeská literatura za králů Karla a Václava (1346–1419)*, kterou v edici *Literatura ke stažení* určené do škol, knihoven a muzeí připravil Matouš Jaluška. Třináct panelů seznamuje diváka prostřednictvím textu, kreseb a diagramů s obsahy a základními interpretačními rámci čtyř česky psaných děl, jejichž vznik souvisí s kulturním rozkvětem za vlády Karla IV. (např. *Knížky o hře šachové* Tomáše ze Štítného, rytířský román *Vévoda Arnošt*, diptych kronik o Štilfridovi a Bruncvíkovi či román o Tristramovi a Izaldě). Karlovský rok pak byl završen vydáním souboru *Esejů o poezii a době Karla IV.*, jehož editorem je Matouš Jaluška. Kniha nabízí čtenáři dvacet esejů o textech spjatých s Karlem IV., se středověkou literaturou a s jejími moderními ohlasy. Série těchto esejů rozdělených do pětic podle systému kardinálních ctností, tak jak jim rozuměla středověká kultura, byla během května 2016 odvysílána na ČRo Vltava. Knihu doplňuje CD s jejich nahrávkami. Cílem aktivit členů Oddělení starší literatury bylo motivovat širší veřejnost k zájmu o středověké písemnictví vedoucí též k aktivní četbě středověkých textů z dostupných edic, a to nejen těch, které souvisejí s osobou Karla IV.

OBR. 10: Ilustrace z výstavy *Četba dětí otce vlasti. Staročeská literatura za králů Karla a Václava (1346–1419)*; zdroj: ÚČL

ÚČL A ČESKÁ KNIŽNICE

Práce ÚČL v oblasti vydávání literárních památek měla v období po roce 1989 dvě osy. První představuje plnotextová databáze Česká elektronická knihovna, sloužící k plošnému zpřístupnění historického fondu českojazyčného písemnictví (pokrývá prozatím veškerou knižně vydanou českojazyčnou poezii od konce 18. do počátku 20. století). Na druhé straně je to experimentální *Kritická hybridní edice*, sloužící k hloubkovému zpřístupnění jednoho literárního díla nebo souboru děl jednoho autora. Od roku 2016 mají ediční aktivity ÚČL nově i osu třetí, vyjadřující odpovědnost ÚČL za kánon národní literatury a péči o něj.

Na začátku roku se ÚČL stal na základě smlouvy uzavřené s Nadačním fondem Česká knižnice (dále NFČK) spoluvydavatelem *České knižnice* – dlouhodobě koncipované ediční řady navazující na velké vydavatelské podniky české literární vědy 20. století, jako byla *Národní klenotnice*, *Národní knihovna* či *Knihovna klasiků*. Ediční a textologické oddělení ÚČL nově zabezpečuje odbornou redakci ediční řady (výkonnou redaktorkou *České knižnice* se stala na základě výběrového řízení Petra Hesová). Na základě smlouvy o spolupráci mezi ÚČL a NFČK byla ustavena redakční rada *České knižnice*, jejímž předsedou se stal vedoucí Oddělení edičního a textologického ÚČL Jiří Flaišman. Úkolem rady je koncipovat ediční program, řídit všechny práce nezbytné k dokončení přípravy a vydání jednotlivých svazků a přijímat další rozhodnutí související s vydáváním ediční řady. Zapojení ÚČL do vydávání *České knižnice* umožnila podpora z programu *Strategie AV21*.

Česká knižnice zprostředkovává odborné a kulturní veřejnosti, studentům a pedagogům v reprezentativní a textově spolehlivé podobě kánon národní literatury. Každý svazek obsahuje komentáře vycházející z aktuálního stavu poznání příslušných děl či autorů. Na přípravě jednotlivých svazků se podílí přední literární historikové a editoři. Představuje paralelu k podobným edicím zahraničním: francouzské *Pléiade*, americké *Library of America* a dalším. V období 1997–2015 vyšlo v *České knižnici* 84 svazků. Nakladatelem ediční řady je v současnosti (od roku 2009) Host.

Spolupráce ÚČL, NFČK a nakladatelství Host při vydávání *České knižnice* byla slavnostně oznámena v květnu 2016 při příležitosti veletrhu *Svět knihy* konaného na pražském Výstavišti. Na něm byly zároveň představeny první dva z celkem pěti svazků nového ročníku *České knižnice*. Vydávání ročníku bylo dokončeno na podzim a jako celek byl představen 29. 11. 2016 v přednáškovém sále ÚČL v Praze v rámci

ÚČL A ČESKÁ KNIŽNICE

Dne s Českou knihnicí. Tento soubor mediálních, popularizačních a odborných akcí zahrnul mimo jiné představení prvního svazku nové edice výukových materiálů, brožury *Emil Juliš: Pohledná poezie (1966)*. Volně šířená řada *Semináře k České knižnici* bude pod vedením Roberta Kolára přinášet rozборы konkrétních textů pocházejících obvykle z uceleného souboru (tj. jedné sbírky, jednoho dramatu apod.), který v *České knižnici* vyšel. Rozbory kopírují strukturu ústní maturitní zkoušky z češtiny (literárněhistorický kontext díla, literární žánr, kompozice, témata, čas a prostor, vypravěč / lyrický mluvčí, jazyk, styl a básnické prostředky) a jsou určeny studentům středoškolských nebo vysokoškolských literárních seminářů a jejich vyučujícím. Na závěr *Dne s Českou knižnicí* proběhlo *IX. textologické kolokvium – Na téma Česká knižnice*, v rámci něhož byla diskutována východiska, stav i budoucnost ediční řady.

Ročník 2016 *České knižnice* obsáhl díla od středověku do současnosti. Vedle anonymní *Legendy o svaté Kateřině*, drahokamu starší české literatury, jehož vznik v druhé polovině 14. století spadá do období kulturního rozmachu za vlády Lucemburků (k reedici byl tento starší svazek *České knižnice* vybrán s ohledem na výročí narození Karla IV.), obsáhl ročník soubor známých i méně známých „broučků“ Svatopluka Čecha (editor Michal Topor), antologii povídek Jana Čepa (editorka Marie Havránková) a výbor z epických básní Jaroslava Vrchlického (editor Václav Vaněk) anebo první cenzurou neporušené vydání knihy Jiřího Koláře *Prometheova játra* (na edici, zahrnující ještě tři další básnickovy sbírky, se podíleli Petr Šrámek a Jakub Říha).

Za napsání *Prometheových jater* byl Kolář v roce 1952 zatčen poté, co StB shodou okolností našla rukopis při domovní prohlídce u literárního kritika Václava Černého. Do roku 1989 nemohlo v Česku toto vrcholné dílo moderní české literatury vyjít vůbec a i pozdější vydání byla poznamenána důsledky této cenzury. Definitivní ediční „zrestaurování“ díla pro *Českou knižnici* umožnil až nedávný objev inkriminovaného rukopisu v Kolářově vyšetřovacím spisu v Archivu bezpečnostních složek.

Miroslav Petříček

filosof

OBR. 11: Z anket *Kulturní zážitky roku 2016*; zdroj: Právo 29. 1. 2016

Je to zvláštní, ale já za událost roku pokládám *Prometheova játra Jiřího Koláře*. Vlastně to zase tak zvláštní není: tato sbírka letos vyšla v České knižnici, navíc v původní podobě, což není tak samozřejmé. Editoři totiž dlouho nemohli pracovat s několik desetiletí nedostupným exemplářem sbírky, zabavené v roce 1952 u Václava Černého (Kolář byl kvůli ní odsouzen a kromě jiného se mu za vinu kladlo i „snižování vážnosti presidenta republiky“). „Básník podává svědectví nejen tím, co říká, ale především svou poetikou,“ napsal Jacques Derrida v knížce o Paulu Celanovi. Právě tak to ale mohl napsat o Jiřím Kolářovi. František Halas o něm řekl, že „nechal všechny ostatní za sebou“. Proti banalizujícímu sloganu *Je suis Charlie, je suis...* Kolář říká jednoznačně a jasně: „Já se jmenuje Kolář.“

LITERATURA V TECHNOLOGICKÝCH A MEDIÁLNÍCH KONTEXTech

Výzkumy technologických a mediálních podmínek literární komunikace (které byly v předchozím roce prezentovány tematickým číslem *České literatury*) vyústily v roce 2016 ve dvojici monografií, které spojují příbuzná metodologická východiska (především koncept remediace) a jež se doplňují co do časového vymezení zkoumaného materiálu.

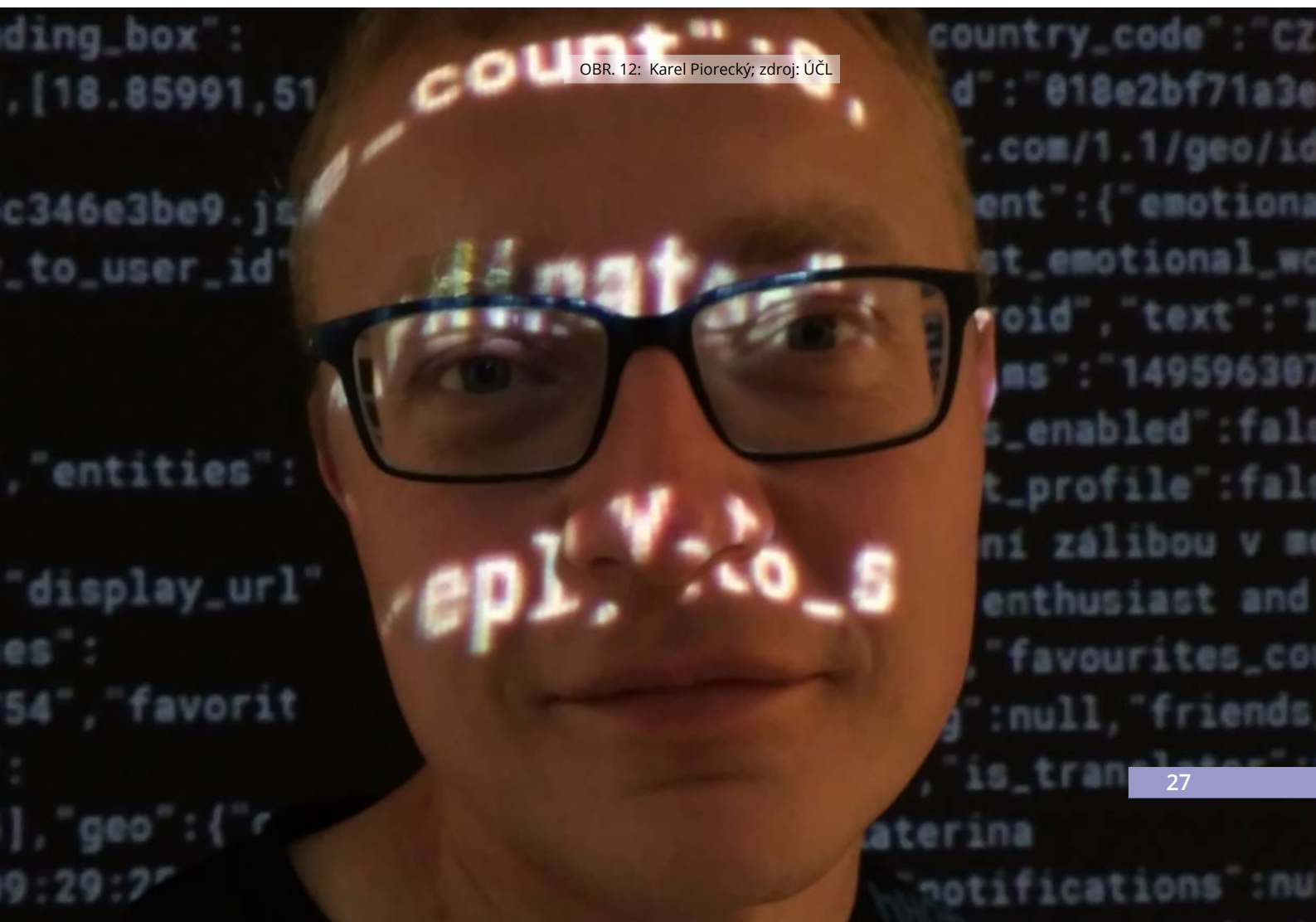
Kateřina Piorecká ve své knize *Psaní na dotek. Materialita textu a proces psaní v české literatuře 1885–1989* hledá odpověď na otázku, jak hmotné okolnosti vzniku literárního textu mohou ovlivnit jeho poetiku. Leitmotivem její knihy se stala konkurence manuálního psaní a psaní na psacím stroji. Autorka podnikla archeologický ponor ke kořenům těchto technologických postupů, jež vstupovaly do významotvorného kontaktu od osmdesátých let 19. století až do konce osmdesátých let století následujícího, kdy byl psací stroj nahrazen počítačem, resp. textovým editorem.

V tomto zlomovém momentě na monografii *Psaní na dotek* volně navázala kniha Karla Pioreckého *Česká literatura a nová média*, jejímž cílem je zmapovat základní změny, jimiž prošla česká literatura a literární kultura v souvislosti s nástupem a rozšířením nových digitálních médií, zejména internetu. K. Piorecký se ovšem zaměřil více než na technologii tvorby literárního textu na vývojové posuny celého literárního systému. Hlavními změnami, které do literatury přinesla nová média, jsou podle něho rozpínání literárního systému, destabilizace textu a vernakularizace literární kultury.

Obě knihy se setkaly s pozitivním mediálním ohlasem (monografie *Česká literatura a nová média* byla serverem iLiteratura.cz zařazena mezi nejlepší knihy roku 2016).

LITERATURA V TECHNOLOGICKÝCH A MEDIÁLNÍCH KONTEXTECH

Zkoumání mediality v ÚČL pokračuje i dalšími projekty. V roce 2016 byl v Oddělení teorie pod vedením Richarda Müllera zahájen kolektivní projekt *Literární komunikace ve světle „médií“*. Jeho hlavním cílem je určení pozice pojmu „médií“ v myšlení o literatuře, konkrétně literární teorii. Müllerův tým ovšem neanalyzuje pouze teoretické texty, v nichž se pojem „médií“ explicitně vyskytuje, ale i starší filozofické koncepty, v nichž je naopak frapantní absence tohoto pojmu. Projekt usiluje o položení základů pro obecnou a historicky kvalifikovanou mediální teorii literatury.

OBR. 12: Karel Piorecký; zdroj: ÚČL

TÝM PRO VÝZKUM KORESPONDENCE JAKUBA DEMLA

V květnu 2016 byl rozhodnutím Rady ÚČL v rámci Oddělení edičního a textologického založen Tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla. Tvoří jej převážně editorky, badatelky a badatelé, kteří v posledních deseti letech vyhledávají básníkovu rukopisnou korespondenci, zkoumají ji ve spojitosti s genezí Demlova literárního díla i v širších souvislostech české slovesnosti, umění a kultury 20. století. Postupně připravují knižní řadu *Korespondence Jakuba Demla*. Pět svazků edice vydalo v letech 2010–2015 nakladatelství Dauphin, od roku 2016 převzal její vydávání ÚČL. V tomto roce také vrcholil tříletý badatelský a ediční projekt *Obraz české literatury v korespondenci a díle Jakuba Demla (II.)*, podpořený GA ČR a probíhající na půdě ÚČL (hlavní řešitelka Daniela Iwashita). Byl zaměřen na výzkum Demlových dopisů s básníky a spisovateli: s Otokarem Březinou, F. X. Šaldou, Jaroslavem Durychem a Josefem Florianem. V jeho rámci tým vykonal řadu cest do archivů v Brně, Opavě, Olomouci, Třebíči, Velkého Meziříčí, Staré Říše i jinde a vydal či připravil k vydání čtyři nové svazky edice: *Sedm let jsem u vás sloužil* (dosud neznámý pozdní rukopis básníkových vzpomínek na Josefa Floriana, 2015, eds. D. Iwashita, Petra Klimešová a Eliška Davidová), *Pozorné srdce. Vzájemná korespondence Jakuba Demla a F. X. Šaldy* (2016, eds. Šárka Kořínková a D. Iwashita) a dvojsvazek korespondence s Otokarem Březinou (v tisku, 2017, eds. E. Davidová a kol.). Díky systematictějšímu výzkumu se týmu podařilo nalézt nejen další vzácné dopisy, ale i další nepopsané a zatím neuspořádané rukopisy. Jde řádově o desítky textů z celé první poloviny dvacátého století, mezi nimiž se nachází i stěžejní próza *Zapomenuté světlo* (1934).

Kromě studia, archivace a zpřístupňování pramenů si tým vytkl jako své poslání popularizovat básníkovu korespondenci i dílo. Pokusem oslovit společně vědeckou i širší čtenářskou obec byla konference a čtenářské setkání *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Jakub Deml a literární tradice*, kterou tým uspořádal 15.–17. září 2016 v Tasově ve spolupráci s tasovskou obcí, římskokatolickou farností, základní školou, spolkem Slepíši, Vysokou školou kreativní komunikace

TÝM PRO VÝZKUM KORESPONDENCE JAKUBA DEMLA

a Spolkem Dobrá čeština. Kromě dvoudenní konference, z níž bude publikován sborník, setkání zahrnovalo výtvarné dílny a naučné hry pro žáky místní základní školy, výstavy, komentované prohlídky, divadelní představení; na závěr farnost uspořádala slavnost mši a požehnání obnoveného náhrobku Jakuba Demla. Převážně k odborné veřejnosti se obrací cyklus přednášek zejména zahraničních bohemistů, kteří se Demlovým dílem zabývají, připravený na letní semestr 2017.

V současnosti tým připravuje další svazky řady *Korespondence Jakuba Demla*. Z plánovaných zhruba patnácti větších korespondenčních souborů, které by se v řadě *Korespondence Jakuba Demla* měly objevit, se tým v následujících třech letech zaměří na básníkovy dopisy s rodinou, dále na listy s Antonií Svobodovou, Josefem Florianem a Jaroslavem Durychem. Bude také pokračovat v systematickém průzkumu neuspořádaných básníkových rukopisů.

OBR. 13: Z konference *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Jakub Deml a literární tradice*; Daniela Iwashita, Eliška Davidová, Jan Zahradníček; zdroj: ÚČL

KONFERENCE O VÁCLAVU HAVLOVI V AKADEMII VĚD ČR

Během roku 2016 ÚČL pořádal či spolupořádal více než deset konferencí, kolokvií nebo symposií (36. plzeňské mezioborové sympozium *Člověk a společnost 19. století tváří v tvář katastrofě*; 6. ročník mezinárodního interdisciplinárního symposia *Umění a kultury střední Evropy* na téma *Člověk, zvíře, stroj v literatuře a umění střední Evropy*; 15. ročník *Studentské literárněvědné konference* v Brně s tématem *Mezigenerační vztahy v literatuře*; tradiční setkání pracovníků ÚČL AV ČR a ÚSL SAV *Česko-slovenské konfrontace*; interdisciplinární kolokvium o Jazzové sekci „*Nedejte se – nedáme se – existujeme!*“; kolokvium *Marxismus a humanitní vědy*; konference *Minulost a současnost strukturalismu*; konference *Karel IV. a Emauzy. Liturgie – text – obraz*; seminář *Literární paměť ve středních Čechách*; mezinárodní sympozium *Česká literatura a kultura v protektorátu*; konference *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Jakub Deml a literární tradice v Tasově*; konference *Václav Havel – dramatik, disident, politik*).

Při příležitosti nedožitých 80. narozenin Václava Havla uspořádaly ÚČL a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve dnech 15.–16. prosince 2016 konferenci nazvanou *Václav Havel – dramatik, disident, politik*. Konference, která byla součástí projektu *Havel@80*, oslav jubilea pořádaných Knihovnou Václava Havla, proběhla v přednáškových prostorách Akademie věd ČR na Národní třídě v Praze. Organizátoři konference, Lenka Jungmannová (ÚČL) a Jiří Suk (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR), pozvali k účasti české, slovenské, polské, anglické i americké literární vědce, teatrology, historiky, politology a filozofy, kteří se Havlově osobnosti či literární tvorbě nebo jejím historickým a kulturním kontextům dlouhodobě věnují.

Účastníky přivítal ředitel Knihovny Václava Havla Michael Žantovský. Jednání bylo rozděleno do tří tematických oddílů zahrnujících oblasti dramatu, disentu a politiky. V prvním bloku se Markéta Goetz-Stankiewicz (University of Toronto) zaměřila na Havlovu osobnost perspektivou jeho biografii, Jiří Holý (Univerzita Karlova) na jazykovou specifičnost *Zahradní slavnosti*, Kieran Williams (Drake University) se zabýval vlivem, který na Havla měli Erich Fromm a Josef Šafařík,

KONFERENCE O VÁCLAVU HAVLOVI V AKADEMII VĚD ČR

a David S. Danaher (University of Wisconsin-Madison) vztahem eseje *Moc bezmocných* k Havlovým hrám. Odpolední jednání uvedl Miloš Havelka (Univerzita Karlova – CEVRO Institut), který zasadil odkaz V. Havla do kontextu šedesátých let. Havlových kontaktů s exilem po roce 1968 si ve svém příspěvku všímal Vilém Prečan (Československé dokumentační středisko), Tomáš Hermann (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR) sledoval dva směry Havlova myšlení, aktivistický a kontemplativní, zdrojům Havlovy kritiky technické civilizace se věnovala Kristina Andělová (FF UK).

Druhý den zahájila Barbara Day (Velká Británie) výkladem o recepci rané Havlovy dramatiky v Británii, Klára Hůrková (Cáchy) pak srovnala rané hry V. Havla s ranými hrami Toma Stopparda, Soňa Šimková (Vysoká škola múzických umění v Bratislavě) se zabývala reakcemi zahraničních divadelníků na uvěznění V. Havla a na závěr bloku shrnula Lenka Jungmannová (ÚČL) Havlův přínos pro moderní české drama.

V odpoledním panelu přednášel Tomáš Vilímek (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR) o solidaritě občanů s V. Havlem v roce 1989, Lubomír Kopeček (Masarykova univerzita) pak o roli hlavy českého státu při zrodech vlád a Adéla Gjuričová (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR) o vztahu Havla-prezidenta k československým a českým parlamentům. Konferenci zakončil Aleksander Kaczorowski (Polsko), který ukázal prezidentství V. Havla jako kontinuitu disidentských hodnot.

Konferenci a jejímu doprovodnému programu byla věnována pozornost v akademických i celostátních médiích. Veřejnou debatu s americkými bohemisty D. Danaherem a K. Williamsem, která proběhla 16. prosince 2016 v Knihovně Václava Havla, přenášel např. web České televize.

OCENĚNÍ PRACOVNÍKŮ

Michael Wögerbauer a kol.

Cena Josefa Hlávky, Cena Nakladatelství Academia, Slovník roku

Kniha *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře, 1749–2014* členů Oddělení pro výzkum literární kultury byla vyznamenána *Cenou Josefa Hlávky za vědeckou literaturu a kategorii společenské vědy*, *Cenou Nakladatelství Academia* v kategorii původní vědecká nebo populárně naučná práce a umístila se na 2. místě v soutěži *Slovník roku*, kategorie *Cena poroty* za encyklopedii všeobecnou.

Petr Píša

Cena Josefa Hlávky

Petru Píšovi (Oddělení pro výzkum literární kultury) byla za jeho vědeckou činnost udělena *Cena Josefa Hlávky* pro nejlepší studenty a absolventy pražských veřejných vysokých škol, brněnské techniky a mladé talentované pracovníky Akademie věd České republiky.

OBR. 14: Předávání *Cen Josefa Hlávky*; Petr Píša, Petr Šámal; zdroj: ÚČL

OCENĚNÍ PRACOVNÍKŮ

Petr Plecháč

Prémie Otto Wichterleho

Petr Plecháč (Versologický tým / Oddělení teorie) byl za špičkové vědecké výsledky v roce 2016 vyznamenán Akademií věd ČR *Prémii Otto Wichterleho*. V roce 2016 bylo toto prestižní ocenění uděleno 21 mladým vědcům.

Pavel Kořínek, Martin Foret, Michal Jareš

Cena Muriel

Kniha *V panelech a bublinách: kapitoly z teorie komiksu* Pavla Kořínka (Oddělení pro výzkum literární kultury), Martina Foreta (Univerzita Palackého v Olomouci) a Michala Jareše (Oddělení lexikografie) byla vyznamenána cenou *Muriel* v kategorii *Přínos českému komiksu*.

OBR. 15: Místopředseda AV ČR Pavel Baran předává *Prémii Otto Wichterleho* Petru Plecháčovi; zdroj: AV ČR

ČINNOST VÝZKUMNÉ INFRASTRUKTURY ČESKÁ NÁRODNÍ BIBLIOGRAFIE

Od 1. ledna 2016 zahájila svou činnost výzkumná infrastruktura Česká literární bibliografie (ČLB). Její projekt, vypracovaný ve Středisku literárněvědných informací ÚČL v průběhu předchozích dvou let, byl po náročných hodnoticích a negociačních procedurách zařazen MŠMT ČR na Cestovní mapu ČR velkých infrastruktur pro výzkum, experimentální vývoj a inovace pro léta 2016 až 2022, a to v kategorii A2, u níž se v závislosti na výsledcích průběžného hodnocení předpokládá významné kofinancování ze státního rozpočtu a v nejbližších letech i z evropských fondů.

Výzkumná infrastruktura pracuje při ÚČL. Součástí ČLB se stalo Oddělení bibliografické a archivní SLI, přičemž výzkumná infrastruktura využívá i dalších kapacit, zdrojů a sbírek střediska, jako jsou knihovní fondy, softwarové i hardwarové vybavení pro digitalizaci atd. ČLB dále spolupracuje se Střediskem výpočetní techniky ÚČL, které pro ni zabezpečuje provoz počítačových serverů a webových služeb.

Obecným úkolem ČLB je udržet stávající metodickou i kvalitativní úroveň a rozsah oborové literární bibliografie, nabídnout uživatelům z řad odborné i kulturní veřejnosti nové služby a nástroje pro práci s oborovou bibliografií a zasadit se o spolupráci a koordinaci oborových bibliografií věnujících se vědám o národní kultuře. Vyžaduje to pokračovat v kontinuálním průběžném zpracování bibliografie způsobem, který je dlouhodobě charakterizován bohatou strukturou záznamu a odborně promyšlenou komplexní anotací, aktuálností (dokumenty jsou zpracovány v řádu jednotek dnů po jejich dodání do ÚČL) a velkým excerpčním záběrem (cca 200 periodik a veškerá relevantní knižní produkce publikovaná v ČR, tj. cca 2000 knih ročně). Stávající zdroje budou dále rozvíjeny vlastním výzkumem a vývojem či prostřednictvím projektů účelové podpory.

V průběhu roku 2016 byla ČLB postupně konstituována po personální a organizační stránce. Vznikla nová sekce pro článkovou bibliografii samizdatových periodik,

ČINNOST VÝZKUMNÉ INFRASTRUKTURY ČESKÁ NÁRODNÍ BIBLIOGRAFIE

jejímž cílem je doplnit oborovou literární bibliografii z období od roku 1945 do současnosti o stěžejní kategorii bibliografických desiderat (vedoucí sekce se stala Gabriela Romanová). Sekci pro běžnou bibliografii převzala Iveta Mindeková. Vědeckou tajemnicí výzkumné infrastruktury se stala Markéta Holanová. Práci celé ČLB řídil Vojtěch Malínek.

Předpokladem rozvoje ČLB i všech nových projektů výzkumné infrastruktury bylo dokončení konverze historických bibliografických databází ÚČL z nerelačního systému ISIS a jejich integrace na sdílené platformě Aleph, provozované Knihovnou AV ČR. Tohoto cíle bylo dosaženo na konci roku 2016, kdy ČLB po několika letech práce zpřístupnila z jednoho vyhledávacího rozhraní celý bibliografický popis soudobé literární kultury (od roku 1945 do současnosti; data pro období 1770–1945 jsou současně volně na internetu k dispozici v systému RETROBI). Celkem bylo konvertováno a integrováno 430 000 záznamů původně uložených v 7 nerelačních

OBR. 16: Týden s Českou literárněvědnou bibliografií; hovoří Vojtěch Malínek; zdroj: ÚČL

Formulář: B97
 Označ. vydání: 1. vyd.
 Rozsah-strany: 738 s.
 Edice : Literární řada
 Poznámka : V tomto záznamu je zpracován oddíl Próza (s. 275-552); viz Z 91807, 91808 a 91810
 Charakterist. : stu/sbo/rod/med/zediz/bib
 Jazyk : cze-česky
 Anotace : Soubor interpretací kolektivu autorů, s úvodní studií L. M (s. 277-311, s kapitoly: Situační náčrt výchozího kontextu; Dva proudy: icita a fantasknost; Paměti, autobiografie, deníky; Útvary na pomezí dokuzující autobiografie a prózy; Prózy uvolněné imaginace a intertextuality; cí" postmodernismu: Kundera a Křesadlo; Generace ukradeného příběhu; Polivá generace postmodernistů; Na pomezí náročné literatury a populární četb
 Části : ^tJosef Jedlička: Krev není voda^jJiří pZizler^s313-317:^t
 Hodrová: Théta^jPavlna^pkrupová^s318-326/^tZdeněk Šníd: Cejch^jBlahoslupil^s327-333:^tMichal Viewegh: Báječná léta pod psa^jErik^pGilk^s334-341
 Záhřana: Celý život^jJiří^pfogel^s342-348/^tMichal Ajvaz: Druhé město^jKaBláhová^s349-355:^tMilan Kundera: Nesmrtnost^jTomás^pKubíček^s356-366/
 ákos: Korvina čili kniha o havranech^jKateřina^pBláhová^s367-373:^tLudví
 ←-další strana B-předchozí strana X-další záznam D-předchozí záz
 M-úprava T-obnovení C-výmaz N-konec
 Pokračování... MFN=

ČINNOST VÝZKUMNÉ INFRASTRUKTURY ČESKÁ NÁRODNÍ BIBLIOGRAFIE

bázích. Konverze představovala technickou, metodickou a sémantickou operaci velkého rozsahu. Původní bibliografické záznamy byly obohaceny o nové údaje a perzistentní identifikátory, došlo k harmonizaci rejstříků klíčových slov, data byla standardizována do mezinárodního výměnného formátu MARC21 a bylo provedeno jejich poloautomatické propojení na soubor národních autorit.

Dále se ČLB mohla koncentrovat na své nové úkoly. Sekce pro retrospektivní bibliografii samizdatu připravila interní metodiku pro bibliografický popis článků ze samizdatových publikací a zahájila rutinní zpracování netištěných publikací (do konce roku 2016 bylo vytvořeno 1300 bibliografických záznamů). Metodické otázky související s bibliografickým zpracováním netištěných dokumentů byly diskutovány s týmem Oddělení lexikografie pracujícím na *Encyklopedii českého literárního samizdatu* a při příležitosti *Týdne s Českou literární bibliografií* také s externí odbornou veřejností. *Týden s ČLB* konaný ve dnech 18.–20. října 2016 se skládal z řady odborných workshopů a popularizačních akcí, jejichž organizací se ČLB prezentovala jako vůdčí instituce v oblasti oborové bibliografie na celonárodní úrovni. Na základě centrálního workshopu bude v roce 2017 vydána kniha o současnosti a budoucnosti oborových bibliografií jako jednoho ze tří pilířů systému národní bibliografie v ČR. Kniha vyjde v nové edici *Bibliographica*, která je určena pro tematické a personální bibliografie a odborné texty o teoretických a metodických otázkách bibliografie. Vydávání edice bylo v roce 2016 zahájeno prvním svazkem, který připomněl jednu z osobností oborové literární bibliografie (*Bibliograf František Knopp*).

Značnou pozornost věnovala ČLB také přípravě projektu nazvaného *Český literární internet* pro výzvu Výzkumné infrastruktury v rámci OP VVV. Projekt byl (v únoru 2017) vybrán MŠMT ČR k financování. Díky úspěšné aplikaci rozšíří ČLB svůj záběr o mapování literární komunikace na síti Internet. Předpokládá se, že průběžné zpracování internetové bibliografie se poté stane plnohodnotnou součástí aktivit ČLB. V rámci téhož projektu budou vyvinuty nástroje pro analytické a statistické

ČINNOST VÝZKUMNÉ INFRASTRUKTURY ČESKÁ NÁRODNÍ BIBLIOGRAFIE

zpracování bibliografických dat. V souvislosti s přípravami souvisejícími s realizací projektu *Český literární internet* byla zároveň jmenována mezinárodní vědecká rada ČLB (Joanna Czaplińska – Uniwersytet Opolski, Marek Nekula – Universität Regensburg, Alessandro Catalano – Università degli Studi di Padova, Michal Frankl – Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Jiří Mika – Středočeská vědecká knihovna v Kladně).

Pokud jde o bibliografickou excerpci, celkem bylo za rok 2016 ve všech sekcích ČLB zpracováno 23 323 nových záznamů. Spolu s vybranými ústavy III. vědní oblasti AV ČR byla ČLB zapojena do projektu *INDIHU* (program *NAKI II*), jehož koordinátorem je Knihovna AV ČR a který se zaměřuje na přípravu softwarových nástrojů pro vědecký výzkum na poli tzv. digital humanities. V ČLB byla především pořizována metadata pro databázi Retrospektivní bibliografie české literatury 775–1945 (RETROBI). V rámci digitalizačních aktivit podpořených z programu *Strategie AV21* byly v oddělení skenovány kartotéky *Slovníku středověké latiny* (Kabinet klasických studií Filosofického ústavu AV ČR) a *České uměnovědné*

OBR. 17: Týden s Českou literárněvědnou bibliografií; hovoří Petra Večeřová; zdroj: ÚČL

ČINNOST VÝZKUMNÉ INFRASTRUKTURY ČESKÁ NÁRODNÍ BIBLIOGRAFIE

bibliografie (Ústav dějin umění AV ČR). Dále se rozvíjela také spolupráce v rámci Konsorcia pro vytváření a využívání informačních zdrojů světové literárněvědné bohemistiky, do něhož se v průběhu roku 2016 nově zapojila tři univerzitní pracoviště ze zahraničí. Mezinárodní aktivity ČLB posílila účast na zimní škole mezinárodní infrastruktury DARIAH, pokračovaly odborné konzultace a příprava společných projektů s Institutem badání literackých PAN ve Varšavě, který provozuje obdobné bibliografické pracoviště. ČLB spolupracovala též na přípravě specializovaných bibliografií a odborných publikací se zahraničními partnery. V časopise *Narrative* (2016, January, 24(3), s. 231–250) v USA vyšla například osobní bibliografie světoznámého literárního teoretika českého původu Lubomíra Doležela, na které za ČLB spolupracoval František A. Podhajský.

OBR. 18: Týden s Českou literárněvědnou bibliografií; hovoří Gabriela Romanová; zdroj: ÚČL

II

Publikace

KNIŽNÍ PUBLIKACE PRACOVNÍKŮ

Počet vydaných knižních publikací pracovníků ÚČL i v roce 2016 překročil dvě desítky. Hned třemi monografiemi přispěl ÚČL k poznání technologických a mediálních souvislostí literární komunikace: Kateřina Piorecká zmapovala relace mezi užívanými technologiemi psaní a poetikou literárních textů od sklonku 19. století až do konce století dvacátého; Karel Piorecký popsal proměny, jimiž prošla literární kultura v souvislosti s nástupem digitálních médií, a Alice Jedličková spolu se Stanislavou Fedrovou analyzovaly vizualitu a intermedialitu v literárních popisech. Do mezinárodní vědecké komunikace vstoupil ústav mimo jiné knihou Bohumila Fořta *Introduction to Fictional Worlds Theory*, již vydalo prestižní nakladatelství Peter Lang. Z široké řady vědeckých edic vyčnívají především objevné svazky méně známých či dosud needitovaných textů starší i moderní literatury (*Nejmírnější Pallas. Hry určené gramatikálním třídám jezuitských gymnázií; Neplač, vstaň a střílej! Próza české poválečné avantgardy*), souborné vydání korespondence Jakuba Demla a F. X. Šaldy a v neposlední řadě další svazek *Kritické hybridní edice*, který po bezmála padesáti letech přinesl nově pořízené čtenářské i vědecké kritické vydání sbírky *Slezské písně* Petra Bezruče.

Alice Jedličková – Stanislava Fedrová: Viditelné popisy. Vizualita, sugestivita a intermedialita literární deskripcie (Akropolis, Praha 2016, 392 strany)

Publikace usiluje o rehabilitaci popisu – v literárních analýzách často opomíjeného, v čtenářské a slohové praxi podceňovaného. Děje se tak vlivem celé řady stereotypních hodnotových označení či opozic: ať už je to v četbě (*nudný popis* oproti *napínavému vyprávění*), ve školním slohu (hendikepující státnost popisu je třeba překonávat dynamizací), v teorii vyprávění (popis jako přerušení či zpomalení vyprávění), nebo v historické poetice, která proti sobě nezřídka mechanicky staví starý (statický, objektivní) a moderní (dynamizovaný a subjektivizovaný) popis. Kostru publikace tvoří kapitoly založené na nasvícení popisu z perspektivy různých disciplín (stylistika a poetika; naratologie a lingvistika; rétorika; teorie vidění a vizuální studia; kognitivní vědy). Poetika popisu, ilustrovaná četnými rozbory klasické i té nejsoučasnější prózy, se postupně mění v jeho estetiku, v napření pozornosti k podmínkám a procesům čtenářského vnímání. V centru pozornosti se ocitají pojmy *vizualita* a *vizualizace*, jejichž výklad nevyhnutelně vytváří vazby k vizuálním uměním a potřebu pojmut poetiku jako intermediální.

Stanislava Fedrová —
Alice Jedličková —
Viditelné popisy
Vizualita, sugestivita
a intermedialita literární deskripcie

Kateřina Piorecká: Psaní na dotek. Materialita textu a proces psaní v české literatuře 1885–1989 (Academia, Praha 2016, 352 strany)

Monografie zkoumá vztah mezi technologií psaní, genezí textu a poetikou literárního díla. V centru zájmu se ocitá konkurence manuálního a strojového psaní jako dvou základních technologických postupů, jež vstupovaly do významotvorného kontaktu od osmdesátých let 19. století až do konce osmdesátých let století následujícího, kdy psací stroj nahradila elektronická média. Odhaluje, že nejprve byl psací stroj vnímán jako kompenzační pomůcka pro hendikepované. Už na přelomu 19. a 20. století si však tento vynález našel své propagátory mezi novináři a prozaiky. Stíral však jakoukoli individualitu rukopisu a odpovědí byly autorské knihy jako komplexní artefakty. Psaní na stroji bylo považováno za typicky ženské povolání – ovšem byly opravdu české spisovatelky písáčkami?

Kateřina Piorecká
Psaní na dotek
Materialita textu
a proces psaní
v české literární
kultuře 1885–1989

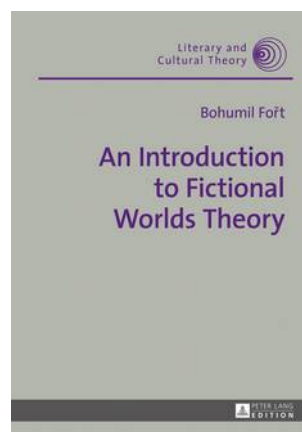
Karel Piorecký: Česká literatura a nová média (Academia, Praha 2016, 296 stran)

Cílem monografie *Česká literatura a nová média* je zmapovat základní změny, jimiž prošla česká literatura a literární kultura v souvislosti s nástupem a rozšířením nových digitálních médií, zejména internetu. Jako jedno z hlavních zjištění je prezentována identifikace procesu rozpínání literárního systému. K němu dochází vlivem přítomnosti nových médií, které radikálně demokratizují autorství, stanovují pouze minimální překážky při zveřejňování textů a zásadně zmnožují počet literárních textů ve veřejném oběhu. Dalším z výsledků vzešlých ze závěrečné syntézy je charakteristika procesu destabilizace textu, k němuž digitální média, resp. principy digitální textuality vedou, což s sebou nese závažné důsledky pro metodologii literárněvědného přístupu k textům mediovaným v digitální podobě – zásadní měrou je zproblematizována možnost určit finální znění literárního textu. Poslední ze závěrečných tezí spočívá v postulování procesu vernakularizace literární kultury, který souvisí s narůstající rolí amatérů v literární komunikaci, což má konsekvence v podobě proměňujícího se sociálního statusu literatury a jejích tvůrců.

Bohumil Fořt: Introduction to Fictional Worlds Theory (Peter Lang, Frankfurt am Main – New York 2016, 105 stran)

An Introduction to Fictional Worlds Theory je úvod do jednoho ze současných literárněteoretických směrů – teorie fikčních světů. Kniha je koncipována jako problémový a analytický úvod do dané disciplíny, představuje tedy a vysvětluje základní koncepce, termíny a strategie, s nimiž teorie fikčních světů operuje a které dále rozvádí. Kniha je rozdělena do čtyř částí, přičemž první část je věnována jednomu ze základních konceptů, z nichž teorie fikčních světů vychází – možným světům logického kalkulu, část druhá pak oba koncepty, fikční a možné světy, srovnává a poukazuje na jejich souvislosti. Třetí část se soustřeďuje okolo klíčového pojmu transdukce, který spojuje fikční světy s komunikačním modelem a recepční teorií, a poslední část se zabývá vztahem fikčních světů a dalšího z jejich inspiračních zdrojů, strukturalismu Pražské školy. Ve svém celku představuje kniha mutaci starší autorovy práce *Úvod do sémantiky fikčních světů* (2005) pro mezinárodní publikum.

Zuzana Říhová: Vprostřed davu. Česká avantgarda mezi individualismem a kolektivismem (Academia, Praha 2016, 261 stran)

Autorka se v knize věnuje české avantgardě z let bezprostředně následujících po první světové válce a její próze v širším evropském kontextu. Obohacení výkladu o nový žánr (povídka), a tím i o řadu autorů, jí dovoluje dynamizovat kanonický obraz dané epochy a zproblematizovat základní opozice expresionismus × avantgarda a především individualismus × kolektivismus. Druhou z těchto opozic představuje jako hlavní spojnicí české poválečné avantgardy s evropským děním (kolektiv a jedna z jeho manifestací, dav, figuruje jako jedno z hlavních témat moderny a avantgardy). V rámci této opozice interpretuje rovněž prózy francouzského unanimitismu jakožto hlavního inspiračního zdroje české poválečné avantgardy a její (kolektivistické) prózy. – Stejně problematice je věnována autorčina souběžně vydaná antologie *Neplač, vstaň a střílej!*

Magdaléna Jacková (ed.): Nejmírnější Pallas. Hry určené gramatikálním třídám jezuitských gymnázií (Academia, Praha 2016, 480 stran)

Kniha je druhým svazkem ediční řady *Theatrum neolatinum*, která si klade za cíl zpřístupnit vybrané, tiskem dosud nevydané texty raně novověkých bohemikálních dramát spjatých se vzdělaneckým prostředím. Tento svazek přináší edici pěti latinských her z 18. století určených pro nižší třídy jezuitských gymnázií, opatřených vždy komentářem a zrcadlovým překladem do češtiny. Čtenář se tak díky němu může seznámit s typem divadelní produkce, na níž si v 17. a 18. století utvářela svou první představu o divadle téměř celá vzdělaná vrstva populace.

Roman Kanda (ed.): *Trhliny světa. Kniha studií o Bohumilu Hrabalovi*
(Ústav pro českou literaturu AV ČR, Praha 2016, 223 strany)

Bohumil Hrabal (1914–1997) patří k nejčtenějším českým autorům, jeho umělecký význam přesáhl hranice národní kultury. Kniha *Trhliny světa* obsahuje patnáct studií badatelů různých generací. Studie představují soustředěné pohledy jak na Hrabalovo rozsáhlé a mnohotvárné dílo, tak i na kontext a osobnosti, které s dílem i jeho tvůrcem tak či onak souvisejí (na surrealismus, totální realismus, Egona Bondyho, Honzu Krejcarovou, Jiřího Koláře a další). Jednotlivé studie-pohledy zhodnocují mnohost teoretických přístupů (fenomenologie, postmarxismu, poststrukturalismu, analýzy diskurzu a podobně), ale i studium pramenů – detailně zkoumají například Hrabalovu techniku psaní či estetické aspekty Hrabalova umění překladu. Nedílnou součástí publikace tvoří rovněž vzpomínkově laděné texty.

František A. Podhajský (ed.): *Fikce Jaroslava Haška*
(Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2016, 307 stran)

Do kolektivní knihy určené odborníkům, studentům i zájemcům o Haškovo dílo přispěli literární, divadelní a filmoví vědci, kteří se zaměřili na rozbor Haškovy prozaické a ideologické fikce v průřezu celé jeho tvorby a na díla jimi a jím inspirovaná. Jednotlivé kapitoly reflektují svébytný žánr vzpomínek na Haška (J. Staněk) nebo žánrovost jeho povídek z cest (Z. Hrbata), podávají rozbor zásnubní humoresky o panu Tenkrátovi (T. Kačer) či smutné grotesky o šťastném domově (O. Sládek), umožňují nahlédnout do rukopisných historií románu o Straně mírného pokroku (F. A. Podhajský) a kabaretních skečů jedné bohémské družiny (P. Janoušek), seznámit se s povahou Haškových rudoarmějských textů (P. Steiner) i jeho bugulmských povídek (B. Fořt), získat nový pohled na *Osudy dobrého vojáka Švejka* (V. Paris), na dějiny jejich dramaturgií (A. Merenus) a filmových adaptací (R. D. Kokeš).

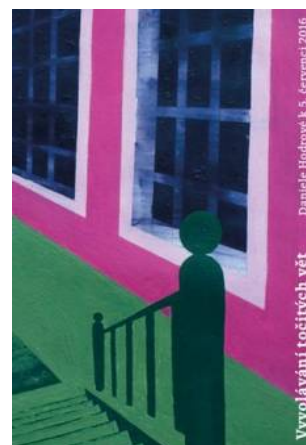
Roman Kanda a kol.: Podzim postmodernismu. Teoretické výzvy současnosti (Filosofia, Praha 2016, 312 stran)

Kolektivní kniha představuje čtenářům teoretickou diskusi, v českém kontextu ojedinělou, o povaze současné společnosti a kultury a o možnostech filozofické reflexe. Východiskem diskuse je kritická koncepce obsažená v knize Michaela Hausera *Cesty z postmodernismu. Filosofická reflexe doby přechodu* (Praha, Filosofia 2012). Autoři ovšem zmíněné východisko často přesahují a nastiňují vlastní pojetí problémů. Příspěvky z pera Václava Bělohradského, Jiřího Pechara, Michaela Hausera, Petra Kužela, Olega Suši, Romana Kandy a dalších se zabírají tématy epistemologickými, politologickými či estetickými, neboť ve všech těchto sférách poznání a praxe se projevují proměny, ale i rozpory naší doby, která se (ještě) označuje jako postmoderní.

Alice Jedličková – Stanislava Fedrová (eds.): Vyvolávání točitých vět. Daniele Hodrové k 5. červenci 2016 (Ústav pro českou literaturu AV ČR, Praha 2016, 314 stran)

Studie v tomto svazku spojil záměr vyjádřit vděk fascinující spisovatelce a uznání originální literární teoretičce. Někteří z příspěvů se proto rozhodli rozvinout intenzivní čtenářskou zkušenost v interpretaci autorčiných románů; jejich stati jsou sdruženy hlavně v oddílu „Text románu, text města“; jiní se zaměřili na její tvorbu esejistickou (oddíl „Chvála rozpravy“). Další se obrátili k dílu spisovatelek a spisovatelů určitým způsobem spřízněných, ať už románovou tematikou, intertextovostí nebo uvažováním o řeči a literárním tvaru: najdeme tu například rozbory díla Jiřího Kratochvíla, Věry Linhartové či Karla Miloty, ale také studie věnované časovosti a vizualitě literární tvorby autorů světových jmen. Specifické místo tu mají přehledové analýzy reflektující literární psaní z hlediska genderového a technologického. Významný podíl pak logicky připadá pracím, jež rozebírají vliv teorie románu rozpracované Danielou Hodrovou a nahlížíjí do historie i současnosti disciplín jí blízkých (tematologie, genologie).

Daniel Soukup – Matouš Jaluška (eds.): Jan Hus, husitství a husitské války a jejich dopad na českou kulturu. V. kongres světové literárněvědné bohemistiky – Válka a konflikt v české literatuře (Akropolis, Praha 2016, 181 strana)

Soubor textů, které se v rámci 600. výročí upálení Jana Husa v Kostnici zaměřují na ohlas jeho učení a celého husitského hnutí v kultuře 15. věku i v kultuře následujících staletí, přináší interdisciplinární přesahy a kombinuje medievistická témata se studiem druhého života Jana Husa a jeho následovníků. Předložené studie ukazují, že i přes devastační účinek husitských válek se stalo Husovo učení důležitým inspiračním zdrojem pro nově se formující reformační kulturu nejen českých zemí a poskytlo originální podněty pro literaturu či výtvarné umění budoucích dob, zejména v rámci dlouhodobého procesu konstrukce a emancipace českého národa. Kniha je výstupem ze speciální sekce *V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky*, konaného na přelomu června a července 2015 v Praze.

Vít Schmarc (ed.): Obraz válek a konfliktů. V. kongres světové literárněvědné bohemistiky – Válka a konflikt v české literatuře (Akropolis, Praha 2016, 474 strany)

Soubor textů se zaměřuje na textový výzkum interpretující a mapující literární realizace motivu války v české literatuře, jeho různorodé tematologické podoby a souvislosti v proměnlivých literárněhistorických kontextech. Zkoumání podob války přímo v jednotlivých textech a poetikách napříč dekadami 19. i 20. století není v knize nijak metodologicky omezené, jeho cílem je pojmout co nejširší spektrum příspěvků, jejichž těžištěm je motiv války a jeho zakotvení v konkrétním textu a literární etapě. Kniha je výstupem z hlavní sekce *V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky*, konaného na přelomu června a července 2015 v Praze.

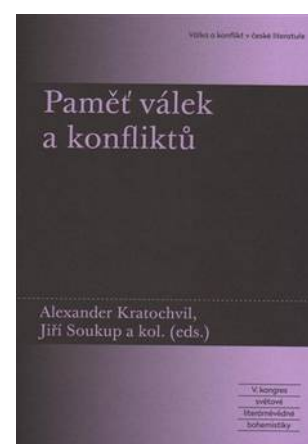
Lenka Jungmannová (ed.): *Performativita válek a konfliktů. V. kongres světové literárněvědné bohemistiky – Válka a konflikt v české literatuře* (Akropolis, Praha 2016, 230 stran)

Soubor textů pojednává o způsobech a formách performativity v české literatuře s válečnou tematikou. Zabývají se jak performativitou v rámci textu/díla samého (jejím procesem a jejími prostředky), tak díly s válečnou tematikou, která implikují takovéto strategie rodu/genderu a jazyka, jakož i performativitou v rámci interpretace textu/díla: čtenářskou recepcí a především pak širokou oblastí reprezentace literatury s tématem války ve filmu, na divadle apod. Kniha je výstupem ze speciální sekce *V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky*, konaného na přelomu června a července 2015 v Praze.

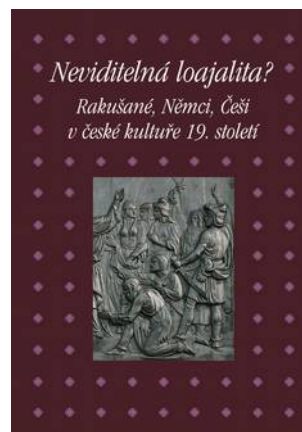
Alexander Kratochvíl – Jiří Soukup (eds.): *Paměť válek a konfliktů. V. kongres světové literárněvědné bohemistiky – Válka a konflikt v české literatuře* (Akropolis, Praha 2016, 428 stran)

Střední a východní Evropa se ve 20. století stala dějištěm nesčetných krvavých konfliktů: v rovině paměti se tu navzájem prostoupily sociální a národnostní konflikty, revoluční zlomy, dobovačné války s etnickými čistkami. Soubor textů obsahuje příspěvky, které se zabývají okolnostmi utváření historické paměti a kultury vzpomínání na válečné události, a to jak popularizací a komercializací kultury vzpomínání, tak sebereflexí oficiální paměti, která je spojena s paměťovým diskurzem ve vědě a politice. Předložené studie se zaměřují na různé typy paměti, na prostředky konstruování a reflexe individuální a skupinové (sociální, národní) identity a pokouší se navázat na dosud méně zpracovaná témata, jakými jsou např. traumatizující válečné zážitky, transgenerační dopady války, zacházení s menšinami ve válce, konceptualizace prostorů války aj. Kniha je výstupem ze speciální sekce *V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky*, konaného na přelomu června a července 2015 v Praze.

Petrbok, Václav – Taťána Petrasová – Pavla Machalíková (eds.): *Neviditelná loajalita? Rakušané, Němci, Češi v české kultuře 19. století* (Academia, Praha 2016, 355 stran).

V klasickém vymezení filozofa Josiaha Royce z roku 1908 se výklad loajality chápal jako povinnost, která klade neosobní, resp. nadosobní závazky nad pocit osobní odpovědnosti. Metoda, která našla své využití ve výzkumu jazyka loajality i v pracích historiků, se stala tématem 35. ročníku mezinárodního interdisciplinárního setkání k problematice 19. století. Téměř čtyři desítky specialistů z oboru literární historie, dějin umění, muzikologie, sociologie, historie a dalších příbuzných oborů diskutovaly o vztahu jednosměrné či oboustranné loajality Čechů k Habsburkům i Němcům, panovníků k poddaným, katolíků k jinověrcům, občanů k politickým institucím nebo šlechtě. Výsledky sympozia přináší tento svazek doplněný dobovými vyobrazeními.

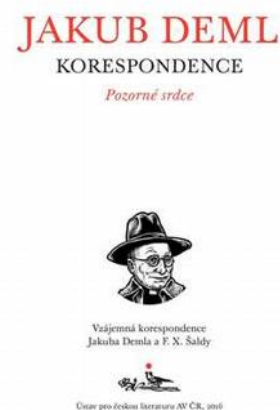
Jiří Flaišman – Michal Kosák – Kristýna Merthová (eds.): *Petr Bezruč: Slezské písně* (Akropolis, Praha 2016, 178 stran + 1 DVD-ROM)

Svazek *Kritické hybridní edice* přináší v knižním čtenářském vydání revidovaný text jediné Bezručovy básnické sbírky a v elektronické vědecké edici veškeré varianty textu básní. Knižní čtenářské vydání se opírá o znění *Slezských písní* z prosince roku 1928, tedy o nejširší podobu sbírky z období před tím, než autor podrobil text svých básní plošným úpravám, které vedly k jejich výraznému uměleckému znehodnocení. Básně ze *Slezských písní*, které nejsou součástí zvoleného základního vydání, nalezne čtenář v komentáři. Součástí edice je i shrnutí životních osudů a vydavatelské historie *Slezských písní*, přinášející množství dokumentárního obrazového materiálu.

Šárka Kořínková – Daniela Iwashita (ed.): *Pozorné srdce. Vzájemná korespondence Jakuba Demla a F. X. Šaldy* (Ústav pro českou literaturu AV ČR, Praha 2016, 462 strany)

F. X. Šalda (1867–1937) i Jakub Deml (1878–1961) patří z dnešního pohledu mezi nejvýznamnější postavy české literatury první poloviny 20. století – v době jejich seznámení však byl Šalda osobností vnímanou jako „centrální“, Deml „okrajovou“. Oba vytvořili rozsáhlé, žánrově pestré dílo. Oba iniciovali i komentovali práci mnoha dalších tvůrců a komunikovali s nimi. Zároveň byli solitárními a bojovnými osobnostmi, které vedly nebo vyvolávaly ostré polemiky. Svazek jejich vzájemné korespondence *Pozorné srdce* soustřeďuje a zpřístupňuje dopisy, dedikace, básnické či kritické texty i jiné dokumenty svědčící o vřelém, komplikovaném a nejednoznačném vztahu dvou přátel. Vzájemné listy umožňují prohloubit pohled na genezi jejich děl, na ohlas jejich tvorby i na některé obecnější otázky české kultury.

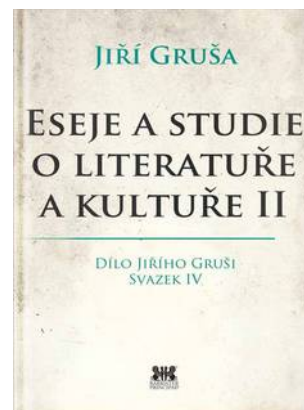
Zuzana Říhová (ed.): *Neplač, vstaň a střílej! Próza české poválečné avantgardy* (Akropolis, Praha 2016, 253 strany)

Obraz české poválečné avantgardy tak, jak je dnes tradován, se utvářel především na základě básnických textů a textů programového rázu. Doposud přehlíženou složkou dobového literárního života zůstala bohatá prozaická produkce let 1919–1924, na které se podíleli členové obou ústředních avantgardních uskupení Devětsilu a Literární skupiny. Antologie *Neplač, vstaň a střílej!* je pokusem revidovat kanonický výklad zvoleného období a představit širšímu publiku klíčové prozaické texty „povídkové epidemie“ raných dvacátých let. Antologie přináší povídky předních (V. Vančura, J. Wolker, L. Blatný, Č. Jeřábek ad.) i méně známých (M. Nohejl, K. Hradec, I. Suk, B. Vlček ad.) autorů z okruhu Devětsilu a Literární skupiny; většina povídek byla dosud k dispozici pouze v dobových časopisech a hůře dostupných knižních souborech. – Stejně problematice je věnována autorčina souběžně vydaná monografie *Vprostřed davu*.

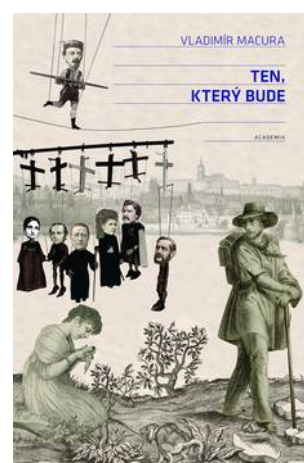
Dalibor Dobiáš (ed.): Jiří Gruša – Eseje a studie o literatuře a kultuře II.
(Barrister & Principal, Brno 2016, 515 stran)

Svazek obsahuje eseje, studie, vybrané projevy a další texty Jiřího Gruši o literatuře a kultuře, které vznikly po roce 1989, a to jak uveřejněné v Československu a v zahraničí, tak i dochované v autorově pozůstalosti. Kromě uceleného souboru Česko – návod k použití jsou zde otištěny další spisovatelovy texty z let 1990–2011. Mezi nimi vynikají drážďanské přednášky o poetice, ale i stati a reflexe zabývající se již staršími Grušovými tématy, jako je vztah autora a moci, nadnárodní kultura českých zemí a střední Evropy a zdejší zkušenost s totalitarismem. Publikace z posledních let autorova života obsahují četné vzpomínky a portréty. Z příležitostných textů jsou tu zahrnuty například projevy Jiřího Gruši jako prezidenta Mezinárodního PEN klubu v letech 2003–2009.

Kateřina Piorecká – Milena Vojtková (eds.): Vladimír Macura – Ten, který bude
(Academia, Praha 2016, 646 stran)

Další svazek *Spisů Vladimíra Macury* přináší autorovu pozoruhodnou románovou tetralogii. Každý z románů je stylizován jako parafráze jednoho z oblíbených žánrů literatury 19. století: novely, živých obrazů, elegie a grotesky. První dva z nich vznikly již v druhé polovině osmdesátých let 20. století, kdy navzdory historické látce vyjadřovaly také autorovu generační zkušenost s realitou socialismu. *Informátor* uvádí čtenáře do prostřední jazykově a kulturně se vymezující vlastenecké společnosti a zkoumá i míru její loajality vůči habsburské monarchii. *Komandant* očima studentského vůdce J. V. Friče vykresluje paradoxy revolučního roku 1848. Tématem autorova nejsobitějšího a nejsobnějšího románu *Guvernantka* je život a umírání básníka a vědce F. L. Čelakovského a především jeho druhé manželky, spisovatelky A. Rajske. Macurovy historické romány vyrůstají z hluboké znalosti historických pramenů, nejsou však jen doplňkem autorova odborného náhledu na českou obrozeneckou společnost, ale svébytnou uměleckou výpovědí.

Karel Piorecký (ed.): *Ostrovky spolehlivého poznání. Elektronické informační zdroje Akademie věd ČR o společnosti a kultuře* (Academia, Praha 2016, 139 stran)

Publikace *Ostrovky spolehlivého poznání* přináší profily šedesáti vybraných internetových projektů. Byla sestavena z textů, které poskytla pracoviště Akademie věd ČR, jež jednotlivé informační zdroje provozují. Jejím cílem je upozornit širší kulturní veřejnost na jejich existenci a široké možnosti jejich využití v praxi. Elektronické informační zdroje III. vědní oblasti AV ČR jsou zde prezentovány jako ostrůvky spolehlivých a podle náročných odborných standardů připravovaných informací v moři informací neověřených, náhodně nalezených a šířených bez zodpovědnosti k oboru i k adresátovi, jichž je na internetu nepřehledné množství.

PUBLIKACE VYDANÉ V ÚČL

ÚČL působil v roce 2016 také jako vydavatel neperiodických a periodických publikací a digitálních informačních zdrojů. Nově se stal spoluvydavatelem ediční řady *Česká knižnice*, v níž vyšlo v průběhu roku pět svazků. Vydáním tří kolektivních knih ústav přispěl k připomenutí trojice významných osobností z minulosti i současnosti české literatury: *Fikce Jaroslava Haška* (ed. František A. Podhajský), kniha studií o Bohumilu Hrabalovi *Trhliny světa* (ed. Roman Kanda) a festschrift *Vyvolávání točitých vět* (eds. Alice Jedličková – Stanislava Fedrová), který vyšel u příležitosti životního jubilea Daniely Hodrové. Významným edičním počinem bylo publikování Svazku VI ediční řady *Jakub Deml: Korespondence*, jejíž vydávání ÚČL, resp. Tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla v roce 2016 převzal. Svazek přinesl soubor vzájemné korespondence Jakuba Demla a F. X. Šaldy.

Ročníkem 64 pokračovalo vydávání vědeckého dvouměsíčníku *Česká literatura*, který byl nadále excerpován v databázích ERIH, SCOPUS, The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Internationale Bibliographie der geistes- und sozialwissenschaftlichen Zeitschriftenliteratur a Web of Science. Vedle pěti standardních čísel věnovala redakce jedno speciální číslo výzkumu literárního samizdatu (ČL 6/2016). Hostujícími editory tematického čísla byli Eduard Burget a Michal Příbáň. Obsah časopisu byl šířen rovněž prostřednictvím zpoplatněných článkových databází JSTOR (staženo cca 1600 článků) a Central and Eastern European Online Library (staženo cca 500 článků).

Redakce *České literatury* pokračovala v popularizaci časopisu formou internetového blogu *Česká literatura v síti*, kde jsou v týdenním intervalu zveřejňovány kritické nebo publicistické texty z tištěného vydání nebo texty související s obsahem časopisu (14 432 unikátních návštěvníků za rok 2016).

V roce 2016 se ÚČL stal spoluvydavatelem časopisu *Cornova* (společně s Českou společností pro výzkum osmnáctého století), do konce roku vyšlo první číslo 6. ročníku časopisu. Vydávání časopisu finančně podpořila Akademie věd ČR. *Cornova* je mezinárodní odborný časopis se zaměřením na výzkum 18. století s důrazem na střední Evropu v širším kontextu. Cílem časopisu je uvádět metodicky propracované studie založené na původním výzkumu a dotýkající se aktuálních otázek bádání 18. století a podporovat jejich teoretickou reflexi v středoevropském kontextu. Časopis publikuje texty v češtině, angličtině, němčině a francouzštině s abstrakty v angličtině.

SOUHRNNÉ ÚDAJE O PUBLIKAČNÍ ČINNOSTI

Časopisecké studie publikovali pracovníci ÚČL nejčastěji v časopise *Česká literatura*, který splňuje nejvyšší kritéria uplatňovaná dnes na vědecká periodika (je excerpován v databázích ERIH, SCOPUS a WoS). Dále přispěli do recenzovaných časopisů, jako jsou *Glottology, Narrative, Berichte und Forschungen: Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa, Sambucus: práce z klasické filologie, latinské medievalistiky a neolatinistiky, Slovenská literatúra, Svět literatury, Bohemica litteraria, Acta Universitatis Carolinae. Philologica. Graecolatina Pragensia, Český jazyk a literatura, Divadelní revue, Estetika, Historie – Otázky – Problémy, Illuminace, Literární archiv, Sborník Národního muzea*.

Podle Akademického systému evidence publikací (ASEP), provozovaného Knihovnou AV ČR, v roce 2016 publikovali pracovníci ÚČL 367 výstupů. Podle Registru informací o výsledcích (RIV), který provozuje vládní Rada pro výzkum, vývoj a inovace, pracovníci ÚČL publikovali 90 výstupů.

TAB. 1: Publikace pracovníků ÚČL v roce 2016; zdroj: ASEP, RIV

Struktura publikací ÚČL	ASEP	RIV
Článek v odborném periodiku	125	13
Monografie	21	11
Kapitola v knize	71	33
Konferenční příspěvek	8	6
Překlad	6	2
Recenze	111	1
Článek v novinách	9	0
Pořádání akce	3	3
Ostatní výsledky	13	0
Celkem	367	90

III

Mezinárodní spolupráce

ZAHRANIČNÍ BADATELÉ A STUDENTI V ÚČL

Tři zahraniční badatelé absolvovali v roce 2016 delší badatelský pobyt v ÚČL na základě podpory z programu Fellowship Josefa Dobrovského, organizovaného Akademií věd ČR: ve dnech 19. 5. – 20. 6. prováděl svůj výzkum týkající se dějin české detektivky Matija Ivačić (Sveučilište u Zagrebu), ve dnech 11. 4. – 20. 5. bádala o roli překladu v literatuře českých zemí v 19. století Lena Dorn (Humboldt-Universität zu Berlin), ve dnech 28. 11. – 16. 12. hledala v Praze prameny ke studiu českých kontaktů Zenon Przesmyckého, jehož korespondenci vydává, Aleksandra Blasińska (Instytut Badań Literackich PAN, Varšava). Dva studenti v magisterském programu absolvovali v ÚČL pracovní stáž na platformě evropského programu Erasmus+, v únoru až červenci Lucia Bonora (Università degli Studi di Padova), v září až prosinci Jack Clover (University of Oxford). Zahraniční studenti navštěvovali v ÚČL přednášky a semináře, seznamovali se s projekty oddělení odpovídajících jejich znalostem a odborným zájmům a spolupracovali v rámci Konsorcia pro vytváření a využívání informačních zdrojů světové literárněvědné bohemistiky na doplňování bibliografických databází výzkumné infrastruktury ÚČL o excerpci bohemistických studií ve své zemi.

OBR. 19: Lucia Bonora a Karel Piorecký; zdroj: ÚČL

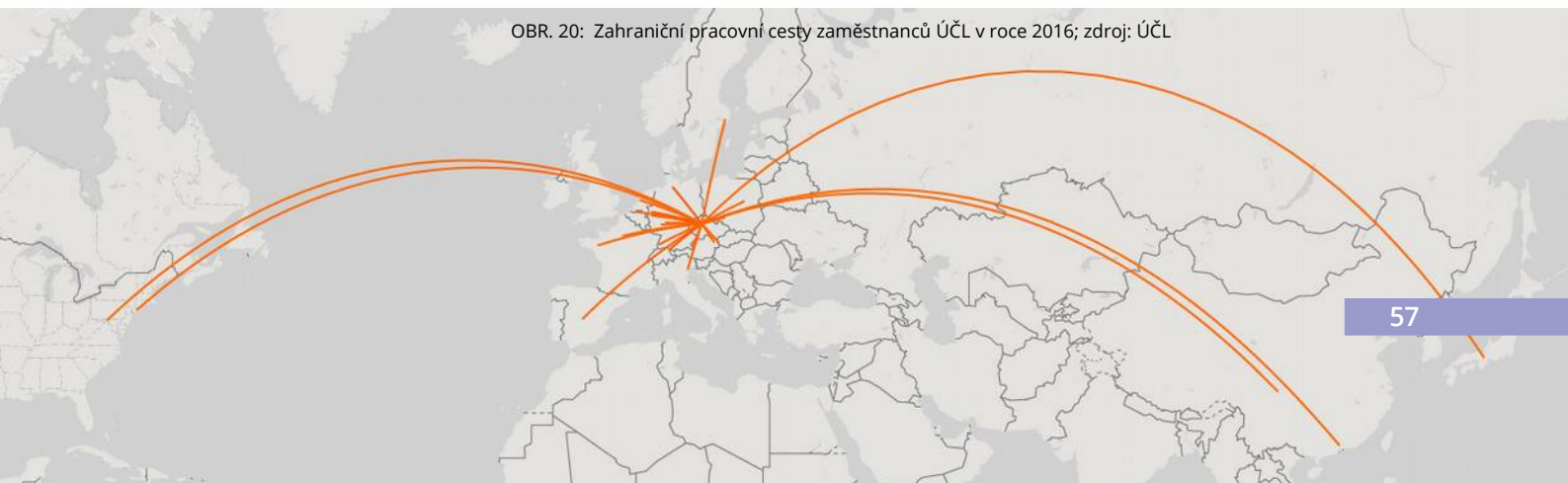

BADATELÉ ÚČL V ZAHRANIČÍ

V průběhu roku 2016 vykonali výzkumní pracovníci ÚČL 44 kratších pracovních cest do zahraničí, přičemž 37 bylo spojeno s aktivním vystoupením v podobě přednášky či prezentace na akademické půdě nebo na konferenci. Pokud jde o zdroje financování, 8 bylo hrazeno z prostředků tzv. meziakademické výměny, organizované AV ČR; 20 z grantů a 6 převážně z prostředků jiné (zahraniční) instituce. Z fondu ÚČL pro podporu mezinárodní mobility mladších pracovníků bylo podpořeno 10 zahraničních cest, většinou spojených s aktivním vystoupením na mezinárodní konferenci nebo prezentací výzkumu ÚČL na zahraniční akademické instituci. Přehled vystoupení podává připojená tabulka.

Konference *Popcultura e memoria „mediata“: il fumetto ceco oggi (Popkultura a „mediated memory“: Český komiks dnes)*, již se ve dnech 18.–19. dubna na Univerzitě Ca' Foscari v Benátkách účastnil Pavel Kořínek, představovala vůbec první zahraniční vědecké setkání k tématu českého komiksu a k otázkám komiksového zobrazování historie a paměti. Vystoupili na něm přednášející z italských (Ca' Foscari di Venezia, Laboratorio per lo studio letterario del fumetto, Lucca Comics & Games), českých (kromě ÚČL také Univerzita Karlova a Univerzita Palackého) i slovenských (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitře) institucí. Rozvoji mezinárodních kontaktů Centra pro studia komiksu ÚČL a FF UP v Olomouci sloužila také cesta P. Kořínkova do Japonska ve dnech 23. června až 7. července. Dvoutýdenní cesta se konala na pozvání japonské výstavní agentury a ve spolupráci s Českým centrem Tokio. Kromě přednášek byla náplní cesty příprava velké putovní výstavy o dějinách českého komiksu, která se uskuteční v roce 2017.

OBR. 20: Zahraniční pracovní cesty zaměstnanců ÚČL v roce 2016; zdroj: ÚČL

BADATELÉ ÚČL V ZAHRANIČÍ

K prezentaci výsledků svých výzkumů využívali pracovníci ÚČL kongresů či výročních konferencí mezinárodních vědeckých společností. Skupina, která se v Oddělení teorie věnuje studiu dějin pojmu média – ve složení Josef Šebek, Richard Müller a Jan Matonoha – se ve dnech 21. až 27. července zúčastnila XXI. mezinárodního kongresu *International Comparative Literature Association* konaného na Universität Wien. Kromě prezentace vlastních příspěvků předsedali členové ÚČL také jednomu z bloků této sekce. Na 13. výroční konferenci *European Society for Textual Scholarship*, konané ve dnech 4.–7. října na univerzitě v Antverpách, byl přednesen společný příspěvek pracovníků edičního a textologického oddělení Jiřího Flaišmana, Michala Kosáka a Jakuba Říhy. Oddělení přitom navázalo cenné kontakty s místním Centre for Manuscript Genetics. Ve dnech 18.–21. července se Claire Madl, Petr Píša a Michael Wögerbauer z Oddělení pro výzkum literární kultury účastnili pařížské konference *Society for the History of Authorship, Reading and Publishing (SHARP)*. Představili zde některé výsledky své práce na projektu *Budování národa čtenářů*.

Ve dnech 15.–19. června se Ondřej Sládek zúčastnil výroční konference sdružení European Narratology Network, kterou tentokrát hostila univerzita v Amsterdamu. Při příležitosti předání *The Wayne C. Booth Lifetime Achievement Award* českému literárnímu teoretikovi Lubomíru Doleželovi tam přednesl příspěvek o jeho díle. Kromě toho se zúčastnil zasedání výkonné rady European Narratology Network. Ta rozhodla o tom, že svou pátou konferenci uspořádá v září 2017 v Praze, a to ve spolupráci s ÚČL jako hlavním organizátorem této přehlídky evropské teorie vyprávění.

TAB. 2: Vybrané zahraniční cesty pracovníků ÚČL s aktivním vystoupením

PRACOVNÍK	PŘÍSPĚVEK	AKCE	MÍSTO	DATUM	POŘADATEL
Michael Wögerbauer	<i>Zensur und Selbstzensur in Osteuropa in Geschichte und Gegenwart</i>	<i>Medien, Politik und Gesellschaft. Osteuropa und der Strukturwandel der Öffentlichkeit</i>	Německo – Mainz / Německo – Frankfurt am Main	7.–12. 3. 2016	Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde e. V.
Alexander Kratochvil	<i>Problem of a Multilingual Literary History – The Ukrainian Case</i>	<i>New History of Ukrainian Literature</i>	Švýcarsko – St. Gallen	14.–15. 4. 2016	Universität St. Gallen
Pavel Kořínek	<i>Co patří do historie? Transformace populárních obrázků z českých dějin</i>	<i>Popcultura e memoria „mediata“: il fumetto ceco oggi</i>	Itálie – Benátky	18.–19. 4. 2016	Universita Ca' Foscari, Dipartimento di Studi Linguistici e Culturali Comparati
Alena Přibáňová	<i>Vyloučen z řad vyloučených? Příklad Medvědího románu Jiřího Kratochvila</i>	<i>Pozapomenutí, prokletí, vyloučení ve slovanských literaturách a kulturách 20. a 21. století</i>	Polsko – Opole	20.–22. 4. 2016	Instytucie Slawistyki Zachodniej i Południowej, Uniwersytet Opolski
Markéta Holanová	<i>Podivuhodná dobrodružství detektivky v Čechách. Žánr populární četby jako ediční projekt nakladatelství elitní literatury</i>	<i>Pozapomenutí, prokletí, vyloučení ve slovanských literaturách a kulturách 20. a 21. století</i>	Polsko – Opole	20.–22. 4. 2016	Instytucie Slawistyki Zachodniej i Południowej, Uniwersytet Opolski
Petr Šámal	<i>Nahého člověka dnešek nepotřebuje. Marginalizace psychologické prózy v 50. letech</i>	<i>Pozapomenutí, prokletí, vyloučení ve slovanských literaturách a kulturách 20. a 21. století</i>	Polsko – Opole	21.–22. 4. 2016	Instytucie Slawistyki Zachodniej i Południowej, Uniwersytet Opolski
Lucie Antošíková	<i>Literarische und biographische Schnittpunkte in Brouseks Werk</i>	zvaná přednáška	Německo – Hamburg	11. 5. 2016	Institut für Slavistik, Universität Hamburg
Petr Plecháč	<i>Measuring Euphony</i>	zvaná přednáška	Německo – Frankfurt	25. 5. 2016	Max-Planck-Institut für empirische Ästhetik
František Podhájský	<i>Politischer Auftrag und literarische Reaktion (Tschechoslowakei 1948–1956)</i>	zvaná přednáška	Rakousko – Salzburg	25. 5. 2016	Fachbereich Slawistik, Universität Salzburg
Ondřej Sládek	<i>Lubomír Doležel's Theoretical Assumptions</i>	International Conference on Narrative	Nizozemsko – Amsterdam	14.–19. 6. 2016	International Society for the Study of Narrative

PRACOVNÍK	PŘÍSPĚVEK	AKCE	MÍSTO	DATUM	POŘADATEL
Ondřej Sládek	<i>The Prague Linguistic Circle during the Second World War</i>	Trans-lingual, Trans-cultural, Trans-disciplinary. The II International Conference on Modern Slavic Literary Theories and Comparative Poetics	Čína – Guangzhou	22.–29. 6. 2016	Guandong University of Foreign Studies
Dalibor Dobiáš	<i>Die Königinhofer und Grünberger Handschriften Gemeinsamkeiten und Unterschiede ihrer tschechischen, polnischen und russischen Rezeption (1817–1848)</i>	zvaná přednáška	Německo – Köln	30. 5. – 1. 6. 2016	Slavisches Institut, Universität zu Köln
Pavel Kořínek	<i>Sto let českého komiksu: obrázkové seriály pro zábavu i poučení</i>	zvaná přednáška v rámci výstavy <i>Trip to Czech Picture Books: From Čapek to Latest Comics</i> (Ashiya, 2. 7.) a v Českých centrech Tokio (6. 7.)	Japonsko – Kjóto / Ašija / Tokio	2.–6. 7. 2016	IDF inc. / Ashiya City Museum of Art and History / Czech Centres Tokio

OBR. 21: Slavnostní zahájení výstavy české ilustrace a komiksu v japonském městě Ašija; uprostřed Pavel Kořínek; zdroj: ÚČL

PRACOVNÍK	PŘÍSPĚVEK	AKCE	MÍSTO	DATUM	POŘADATEL
Claire Madl	<i>Language Policy in Schoolbooks Publishing: Between Popularization, State Control and Economic Imperatives</i>	<i>Languages of the Book / Les langues du livre</i>	Francie – Paříž	18.–21. 7. 2016	SHARP
Petr Píša	<i>The Making of a Nation of Readers: Networks, Firms and Protagonists in the Bohemian Book Market (1749–1848)</i>	<i>Languages of the Book / Les langues du livre</i>	Francie – Paříž	18.–21. 7. 2016	SHARP
Michael Wögerbauer	<i>The Making of a Nation of Readers: Networks, Firms and Protagonists in the Bohemian Book Market (1749–1848)</i>	<i>Languages of the Book / Les langues du livre</i>	Francie – Paříž	18.–21. 7. 2016	SHARP
Josef Šebek	<i>The Blurred Space In-Between: Repetition in Fiction and Affectivity</i>	<i>XXI. Congress of the International Comparative Literature Association</i>	Rakousko – Vídeň	21.–27. 7. 2016	Universität Wien
Jan Matonoha	<i>Dispositives of Silence: Affective Injuries, Wounding Attachments, Gender and Czech Literature of Sixties</i>	<i>XXI. Congress of the International Comparative Literature Association</i>	Rakousko – Vídeň	24.–27. 7. 2016	International Comparative Literature Association
Richard Müller	<i>„Semantic gesture“, „thingness“, „fissure“: Notes on the medial aspects of the gestural</i>	<i>XXI. Congress of the International Comparative Literature Association</i>	Rakousko – Vídeň	24.–27. 7. 2016	Universität Wien a Association Internationale de Littérature Comparée
Petr Plecháč	<i>Quantitative research on versification: The Corpus of Czech Verse</i>	<i>Tecnologías digitales aplicadas al estudio de la poesía. Cursos de Verano</i>	Španělsko – Madrid	27. 6. – 1. 7. 2016	Laboratorio de Innovación de Humanidades Digitales UNED
Jakub Říha	<i>The Hybrid Scholarly Edition and the Visualization of Textual Variants</i>	<i>Digital Scholarly Editing: Theory, Practice, Methods. 13th annual conference of the European Society for Textual Scholarship</i>	Belgie – Antverpy	4.–7. 10. 2016	ESTS/Centre for Manuscript Genetics at the University of Antwerp
Jiří Flaišman	<i>The Hybrid Scholarly Edition and the Visualization of Textual Variants</i>	<i>Digital Scholarly Editing: Theory, Practice, Methods. 13th annual conference of the European Society for Textual Scholarship</i>	Belgie – Antverpy	5.–7. 10. 2016	ESTS/Centre for Manuscript Genetics at the University of Antwerp

PRACOVNÍK	PŘÍSPĚVEK	AKCE	MÍSTO	DATUM	POŘADATEL
Michal Kosák	<i>The Hybrid Scholarly Edition and the Visualization of Textual Variants</i>	<i>Digital Scholarly Editing: Theory, Practice, Methods. 13th annual conference of the European Society for Textual Scholarship</i>	Belgie – Antverpy	5.–7. 10. 2016	ESTS/Centre for Manuscript Genetics at the University of Antwerp
Kateřina Piorecká	<i>Guerilla poetry(ing). Postdigitální hra ve veřejném prostoru?</i>	<i>Interdisciplinárne hry, súhry a interakcie v postdigitálnej dobe</i>	Slovensko – Bratislava	5.–6. 10. 2016	Ústav svetovej literatúry, Slovenská akadémia vied
Karel Piorecký	<i>Guerilla poetry(ing). Postdigitální hra ve veřejném prostoru?</i>	<i>Interdisciplinárne hry, súhry a interakcie v postdigitálnej dobe</i>	Slovensko – Bratislava	5.–6. 10. 2016	Ústav svetovej literatúry, Slovenská akadémia vied
Ondřej Sládek	<i>Jan Mukařovský a dialektika</i>	<i>Umenie a esteticko ako sociálne a autonómne fakty. Aktuálnosť diela Jana Mukařovského.</i>	Slovensko – Bratislava	12.–14. 10. 2016	Slovenská asociácia pre estetiku, o.z.
František Podhajský	<i>Marxism without Teleology? The Case of Franco Moretti</i>	<i>The 33rd Annual Conference of China National Society of Works on Marxist-Leninist Literary Theories</i>	Čína – Čcheng-tu	14.–17. 10. 2016	Sichuan University
Petr Plecháč	<i>Corpus of Czech verse and Beyond</i>	<i>ASEEES Convention 2017</i>	Spoj. státy americké – Washington DC	17.–20. 11. 2016	Association for Slavic East European and Eurasian Studies
Václav Smyčka	<i>Spectators from Bohemia</i>	<i>International Conference „Spectators in Europe“</i>	Německo – Düsseldorf	9.–11. 12. 2016	Jun. – Prof. Misia Doms, Department of German Studies, University of Düsseldorf

OBR. 22: Účastníci konference CNSWMLLT v čínském Čcheng-tu; vpravo dole František Podhajský, který vystoupil s příspěvkem k aktuální recepci marxistické literární teorie v díle Franca Morettiho; zdroj: Sichuan University

WORKSHOP S HISTORIKEM KNIHY ROGEREM CHARTIEREM

Platforma CEFRES ve spolupráci s Institutem polské kultury, Centrem francouzské civilizace a frankofonních studií Varšavské univerzity, Katedrou dějin a didaktiky dějepisu Pedagogické fakulty UK a ÚČL pozvala v rámci svého Visegrádského fóra ve dnech 16.–19. května 2016 do Prahy významného francouzského historika knihy a čtení Rogera Chartiera, profesora na Collège de France a University of Pennsylvania. Součástí přednáškového pobytu byl také workshop *Psaná kultura a společnost v českých zemích 16.–18. století*, který R. Chartier 18. května vedl v ÚČL. Diskutovalo se k příspěvkům českých historiků, historiků knihy či literárních historiků z Filozofické fakulty UK (Pavel Sládek, Daniela Tinková), Fakulty humanitních studií UK (Veronika Čapská), ÚČL (Michael Wögerbauer) a CEFRES (Claire Madl). Profesor Chartier poskytl zároveň M. Wögerbauerovi a Richardu Müllerovi rozhovor, který bude publikován v časopise *Česká literatura*.

OBR. 23: Roger Chartier a Michael Wögerbauer; zdroj: ÚČL

ČESKO-SLOVENSKÁ SPOLUPRÁCE

Tradiční vědecké kontakty ÚČL s Ústavem slovenskej literatúry SAV v Bratislavě pokračovaly 15. ročníkem *Česko-slovenských konfrontací*, které se konaly ve dnech 14.–16. září ve Zlíně. Debatovalo se při něm o 3 + 3 novinkách české a slovenské prózy, poezie a literární vědy (Anna Bolavá: *Do tmy*; Radek Malý: *Všehomír*; Ondřej Sládek: *Jan Mukařovský. Život a dílo*; Vanda Rozenbergová: *Slobodu bažantom*; Ľuboš Bendzák: *Pohreb andulky a jiné udalosti dňa*; Pavel Matejovič: *Vladimír Mináč a podoby literárneho diskurzu druhej polovice 20. storočí*). Za ÚČL vystupovali Markéta Ř. Holanová, Michal Jareš a Petr Šámal.

Oddělení literatury 19. století aktivně spolupracovalo na projektu *Diskurzivita literatury 19. století v česko-slovenském kontextu*, který je společným projektem FF JČU v Českých Budějovicích, Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislavě a ÚČL. Pracovního workshopu věnovaného klasicismu, který se konal v Bořeticích 24. a 25. listopadu 2016, se za ÚČL zúčastnil Dalibor Dobiáš.

KONSORCIUM PRO VYTVÁŘENÍ A UŽÍVÁNÍ INFORMAČNÍCH ZDROJŮ SVĚTOVÉ LITERÁRNĚVĚDNÉ BOHEMISTIKY

Konsorciium pro vytváření a využívání informačních zdrojů světové literárněvědné bohemistiky mělo k 31. 12. 2016 šest členů, mezi nimiž byla slavistická nebo bohemistická pracoviště z Polska, Rakouska, Itálie, Chorvatska, Ruska. Vyjednávání bylo v průběhu roku zahájeno s dalšími třemi institucemi v Německu a ve Francii. Před koncem roku, v prosinci 2016, byla smlouva o zapojení do Konsorcia uzavřena s Institut Badań Literackich PAN ve Varšavě. Navázalo se tak na návštěvu delegace tohoto partnerského pracoviště ÚČL v prosinci 2015, kdy došlo po téměř dvaceti letech k obnovení spolupráce mezi oběma ústavami (předchozí smlouva o spolupráci vypršela v roce 1997). Základem spolupráce v rámci konsorcia je pořizování a sdílení bibliografických dat o výstupech zahraniční literárněvědné bohemistiky. Záznamy o italské bohemistice, zpracované Lucíí Bonorou v době jejího pobytu v ÚČL v rámci programu Erasmus+, byly v prosinci zpřístupněny v databázích výzkumné infrastruktury ČLB, záznamy o polské a britské bohemistice byly připraveny k redakci.

MEZINÁRODNÍ EVROPSKÉ PROJEKTY

ÚČL byl v roce 2016 zastoupen v následujících evropských grantových projektech nebo konsorciích připravujících přihlášky evropských projektů:

1. Projekt *E-READ – Evolution of Reading in the Age of Digitisation* je financován z mezivládního evropského programu *COST* (IS1404) a koordinován University of Stavanger v Norsku (Dr. Anne Mangen). Účastní se ho týmy z 21 zemí EU. ÚČL je zastoupen Jiřím Trávníčkem, který také reprezentuje Českou republiku v řídicím výboru projektu. Cílem tohoto projektu je rovněž výstavba badatelské sítě a příprava projektu zaměřujícího se na současné praktiky čtení v Evropě. Role Jiřího Trávníčka v obou projektech nevyplyvá pouze z jeho vlastního výzkumu, nýbrž také z jeho kontaktů s institucemi a odborníky na průzkum čtení zejména ve střední Evropě: v Německu, Polsku, Maďarsku a na Slovensku.

2. Projekt *READ – Reading in the Age of the Digital* je financován francouzskou Agence Nationale de la Recherche (ANR) v rámci programu *START* a koordinován Université du Maine, Le Mans, Francie. Hlavní koordinátorkou projektu je prof. Brigitte Ouvry-Vial, Ph.D. (Université du Maine), spoluřešitelé za ÚČL jsou C. Madl, P. Píša, J. Trávníček a M. Wögerbauer. Účastní se ho akademické týmy z 15 států (celkem 50 badatelů). Cílem projektu je vytvoření badatelské sítě a příprava projektu *EU-READ (European Reader Experience Database)*, který by na materiálu historické databáze čtenářských zážitků (podle vzoru *Reader Experience Database*), vybudované v rámci tohoto projektu, zkoumal historické praktiky čtení v Evropě. Grantová přihláška bude určena do soutěží programu *ERC Horizon 2020* a odevzdá se počátkem února 2017.

3. Projekt *NEP4DISSENT: New Exploratory Phase in Research on East European Cultures of Dissent*. V návaznosti na grantovou žádost z roku 2014 (*OppORNIC – Opposition Online Registry: New Interpretations of Cultural Dissent*), která sice byla v soutěži vyhodnocena jako třetí nejlepší, ale k financování byl vybrán pouze první projekt, podala část členů původního mezinárodního konsorcia v závěru roku 2015 přepracovaný projekt pod názvem *New Exploratory Phase in Research on East European Cultures of Dissent 1945–1989* do soutěže *COST* (za ÚČL zapojeni Eduard Burget, Petra Loučová, Roman Kanda a Jan Matonoha), která byla ovšem také

MEZINÁRODNÍ EVROPSKÉ PROJEKTY

zamítnuta. Dne 7. prosince 2016 byla podána nová žádost do programu COST, a to pod názvem *NEP4DISSENT: New Exploratory Phase in Research on East European Cultures of Dissent*. Výsledky mají být oznámeny 19. června 2017.

4. *POSTDATA – Poetry Standardization and Linked Open Data (2016–2022)*. Projekt je financován European Research Council z programu *H2020*, koordinátorem je Universidad Nacional de Educación a Distancia, Madrid. Spolupráci za ÚČL zajišťuje Versologický tým (P. Plecháč). Projekt má za cíl vytvoření digitální platformy pro vydávání poezie, kterou budou moci využívat různé typy uživatelů: vědci připravující kritické digitální edice, zájemci o četbu, sdílení a poznávání básnických tradic a také firmy, které ji využijí jako zdroj pro různé aplikace v oblasti vzdělávání, psychologie, turistiky a kulturní produkce.

OBR. 24: POSTDATA Kickoff Meeting 2016, Madrid; první zleva Petr Plecháč; zdroj: UNED

IV

Výuka a popularizace

ÚČL ŠKOLÁM

Jak odpovídá povaze vlastního předmětu bádání i charakteru literární vědy, ÚČL se řadou svých aktivit i publikací obrací nejen k vědeckým pracovníkům, ale i ke studentům a učitelům. Vlastní pedagogické úsilí ústavu směřuje sice především do oblasti terciárního vzdělávání a postgraduálního studia, jak o tom svědčí například každoročně pořádaná *Studentská literárněvědná konference*, ústav se však jako instituce i prostřednictvím jednotlivých pracovníků zapojuje také do spolupráce se školami nižších stupňů. Expertízy ÚČL využívá CERMAT, sám ústav ve spolupráci s Ústavem pro jazyk český AV ČR a Střediskem společných činností AV ČR pořádá postgraduální kurz Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy a zajišťuje prezentace a přednášky pro studenty všech typů škol. Všechny tyto aktivity koordinuje v ÚČL Komise pro výuku literatury na středních školách, jejímž předsedou je Robert Kolár.

Pro učitele (a jejich studenty)

Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy

Od roku 2012 spolupracuje ÚČL s Ústavem pro jazyk český AV ČR na každoroční Škole českého jazyka a literatury pro pedagogy (dále ŠČJL), kterou organizuje Středisko společných činností AV ČR. ŠČJL představuje postgraduální kurz pro pedagogy ze základních a středních škol. Pro ÚČL je to zdroj informací o potřebách literárního vzdělávání na tomto stupni, pro pedagogy příležitost seznámit se s novými odbornými poznatky. Ve dnech 27.–29. dubna 2016 se uskutečnil již 5. ročník ŠČJL. Pracovníci ÚČL přednesli dvě přednášky: Robert Kolár na příkladu poezie Jaroslava Vrchlického ukázal rozdíl mezi lyrikou a epikou z hlediska verše; Michal Kosák a Jiří Flaišman nejprve stručně probrali jednotlivé typy edic a poté se zaměřili na to, s jakými edicemi se studenti na školách nejčastěji setkávají a podrobně komentovali různá vydání *Babičky* Boženy Němcové. Kromě přednášek letos ÚČL také zajistil literární exkurzi: Kateřina Piorecká a Karel Piorecký frekventanty kurzu provedli avantgardní Prahou a ukázali jim místa, kde se scházeli umělci a kde byl založen Devětsil nebo Surrealistická skupina. Součástí exkurze bylo rovněž čtení literárních textů na místech, k nimž se váží.

ÚČL ŠKOLÁM

Seminář České knihovny

Na sklonku roku 2016 začaly vycházet *Semináře České knihovny*, které přinášejí komentáře k jednotlivým svazkům vydaným v *České knihovny*. Jsou určeny studentům vysokoškolských a středoškolských literárních seminářů, resp. jejich vyučujícím. Komentáře, jejichž rozsah je mezi 10 a 20 stranami, jsou založeny na rozboru konkrétních textů pocházejících obvykle z uceleného souboru (tj. jedné sbírky, jednoho dramatu apod.). Struktura *Seminářů* kopíruje strukturu ústní maturitní zkoušky z češtiny (literárněhistorický kontext díla, literární žánr, kompozice, témata, čas a prostor, vypravěč / básnický subjekt, jazyk, styl a básnické prostředky). *Semináře* navazují na publikace *Rozumět literatuře*, *Česká literatura 1945–1970*, *Český Parnas* nebo *Slovník básnických knih* vzešlé z ÚČL. Chtějí poskytnout výchozí materiál k dalšímu zpracování (konkrétní vyučovací hodina, seminární práce apod.).

Ostatní

V rámci spolupráce s Asociací češtinářů jsou na jejích stránkách publikovány texty pracovníků ÚČL. Ústav i nadále spolupracuje s časopisem *Český jazyk a literatura*, a to jednak příspěvky svých pracovníků, jednak působením Roberta Kolára v jeho redakční radě.

Pro studenty (a jejich učitele)

Spolupráce s Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání

Komise ÚČL pro výuku literatury na středních spolupracovala čtvrtým rokem s Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT). Ve funkci tzv. revizora či tzv. ředitelského experta připomínkovali jednotlivé testové úlohy či celé jejich soubory (např. konkrétní zadání maturitní zkoušky).

Přednášky

Pro středoškolské studenty uspořádali členové Komise pro výuku literatury na středních školách například přednášky o typech vyprávění (30. března 2016 pro studenty dobříšského Gymnázia Karla Čapka přednesla Alice Jedličková) či o poezii Josefa Václava Sládka (24. listopadu 2016 pro studenty Karlínského gymnázia v Praze přednesl Robert Kolár).

PEDAGOGICKÁ SPOLUPRÁCE S VYSOKÝMI ŠKOLAMI

V roce 2016 se ÚČL nadále podílel na terciárním vzdělávání. Pracovníci ÚČL vyučovali jak formou interní, tak externí spolupráce na řadě vysokých škol (např. Università di Padova, Univerzita Karlova v Praze, Masarykova Univerzita v Brně, Univerzita Palackého v Olomouci). Pracovníci ÚČL odučili v letním semestru 2015/2016 a v zimním semestru 2016/2017 celkem 1236 hodin, z čehož 527 bylo zaměřeno na studenty bakalářských programů, 671 na studenty magisterských programů a 38 na studenty doktorských programů.

Druhou úroveň účasti na terciárním vzdělávání představují doktorské studijní programy, v nichž ÚČL zastává roli jednoho ze školicích pracovišť. Jedná se o programy *Dějiny novější české literatury v nadnárodních kontextech* (společná akreditace s Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) a *Česká literatura* (společná akreditace s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně). Působení doktorandů v ÚČL je institucionalizováno vnitřním předpisem, doktorandi jsou zařazeni do výzkumných oddělení ústavu a podílejí se na řešení řady projektů. V roce 2016 působilo v ÚČL celkem 16 doktorandů.

Třetí úroveň účasti na terciárním vzdělávání představují akce pořádané pro studenty pregraduálního i postgraduálního studia všech oborově blízkých programů. Stěžejní aktivitou je v tomto směru *Studentská literárněvědná konference*, jejíž 15. ročník byl věnován tématu *Mezigenerační vztahy v literatuře*. *Studentská literárněvědná konference* proběhla v roce 2016 poprvé v Brně, v novém konferenčním centru Sdružení moravských pracovišť AV ČR v Čechyňské ulici, a byla organizována brněnským pracovištěm ÚČL. Během dvou jednacích dnů se svými příspěvky vystoupila dvacítko studentů bakalářského, magisterského i doktorského studia z několika českých i zahraničních univerzit. Úroveň přednesených referátů byla vysoká především v mladší studentské kategorii, v níž porota udělila hned dvě *Ceny Vladimíra Macury*: Kláre Katolické z Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU za příspěvek věnovaný románu F. X. Svobody *Rozkvět* a Martě Ševcové z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, která se soustředila na otázku autorství

PEDAGOGICKÁ SPOLUPRÁCE S VYSOKÝMI ŠKOLAMI

a recepce tzv. přešpurského Robinsona. V doktorandské kategorii se svou analýzou jazyka manifestů získala nejvyšší ocenění, tedy druhé místo, Lucia Bonora z Univerzity v Padově, která v rámci programu Erasmus+ zahájila v této době svůj studijní pobyt v ÚČL.

TAB. 3: Ocenění účastníci Studentské literárněvědné konference

	Doktorandská kategorie	Studentská kategorie
1. místo	<i>neuděleno</i>	Bc. Klára Katolická, Bc. Marta Ševcová
2. místo	Mgr. Lucia Bonora	Bc. Jan Krajčirovič
3. místo	Mgr. Andrea Draganová	Bc. Lukáš Vlasák
čestné uznání	Mgr. Jaroslava Smejkalová	Bc. Jana Balharová, Bc. Jitka Korhoňová Bc. Daniela Sajdllová, Bc. Agnieszka Słowikowska

OBR. 25: Studentská literárněvědná konference; hovoří Marta Ševcová; zdroj: ÚČL

POPULARIZAČNÍ ČINNOST

Také v roce 2016 pořádal ÚČL pro odbornou a kulturní veřejnost konference, kolokvia, přednáškové cykly či kulaté stoly, a zároveň se účastnil akcí, jejichž cílem bylo podpořit prezentaci vědy jako veřejné služby. Pracovníci ÚČL rovněž představovali výsledky své výzkumné činnosti v televizních a rozhlasových pořadech a tištěných i webových periodikách.

V roce 2016 pokračoval přednáškový cyklus *Literárněvědné fórum* určený pro odbornou a širší veřejnost. V prvním čtvrtletí roku 2016 byla dvěma přednáškami zakončena série *Kulatých stolů o nových kolektivních publikacích ÚČL z let 2014–2015 (Rukopisy královédvorský a zelenohorský a česká věda; V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace cenzury v moderní české kultuře, 1749–2014)*. Na tyto diskuse v rámci *Staročeského dýchánku* navázalo sedm přednášek zaměřených na starší českou literaturu a její širší kulturní a historické souvislosti. Jednotlivé přednášky a debaty navštěvovalo průměrně 20–40 zájemců a cyklus byl dokumentován a zpřístupněn v podobě videonahrávek na webových stránkách ÚČL. Sérii přednášek *LVF* již tradičně zakončila *První bilance*, veřejná debata o literárních událostech posledních dvanácti měsíců, která je natáčena a odvysílána na stanici ČRo Vltava.

K seznamování veřejnosti s výsledky práce ÚČL třetím rokem sloužily především celodenní mediálně-propagační akce *Den s...* (*Den se čtenářstvím, Den s jezuitským divadlem, Týden s Českou literární bibliografií, Den s českou knihnicí*). Adresátem těchto akcí byli jak novináři, pro které byly pořádány dopolední tiskové konference, tak kulturní veřejnost, pro niž se v odpoledních hodinách konala představení vědeckého výsledku ve formě přednášky a diskuse, po níž následovalo společenské setkání.

Třetím rokem pokračoval cyklus pravidelných autorských večerů *(Po)čtení u EMY* (pozvání Kláry Kudlové přijali Anna Bolavá, Lenka Lagronová, Marie Iljašenko a Petr Hruška). Oddělení 20. století a literatury současné zahájilo na začátku roku 2016 cyklus přednášek na téma protektorát, určených pro odbornou a širší kulturní veřejnost. Během roku se konaly další literárně-kulturní akce jako např. veřejná představení publikací pracovníků ÚČL (diskuse nad knihou *Texty v oběhu*; křest knihy *Fikce Jaroslava Haška*) či slavnostní společenská setkání (setkání u příležitosti životního jubilea Daniely Hodrové, setkání k nedožitým 70. narozeninám bibliografa Františka Knoppa).

POPULARIZAČNÍ ČINNOST

ÚČL se zapojil rovněž do společných popularizačních aktivit Akademie věd ČR. V edici *Věda kolem nás* nakladatelství Academia vyšel popularizační sešit *České drama v letech 1989–2010* (připravili Lenka Jungmannová a Libor Vodička). Další propagační materiály vznikly v rámci programu *Strategie AV 21*. V edici *Literatura ke stažení* nabídl ÚČL v roce 2016 výstavu *Četba dětí otce vlasti. Staročeská literatura za krále Karla a Václava (1346–1619)* (text a kresby Matouš Jaluška). Výstava byla instalována v řadě kulturních a vzdělávacích institucí (např. knihovna Vyšší odborné školy ekonomické a zdravotnické a Střední školy Boskovice; Městská knihovna v České Lípě) a je volně k dispozici ke stažení na webových stránkách ÚČL.

ÚČL se v roce 2016 zúčastnil *Veletrhu vědy* pořádaného AV ČR, největší populárně-naučné akce svého druhu v České republice. Pracovníci Oddělení lexikografie připravili především pro žáky základních a středních škol „opisovačskou“ dílnu samizdatu. Starší děti a pedagogové se mohli s tématem samizdatu seznámit zevrubněji díky odbornému výkladu, který doplňovala výstavka samizdatových tisků. Zájemci měli rovněž možnost vyzkoušet si v praxi práci s některými versologickými nástroji, které vytvořili členové Versologického týmu. Veletrh vědy během tří dnů navštívilo přes 14 000 lidí. Již tradičně se ÚČL zapojil do projektu AV ČR *Týden vědy a techniky*; veřejnosti zejména z řad středoškolských studentů nabídl sérii populárně-naučných přednášek a komentovaných procházek Prahou. Druhým rokem se pak ÚČL prezentoval na knižním veletrhu *Knihex*, který se konal 19. 6. 2016 na pražské Štvanici.

Pracovníci ÚČL představili výsledky své výzkumné činnosti během roku 2016 rovněž v televizních pořadech, rozhlasových pořadech a tištěných i webových periodikách.

OBR. 26: Veletrh vědy 2016; „opisovačská“ dílna samizdatu; zdroj: ÚČL

TAB. 4: Výběr mediálních výstupů pracovníků ÚČL

6. 1. 2016	Pavel Janáček na Českém rozhlasu Regina Ředitel ÚČL Pavel Janáček se v rámci rozhlasové relace na ČRo Regina vyjádřil k ohlášenému omezení veřejných služeb Národní knihovny v Klementinu.
6. 1. 2016	Hostem televizního pořadu Události v kultuře byla Lenka Jungmannová Lenka Jungmannová představila v pořadu Události v kultuře na ČT Art svou novou knihu <i>Příběhy obyčejných šílenství</i> .
7. 1. 2016	Lenka Jungmannová v televizním pořadu Události v kultuře V rámci pořadu Události v kultuře na ČT Art hovořila Lenka Jungmannová o právě vydané knize <i>Příběhy obyčejných šílenství</i> a současné české dramatice.
8. 1. 2016	Pavel Janáček hostem televizního pořadu Události v kultuře Pavel Janáček vystoupil v pořadu Události v kultuře na ČT Art k ohlášenému omezení veřejných služeb Národní knihovny ČR.
16. 1. 2016	Hostem Noční Čajovny Kateřiny Rathouské byla Lenka Jungmannová Lenka Jungmannová byla hostem Noční Čajovny Kateřiny Rathouské, kde hovořila o své knize <i>Příběhy obyčejných šílenství</i> .
18. 1. 2016	Pavel Janáček moderátorem debaty v rámci rozhlasového pořadu Slovo o literatuře Pavel Janáček moderoval v rámci rozhlasového pořadu Slovo o literatuře na ČRo Vltava literárněkritickou debatu o románu Miloše Urbana <i>Urbo Kune</i> .
26. 1. 2016	Hostem rozhlasového pořadu Den v 60 minutách byl Jiří Trávniček Jiří Trávniček promluvil v pořadu Den v 60 minutách na ČRo Plus o čtenářství v ČR.
28. 1. 2016	Jiří Trávniček hostem rozhlasového pořadu Ranní Plus V pořadu Ranní Plus ČRo Plus hovořil na téma čtenářství v České republice Jiří Trávniček.
4. 2. 2016	Hostem rozhlasového pořadu Portréty byl Eduard Burget Rozhovor s Eduardem Burgetem o díle Josefa Jelena přinesl ČRo Plus.
12. 2. 2016	Pavel Janáček hostem rozhlasového pořadu Pro a proti Ředitel ÚČL Pavel Janáček hovořil o možném uzavření Národní knihovny v pořadu Pro a proti na ČRo Plus.
25. 2. 2016	Jiří Trávniček hostem televizních Událostí v kultuře O výzkumu čtenářství v Událostech v kultuře na ČT Art hovořil Jiří Trávniček.
29. 2. 2016	Pavel Janoušek v televizním pořadu Jasná řeč Josefa Chuchmy Pavel Janoušek byl hostem pořadu České televize Jasná řeč Josefa Chuchmy, který byl věnován deníkové knize <i>Matouš Jiřího Cieslara</i> .
2. 3. 2016	Petr Píša ke kauze „Hitler je gentleman“ Petr Píša znovu ke kauze „Hitler je gentleman“; tentokrát ve Studiu 6 České televize. Ke stejnému tématu vystoupil rovněž v Radiu Plus a reportáži slovenské RTVS.
11. 3. 2016	Magdaléna Jacková hostem rozhlasového pořadu Živě z Prahy Magdaléna Jacková a Kateřina Bobková Valentová (HÚ AV ČR) hovořily v rámci pořadu Živě z Prahy na Rádiu Proglas o jezuitském divadle a o nové ediční řadě <i>Theatrum neolatinum</i> .
11. 3. 2016	Hostem televizního pořadu Události v kultuře byla Daniela Hodrová Události v kultuře na ČT Art představily v kontextu nominací na cenu <i>Magnesia Litera</i> Danielu Hodrovou.
31. 3. 2016	Pavel Janáček hostem rozhlasové Telefonotéky stanice Vltava Interview vysílané v přímém přenosu z Galerie Českého rozhlasu představilo ředitele ÚČL AV ČR Pavla Janáčka i jeho odbornou práci.

31. 3. 2016	Rozhovor s Danielem Soukupem v televizním Studiu 6 Daniel Soukup hovořil v rámci Studia 6 České televize o dějinách židovského odívání a mezinárodní konferenci historiků, která se konala na půdě Univerzity Palackého v Olomouci.
6. 4. 2016	Daniela Hodrová v televizním pořadu Události v kultuře na ČT Art O ocenění Kniha roku Magnesie Litery s Danielou Hodrovou v pořadu Události v kultuře.
16. 4. 2016	Michal Charypar hostem pořadu České televize Historie.cs Hostem televizního pořadu Historie.cs, který byl věnován Karlu Hynku Máchovi, byl Michal Charypar.
2. 5. 2016	Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Petrarkův statečný muž“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá Český rozhlas Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
3. 5. 2016	Spolupráce Daniela Soukupa na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti Daniel Soukup se editorsky podílel na rozhlasové relaci „Norimberk 1349. Příběh o zázraku, který se nestal“ z cyklu Středověké ctnosti, který v rámci oslav karlovskeho jubilea vysílá ČRo Vltava.
4. 5. 2016	Jiří Trávníček o čtenářství na Českém rozhlasu Plus V rámci odpoledního informačního pásma na ČRo Plus promluvil Jiří Trávníček o připravovaném Národním programu na podporu čtenářství.
6. 5. 2016	Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Beneš Heřmanův, člověk proti nelidem“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá Český rozhlas Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
9. 5. 2016	Pavel Janáček moderátorem debaty na ČRo Vltava Pavel Janáček moderoval v rámci pořadu Slovo o literatuře na ČRo Vltava literárněkritickou debatu o prozaickém triptychu Ivy Pekárkové <i>Pečená zebra</i> .
9. 5. 2016	Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Moudré milování Václava II.“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá ČRo Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
11. 5. 2016	Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Podepřená moudrost Karla IV.“ z cyklu Středověké ctnosti, který v rámci oslav karlovskeho jubilea vysílá ČRo Vltava.
12. 5. 2016	Eduard Burget hostem rozhlasového pořadu Portréty Rozhovor s Eduardem Burgetem o díle Zdenka Slouky (1. díl) v rámci pořadu Portréty na ČRo Plus.
15. 5. 2016	Jiří Trávníček hostem Knihovničky Proglasu V pořadu Knihovnička Proglasu na rozhlasové stanici Proglas promluvil Jiří Trávníček o knize Petry Dvořákové <i>Sítě</i> .
16. 5. 2016	Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Renesance moudrosti v básních F. Pessoa“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá Český rozhlas Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
17. 5. 2016	Magdaléna Jacková hostem rozhlasového pořadu Mozaika Magdaléna Jacková a Kateřina Bobková Valentová (HÚ AV ČR) v rámci pořadu Mozaika na ČRo Vltava hovořily o jezuitském divadle, nové ediční řadě <i>Theatrum neolatinum</i> a zvaly na <i>Den s jezuitským divadlem</i> pořádaným v ÚČL.
18. 5. 2016	Hostem rozhlasového pořadu Páteční večer byl Eduard Burget O díle Františka Lederera hovořil Eduard Burget v rámci pořadu Páteční večer na ČRo Vltava.

-
16. 5. 2016 **Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti**
Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Starověký Alan a živý latinský jazyk“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá Český rozhlas Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
-
19. 5. 2016 **Hostem rozhlasového pořadu Portréty byl Eduard Burget**
Rozhovor s Eduardem Burgetem o díle Zdenka Slouky (2. díl) v rámci pořadu Portréty na ČRo Plus.
-
19. 5. 2016 **Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti**
Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Kaplan Ondřej a mnohoznačnost knih“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá ČRo Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
-
23. 5. 2016 **Hosty rozhlasového pořadu Mozaika byli Pavel Kořínek a Michal Jareš**
Pavel Kořínek a Michal Jareš hovořili o komiksu v rámci pořadu Mozaika na ČRo Vltava.
-
23. 5. 2016 **Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti**
Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Sibylla z Provence a Desatero“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá ČRo Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
-
23. 5. 2016 **„Být politicky korektní je v Česku přes čáru“ – Stefan Segi na ČRo Wave**
Stefan Segi v pořadu Přes čáru na ČRo Wave hovořil o politické korektnosti v ČR.
-
23. 5. 2016 **Lenka Jungmannová hostem pořadu Jasná řeč Josefa Chuchmy**
Hostem televizního pořadu Jasná řeč Josefa Chuchmy byla tentokrát Lenka Jungmannová. Diskutovalo se o vztahu současného českého divadla a politiky.
-
25. 5. 2016 **Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti**
Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Svobodný úsudek svaté Kateřiny“ z cyklu Středověké ctnosti, který vysílá Český rozhlas Vltava v rámci oslav karlovskeho jubilea.
-
27. 5. 2016 **Spolupráce Matouše Jalušky na rozhlasovém cyklu Středověké ctnosti**
Matouš Jaluška se coby autor koncepce a editor podílel na rozhlasové relaci „Obrana královny Guenevery u Williama Morrise“ z cyklu Středověké ctnosti, který v rámci oslav karlovskeho jubilea vysílá ČRo Vltava.
-
30. 5. 2016 **Petr Plecháč hostem rozhlasové relace na ČRo Vltava**
Rozhovor s laureátem Prémie Otto Wichterleho Petrem Plecháčem odvysílal ČRo Vltava.
-
6. 6. 2016 **Slovo o literatuře na téma čtenářství**
V rámci pořadu Slovo o literatuře na ČRo Vltava diskutoval Jiří Trávníček s ředitelkou Mahenovy knihovny Libuší Nivnickou o Národním programu na podporu čtenářství.
-
9. 6. 2016 **Sedm pečetí Karla IV. (dokumentární cyklus České televize)**
Daniel Soukup krátce promluvil o protizidovském násilí ve čtvrtém dílu pořadu věnovaného Karlu IV. („Zbožný panovník a ochránce víry“).
-
13. 6. 2016 **Pavel Janáček moderátorem debaty na ČRo Vltava**
Pavel Janáček moderoval v rámci pořadu Slovo o literatuře na ČRo Vltava literárněkritickou debatu o sbírce Miloše Pocha *Cesta k lidem*, jedním z hostů byl Michal Jareš.
-
16. 6. 2016 **Hostem pořadu Portréty byl Eduard Burget**
Rozhovor s Eduardem Burgetem o díle Dušana Hamšíka odvysílal v rámci pořadu Portréty ČRo Plus.
-
23. 6. 2016 **Jiří Trávníček v kulturním zpravodajství na ČT Art**
Jiří Trávníček v pořadu Události v kultuře na ČT Art promluvil o projektu Brno poetické.

29. 6. 2016 **Karel Piorecký hostem pořadu Liberatura na rozhlasové stanici Wave**
U příležitosti vydání knihy *Česká literatura a nová média* poskytl Karel Piorecký rozhovor rozhlasové stanici Wave, v němž představil výsledky zkoumání proměn, jimiž prošla česká literární kultura v souvislosti s rozšířením internetu.
21. 7. 2016 **Eduard Burget hostem rozhlasového pořadu Portréty**
Rozhovor s Eduardem Burgetem o občanských postojích Miloše Kopeckého na konci osmdesátých let přinesl pořad Portréty ČRo Plus.
25. 7. 2016 **Pavel Janáček moderátorem debaty na ČRo Vltava**
Pavel Janáček moderoval v rámci pořadu Slovo o literatuře literárněkritickou debatu o deníkové knize Jiřího Cieslára *Matouš*, jedním z hostů byl Jiří Zizler.
26. 7. 2016 **Rozhovor s Petrem Plecháčem v Českém rozhlase Plus**
Rozhovor s laureátem Prémie Otto Wichterleho Petrem Plecháčem přinesl ČRo Plus.
27. 7. 2016 **Rozhovor s Karlem Pioreckým v rámci rozhlasového pořadu Mozaika**
U příležitosti vydání knihy *Česká literatura a nová média* poskytl Karel Piorecký rozhovor rozhlasové stanici Vltava, v němž představil výsledky zkoumání proměn, jimiž prošla česká literární kultura v souvislosti s rozšířením internetu.
4. 8. 2016 **Eduard Burget hostem rozhlasového pořadu Portréty**
Rozhovor s Eduardem Burgetem o díle Jiřího Hochmana přinesl pořad Portréty ČRo Plus.
29. 8. 2016 **Stefan Segi hostem rozhlasového magazínu Leonardo**
Rozhovor se Stefanem Segi o vztahu rakousko-uherského státního aparátu k českému národu odvysílal ČRo Vltava v rámci magazínu Leonardo.
1. 9. 2016 **O románu Michala Přibáně Všechno je jenom dvakrát na webu Literárky.cz**
Rozhovor s autorem prozaického debutu *Všechno je jenom dvakrát* Michalem Přibáněm přináší web Literárních novin Literárky.cz.
8. 9. 2016 **Pavel Janáček v Salonu deníku Práva**
Rozhovor Marka Tomana s Pavlem Janáčkem o Juliu Fučíkovi při příležitosti vydání reedice prvního úplného, kritického a komentovaného vydání *Reportáže, psané na oprátce* v nakladatelství Torst vyšel v příloze deníku Práva Salon.
12. 9. 2016 **Pavel Janáček moderátorem debaty na ČRo Vltava**
Pavel Janáček moderoval literárněkritickou debatu o biografické próze Jana Poláčka *Malostranský ďábel* v rámci pořadu ČRo Vltava Slovo o literatuře. Jedním z hostů byl Eduard Burget.
17. 9. 2016 **Daniela Iwashita hostem televizního pořadu Události v kultuře**
Reportáž ze zakončení tří denního čtenářského setkání a konference *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Jakub Deml a literární tradice* v Tasově odvysílala ČT Art. V reportáži promluvila mimo jiné Daniela Iwashita.
21. 9. 2016 **Zpráva o demlovské konferenci v Medříčských listech**
Zpráva Daniely Iwashity z tří denního čtenářského setkání a konference *Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Jakub Deml a literární tradice* v Tasově vyšla v Medříčských listech.
25. 9. 2016 **Jiří Trávníček hostem Knihovničky Proglasu**
V pořadu Knihovnička Proglasu na rozhlasové stanici Proglas promluvil Jiří Trávníček o knize Michala Přibáně *Všechno je jenom dvakrát*.
29. 9. 2016 **Hostem rozhlasového pořadu Zaostřeno byl Daniel Soukup**
Daniel Soukup byl hostem pořadu Zaostřeno ČRo Plus věnujícího se rehabilitaci a dějinám židovského hřbitova v Prostějově. Pořad připravila Barbora Taševská.
30. 9. 2016 **Eduard Burget v rozhlasovém pořadu Páteční večer**
Rozhovor s Eduardem Burgetem o díle Dušana Hamšíka odvysílal ČRo Vltava v rámci pořadu Páteční večer.

-
5. 10. 2016 **Lenka Jungmannová hostem rozhlasového pořadu Mozaika**
U příležitosti nedožitých osmdesátých narozenin Václava Havla vystoupila v pořadu Mozaika ČRo Vltava Lenka Jungmannová
-
10. 10. 2016 **Pavel Janáček moderátorem debaty na ČRo Vltava**
Pavel Janáček moderoval v rámci pořadu Slovo o literatuře na ČRo Vltava literárněkritickou debatu o románu Bianky Bellové *Jezero*.
-
13. 10. 2016 **Jiří Trávniček hostem televizního pořadu 90'**
Jiří Trávniček vystoupil v pořadu 90' na ČT 24 při příležitosti udělení Nobelovy ceny Bobu Dylanovi.
-
15. 10. 2016 **Tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla v rozhlasovém pořadu Zelný rynek**
Rozhovor s Danielou Iwashitou a Vladimírou Staňkovou z Týmu pro výzkum korespondence Jakuba Demla odvysílal v rámci pořadu Zelný rynek Český rozhlas Brno.
-
26. 10. 2016 **Jiří Trávniček na stanici Český rozhlas Brno**
Jiří Trávniček promluvil k tématu čtenářství v pořadu Zprávy na ČRo Brno.
-
27. 10. 2016 **Hostem rozhlasového pořadu Portréty byl Eduard Burget**
Eduard Burget hovořil v rámci pořadu Portréty ČRo Plus o díle Františka Křeliny.
-
3. 11. 2016 **Eduard Burget hostem rozhlasového pořadu Portréty**
Rozhovor s Eduardem Burgetem o díle Světlany Svozilové odvysílal ČRo Plus v pořadu Portréty.
-
14. 11. 2016 **Pavel Janáček moderátorem debaty na ČRo Vltava**
Pavel Janáček moderoval literárněkritickou debatu o románu Jiřího Hájčka *Deštová hůl* v rámci rozhlasového pořadu Slovo o literatuře.
-
28. 11. 2016 **Jiří Trávniček hostem Jasně řeči Josefa Chuchmy**
V diskusním pořadu Jasná řeč Josefa Chuchmy na ČT Art promluvil Jiří Trávniček o knize Terezy Boučkové *Život je nádherný*.
-
28. 11. 2016 **Jiří Flaišman v rozhlasovém pořadu Mozaika**
Jiří Flaišman představil v pořadu Mozaika na ČRo Vltava *Českou knižnici*.
-
29. 11. 2016 **Pavel Janáček hostem zpravodajství Českého rozhlasu Plus**
V rámci zpravodajství ČRo Plus hovořil o *České knižnici* Pavel Janáček.
-
29. 11. 2016 **Jiří Trávniček v televizním pořadu Jasná řeč Josefa Chuchmy**
Hostem pořadu Jasná řeč Josefa Chuchmy byl Jiří Trávniček. Diskuse se týkala nového románu Terezy Boučkové *Život je nádherný*.
-
1. 12. 2016 **Michal Kosák a Karel Piorecký hosty televizního pořadu ASAP**
Hosty pořadu České televize ASAP, který byl věnován F. X. Šaldovi a současné literární kritice, byli Michal Kosák a Karel Piorecký.
-
11. 12. 2016 **Hostem rozhlasového pořadu Knížky plus byl Jiří Trávniček**
Jiří Trávniček v pořadu Knížky plus na ČRo Plus doporučil o třetí adventní neděli několik titulů duchovní literatury.
-
12. 12. 2016 **První část rozhlasového záznamu z První bilance na ČRo Vltava**
Rozhlasový záznam z První bilance v režii Mileny M. Marešové odvysílal Český rozhlas na stanici Vltava.
-
16. 12. 2016 **Jiří Trávniček hostem Knižničky Proglasu**
V pořadu Knižnička Proglasu na rozhlasové stanici Proglas promluvil Jiří Trávniček o knize Jana Rybáře *Deník venkovského faráře*.
-
19. 12. 2016 **Druhá část rozhlasového záznamu z První bilance na ČRo Vltava**
Rozhlasový záznam z První bilance v režii Mileny M. Marešové odvysílal Český rozhlas na stanici Vltava.

ÚČAST NA LITERÁRNÍM DĚNÍ

Vedle vědecké činnosti se pracovníci ÚČL věnovali v roce 2016 rovněž činnostem, které mají odborný charakter, avšak nebývají řazeny mezi výsledky vědecké práce a nemají ani povahu popularizace vědy. Jedná se o činnosti, které směřují k reflexi současné literatury, popřípadě o uměleckou práci. V ÚČL působí básníci a prozaikové Daniela Hodrová, Petr Hruška, Michal Jareš, Kamil Bouška, Zuzana Říhová, Michal Přibáň aj., literární nebo filmové kritice se soustavně věnují Pavel Janoušek, Jiří Trávníček, Michal Jareš, Eva Klíčová, Aleš Merenus, Alena Fialová, Roman Kanda, Pavel Kořínek, Veronika Košnarová, Karel Piorecký, Jiří Zizler, Vít Schmarc aj. Jako dramaturg magazínu ASAP spolupracoval s Českou televizí Art Michal Jareš.

Pracovníci ÚČL v roce 2016 pravidelně přispívali literárněkritickými články do časopisů *Tvar* (Pavel Janoušek, Veronika Košnarová), *Host* (Jiří Trávníček, Pavel Janoušek, Aleš Merenus, Eva Klíčová), *Respekt* (Eva Klíčová), *A2* (Pavel Kořínek, Jiří Zizler), *Souvislosti* (Jiří Zizler) či *Lógr* (Stefan Segi, Gabriela Romanová) – v některých případech i do pravidelných rubrik, jako je *969 slov o próze* Pavla Janouška v časopise *Tvar*. Podle databáze ASEP publikovali pracovníci ÚČL v roce 2016 celkem 111 recenzí beletristických a odborných knih.

Na fungování literárních a odborných vědeckých časopisů se pracovníci ÚČL podílejí rovněž prací v jejich redakcích či redakčních radách – členy redakce časopisu *Česká literatura* byli Petr Šámal (šéfredaktor), Markéta Řadová Holanová, Jan Linka a Richard Müller, členy redakční rady časopisu *Česká literatura* byli Michael Wögerbauer, Pavel Janoušek, Václav Petrbok a Pavel Janáček, v redakci časopisu *Host* pracovala Eva Klíčová, výkonným redaktorem časopisu *Svět literatury* byl Pavel Šidák, Stefan Segi působil v redakci časopisu *Lógr*, předsedou redakční rady *Tvaru* je Pavel Janoušek, Alice Jedličková působí v redakční radě časopisů *Svět literatury*, *Bohemica litteraria* a *Mediální studia*, Zdeněk Hrbata v radách časopisů *Litteraria Pragensia* a *Svět literatury*, Václav Petrbok v redakčních radách časopisů *Listy filologické*, *Střed* a *Echa IPSL*, Jiří Trávníček v redakčních radách časopisů *Filoteknos* a *Roczniki Biblioteczne*, Ondřej Sládek v redakční radě časopisů *Slovo a slovesnost* a *Illuminace*, Michael Wögerbauer byl předsedou redakční rady časopisu *Cornova* a členem rad časopisu *Literární archiv*, Martin Hrdina působí v redakční radě

ÚČAST NA LITERÁRNÍM DĚNÍ

časopisu *Didaktické studie*, Robert Kolár v redakční radě časopisu *Český jazyk a literatura* a Michal Kosák v redakčním kruhu časopisu *Revolver Revue*. K reflexi současné literatury v elektronických médiích přispívá Pavel Janáček, který pro rozhlasovou stanici ČRo Vltava připravuje každý měsíc kritickou diskusi o novinkách současné literatury pro pořad *Slovo o literatuře*. Na příspěvcích pro web *Literární bašta Dobré češtiny* se autorsky a redakčně se podíleli Daniela Iwashita, Barbora Čiháková, Daniel Kubec, Jan Mazanec, Michal Beck, Barbora Podaná a Veronika Šaumanová. Část příspěvků z tohoto webu vyšla v roce 2016 tiskem v knize *Fejtónky Dobré češtiny* (editoři Daniel Kubec, Barbora Čiháková).

Pracovníci ÚČL působili rovněž v komisích pro udílení literárních cen, jako jsou *Magnesia Litera* (Pavel Kořínek, Aleš Merenus), *Cena Jaroslava Seiferta* (Jiří Zizler), *Cena Josefa Škvoreckého* (Michal Přibáň), *Cena Toma Stopparda* (Petr Hruška, Petr Šámal), *Česká kniha* (Jiří Zizler), *Muriel* (Pavel Kořínek, Michal Jareš), *Cena Vladimíra Macury* (Kateřina Piorecká), *Literární cena Vladimíra Vokolka* (Michal Jareš) či v porotě literární soutěže *Hořovice Václava Hraběte* (Jiří Zizler). Jiří Flaišman působil jako předseda *Společnosti F. X. Šaldy*, která kromě jiných aktivit uděluje cenu F. X. Šaldy za mimořádné počiny v oblasti literární a výtvarné kritiky a literární historie.

Se záměrem podpořit veřejnou diskusi o současné literatuře se 6. 12. 2016 uskutečnila v přednáškové síni ÚČL veřejná diskuse *Česká literatura 2016: první bilance*. Svě teze o literárních událostech uplynulého roku představili Iva Málková a Kryštof Špidla, jimž otázky následně kladl moderátor debaty Pavel Janáček a diskutovali s nimi kritikové Karel Piorecký, Aleš Merenus a přítomné publikum složené – vedle akademických pracovníků – z básníků, redaktorů, studentů, pedagogů a čtenářů. Debatu natáčel Český rozhlas. Zkrácený záznam byl odvysílán na stanici ČRo Vltava ve dvou vydáních pořadu *Slovo o literatuře* 12. listopadu a 19. listopadu. 2016. Přepis debaty zpracovaný Evou Klíčovou vyšel tiskem v časopise *Host* (1/2017).

SLUŽBY PRO VEŘEJNOST

K základním úkolům ÚČL patří zajišťování informační infrastruktury pro obor literárněvědné bohemistiky v mezinárodním měřítku i šíření relevantních informací o osobnostech, institucích, dílech a ostatních fenoménech české literatury v měřítku národním. Tyto služby zajišťuje ÚČL prostřednictvím výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie, vlastních dvou knihoven v Praze a v Brně i prostřednictvím internetových aplikací a databází. Ty vznikají ve Středisku literárněvědných informací ÚČL, ale také v dalších odděleních ústavu – především v Oddělení edičním a textologickém a v Oddělení lexikografie.

Rozsah jejího fondu řadí pražskou Knihovnu ÚČL na třetí místo mezi knihovnami ústavů Akademie věd (vyšší počet svazků spravují pouze knihovnici Historického ústavu a Orientálního ústavu). Fond Knihovny ÚČL tvoří unikátní sbírka české beletrie, literární teorie a historie, českých literárních a kulturních periodik i knižních a časopiseckých fondů knihovny Umělecké besedy, knihoven bývalého Oddělení západních literatur a Kabinetu dějin českého divadla Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV. Celkem šlo k 31. 12. 2016 o 154 639 knih. S cílem podpořit využití posledních dvou částí fondu, které dosud nejsou zkatalogizovány v elektronickém katalogu, byly v listopadu 2016 na webu ÚČL zpřístupněny jejich naskenované katalogy – jedná se o fond světových literatur a zčásti i divadelní literatury. V roce 2016 Knihovna ÚČL nově získala 2750 svazků knih a 176 ročníků periodik.

Podle počtu absenčních výpůjček se v roce 2016 Knihovna ÚČL umístila na prvním místě v celé Akademii věd ČR. Jde o důsledek plného otevření Knihovny ÚČL nejen odborníkům, ale i studentům a dalším zájemcům, jakož i toho, že všechny dokumenty jsou ve studovně pražského pracoviště ÚČL expedovány na počkání. Ideálních možností ke studiu využilo v roce 2016 celkem 640 registrovaných čtenářů. Bylo jim poskytnuto 11 254 absenčních výpůjček (prezenční výpůjčky nejsou evidovány). Další badatelé studovali v knihovně dokumenty ze Staročeské sbírky – souboru mikrofilmů a fotokopí staročeských rukopisů a tisků z českých i zahraničních fondů (více než 163 000 polí mikrofilmů a více než 155 000 fotokopí).

Pražská knihovna ÚČL již podruhé poskytovala po celý rok 2016 své služby na základě automatického výpůjčního protokolu a sdíleného systému Aleph, jehož provoz zajišťuje pro zapojené ústavy centrální Knihovna Akademie věd ČR. Počet záznamů předaných do Souborného katalogu ČR vzrostl v roce 2016 na 82 342. Zpřístupnění fondu prostřednictvím Souborného katalogu ČR se projevilo na zájmu

SLUŽBY PRO VEŘEJNOST

o vzácné tituly ze strany jiných knihoven. Meziročně se počet výpůjček v rámci meziknihovní výpůjční služby více než zdvojnásobil.

Veřejně přístupná je rovněž Knihovna brněnského pracoviště ÚČL. Svým uživatelům nabízí například také výstřižkový archiv literární publicistiky.

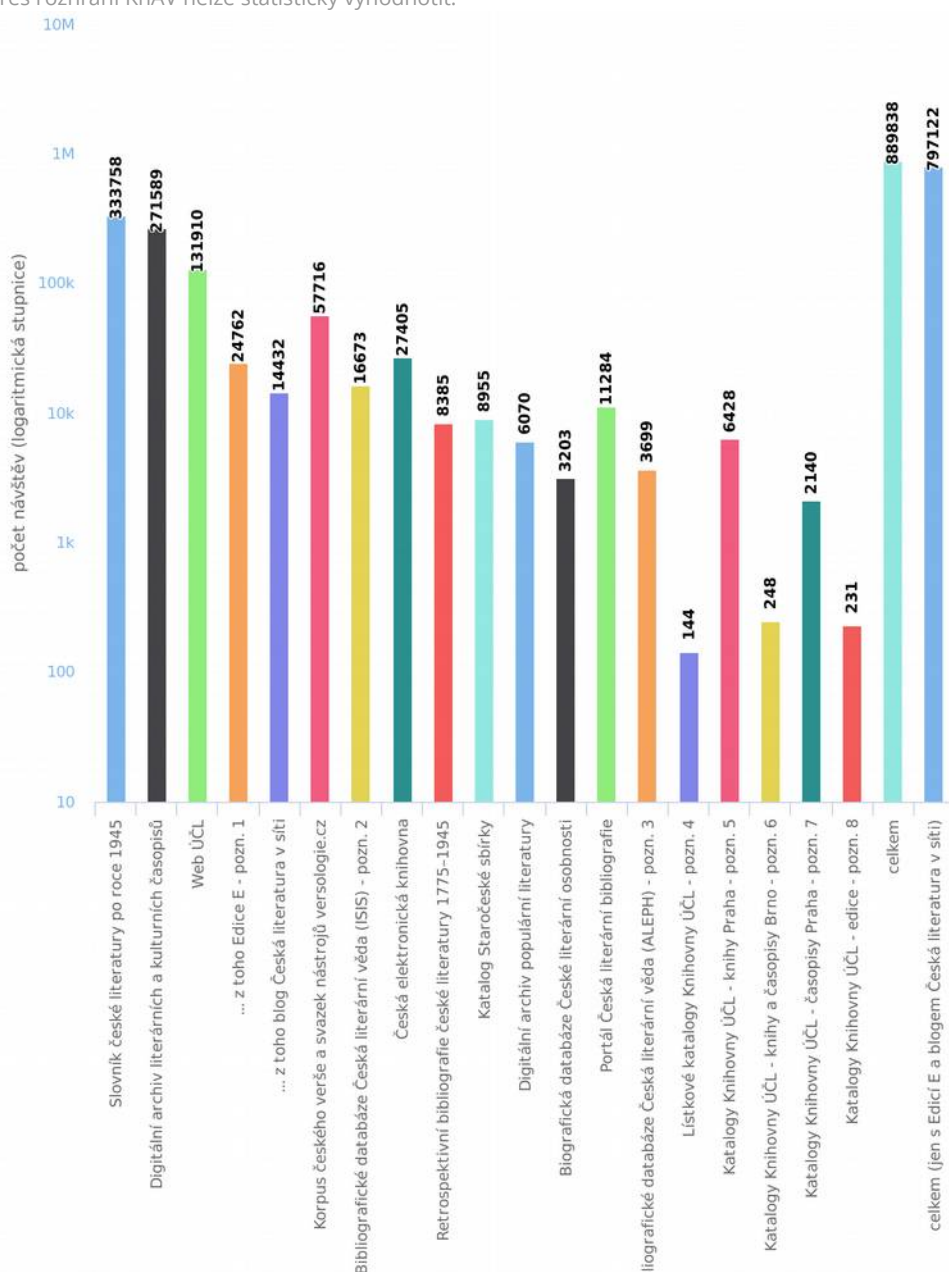
TAB. 5: Knihovna ÚČL; zdroj: ÚČL

Knihovna ÚČL AV ČR (Praha)	2016
Knihovní fond	
Celkový počet knihovních jednotek	154 639
Počet knih získaných v roce 2016	2750
Počet titulů periodik získaných v roce 2016	176
Knihovní služby	
Počet registrovaných uživatelů	640
Počet výpůjček z fondu knihovny	11 254
Počet prodloužení výpůjček	4650
Počet kopií	3823
Meziknihovní výpůjční služby	
Dokumenty zapůjčené z jiných knihoven v ČR	30
Dokumenty zapůjčené jiným knihovnám v ČR	134
Kopie dokumentů poskytnuté jiným knihovnám v ČR	24
Dokumenty zapůjčené ze zahraničních knihoven	33
Spolupráce se Souborným katalogem ČR	
Celkový počet záznamů zaslaných do SKC	82 342

Internetové zdroje informací nabízí ÚČL odborné veřejnosti, studentům a dalším zájemcům ve čtyřech oblastech: 1. slovníky, 2. digitální archivy a fulltextové databáze literárních textů, 3. bibliografické a další specializované databáze, 4. korpusy literárních textů. Ústavní web slouží jako rozcestník ke všem těmto zdrojům. Celková návštěvnost těchto webových služeb v roce 2016 mírně vzrostla a dosáhla téměř 900 000 návštěv.

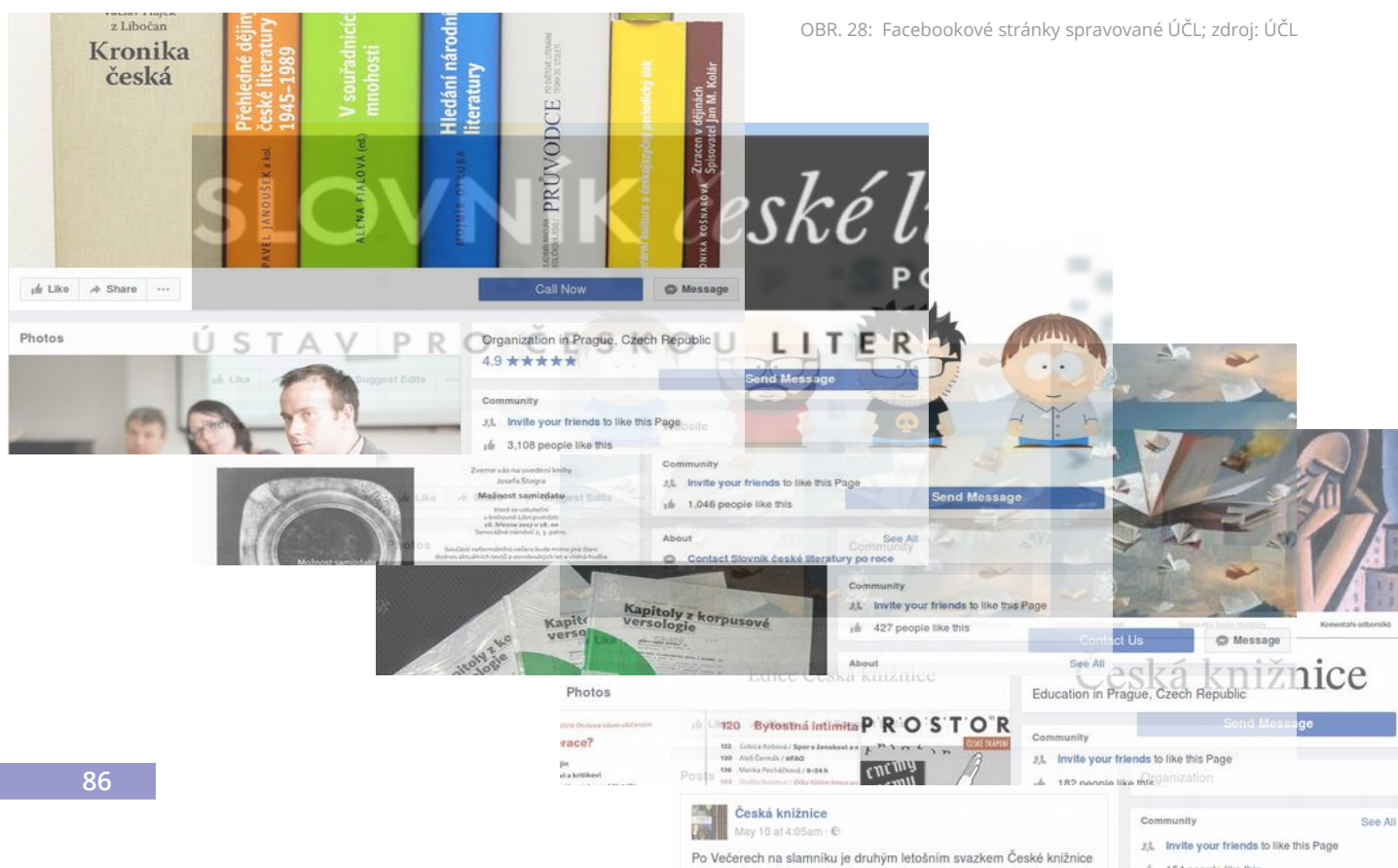
SLUŽBY PRO VEŘEJNOST

OBR. 27: Návštěvnost hlavních serverů; zdroj: ÚČL (Awstats). Poznámky: 1) Výpočet podle nové metodiky pro rok 2016. 2) Bez provozu na části bází provozovaných v průběhu roku 2016 v systému ALEPH. 3) Bez provozu na části bází provozovaných v průběhu roku v systému ISIS. Započteny pouze přístupy přes URL <http://biblio.ucl.cas.cz>, přístupy přes rozhraní KnAV nelze statisticky vyhodnotit. 4) V provozu od 11/2016. 5) Započteny pouze přístupy přes URL <http://katalog.ucl.cas.cz>, přístupy přes rozhraní KnAV nelze statisticky vyhodnotit. 6) Započteny pouze přístupy přes URL <http://brno.ucl.cas.cz>, přístupy přes rozhraní KnAV nelze statisticky vyhodnotit. 7) Započteny pouze přístupy přes URL <http://edice.ucl.cas.cz>, přístupy přes rozhraní KnAV nelze statisticky vyhodnotit. 8) Započteny pouze přístupy přes URL <http://katalog.ucl.cas.cz>, přístupy přes rozhraní KnAV nelze statisticky vyhodnotit.

ÚČL NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

ÚČL komunikoval (podobně jako v předchozích letech) s veřejností rovněž prostřednictvím sociálních sítí. Hlavní facebooková stránka ÚČL zaznamenala meziroční nárůst 615 fanoušků (počet uživatelů, kteří přidělili naší stránce „to se mi líbí“, činil na sklonku roku 2931). Mezi těmito uživateli většinu tvořily ženy (67 %), nejpočetnější skupinou potom byly ženy ve věku 25–34 let (33 %). Ke stránce se připojovaly rovněž desítky zahraničních uživatelů (Slovensko, Polsko, Německo, Velká Británie, USA ad.) Nejúspěšnější příspěvky na této stránce překonávaly svým dosahem hranici 4500 unikátních uživatelů. Rozvoj zaznamenaly také další facebookové stránky, jimiž se prezentují jednotlivé týmy či projekty ÚČL. Například profil *Slovníku české literatury* meziročně získal 589 nových fanoušků (jejich celkový počet ke konci roku činil 1376). Dále se na Facebooku prezentoval Versologický tým, infrastruktura Česká literární bibliografie či ediční řada *Česká knižnice*. 20 pracovníků ústavu spravovalo svůj profil na síti Academia.edu. Videozáznamy z přednášek a dalších akcí byly umísťovány na serveru Vimeo a dále sdíleny na sociálních sítích a na hlavní webové stránce ústavu.

OBR. 28: Facebookové stránky spravované ÚČL; zdroj: ÚČL

ÚČL NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

OBR. 22: Statistiky hlavní facebookové stránky ÚČL; zdroj: facebook

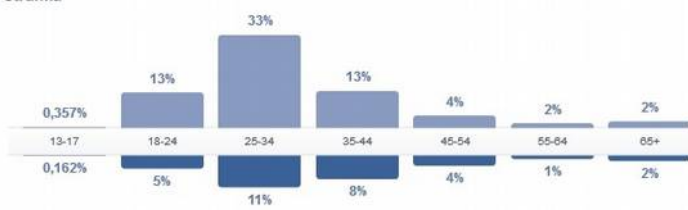
Lidé, kterým se líbí vaše stránka

Ženy

67%
Vaši fanoušci

Muži

31%
Vaši fanoušci

Země	Vaši fanoušci	Město	Vaši fanoušci	Jazyk	Vaši fanoušci
Česká republika	2 641	Prague, Prague	1 143	čeština	2 334
Slovensko	91	Brno, South Moravian ...	244	Angličtina (Spojené kr...	228
Polsko	66	Ostrava, Moravian-Sile...	79	angličtina (USA)	202
Německo	42	Olomouc, Olomouc Re...	70	slovenština	78
Spojené království	27	Ceske Budejovice, So...	45	pošština	55
Spojené státy americké	20	Bratislava, Bratislava ...	44	němčina	45
Itálie	16	Ptzen, Ptzeň Region	40	francouzština (France)	27
Rakousko	15	Ústí nad Labem, Ústí ...	34	italština	15
Francie	12	Hradec Králové, Hrade...	31	španělština	12
Belgie	11	Pardubice, Pardubice ...	23	ruština	11

V

Hospodaření

ROZPOČET

V roce 2016 provozoval ÚČL svou činnost s rozpočtem 62 805 tis. Kč (včetně investic a odpisů), a to s vyrovnaným výsledkem hospodaření z této činnosti. V roce 2016 použil ústav prostředky z fondu účelových prostředků ve výši celkem 2402 tis. Kč. Z toho bylo 2170 tis. Kč institucionálních prostředků a 232 tis. Kč grantových (účelových) prostředků. Struktura financování byla tvořena institucionální dotací ve výši 37 933 tis. Kč, z toho 33 570 tis. Kč na podporu výzkumné organizace a 4230 Kč na podporu činnosti pracoviště. Posledně zmíněná částka se skládala z následujících položek: 2676 tis. Kč činily prostředky přidělené na J. E. Purkyně Fellowship, mzdovou podporu perspektivních lidských zdrojů – postdoktorandů a Fellowship Josefa Dobrovského, 181 tis. Kč činily prostředky na reprodukci majetku, 404 tis. Kč na běžnou údržbu a nájemné, 428 tis. Kč na projekty regionální spolupráce s kraji České republiky a dotace na vydávání publikací. Uvedená dotace na podporu výzkumné organizace byla v průběhu roku snížena o 133 tis. Kč poplatek za správu sítí. Z vlastní činnosti ústav získal 2438 tis. Kč (tržby, nájmy, úroky).

Prostředky grantové činily 15 308 tis. Kč včetně FUUP. Grantů měl ÚČL v roce 2016 celkem 13 (10 GA ČR, 2 MŠMT ČR, 1 MK ČR). Drobnější granty dalších poskytovatelů v celkové výši 115 tis. Kč souvisely převážně s účelovými dotacemi na ediční přípravu a vydávání publikací.

Z hlediska struktury nákladů představovaly hlavní položku náklady mzdové. Ty dosáhly včetně odvodů zákonného pojištění a ostatních sociálních nákladů 46 947 tis. Kč. Oproti předchozím letům do těchto nákladů zasáhly roční odměny, které díky příznivému hospodaření v roce 2016 mohly být zaměstnancům ústavu vyplaceny za úspěšné plnění pracovních úkolů. Náklady na provoz představovaly vedle toho 10 438 tis. Kč. Z toho na cestovné (včetně zahraničních stáží) vynaložil ÚČL v roce 2016 659 tis. Kč. Podrobnější struktura příjmů a výdajů je uvedena v tabulkách Výsledek hospodaření ÚČL AV ČR, v. v. i., za rok 2016, zveřejněných na webu ÚČL.

ROZPOČET

TAB. 6: Struktura výnosů ÚČL v roce 2016; zdroj: ÚČL

Zdanitelné výnosy ÚČL (v tis. Kč):

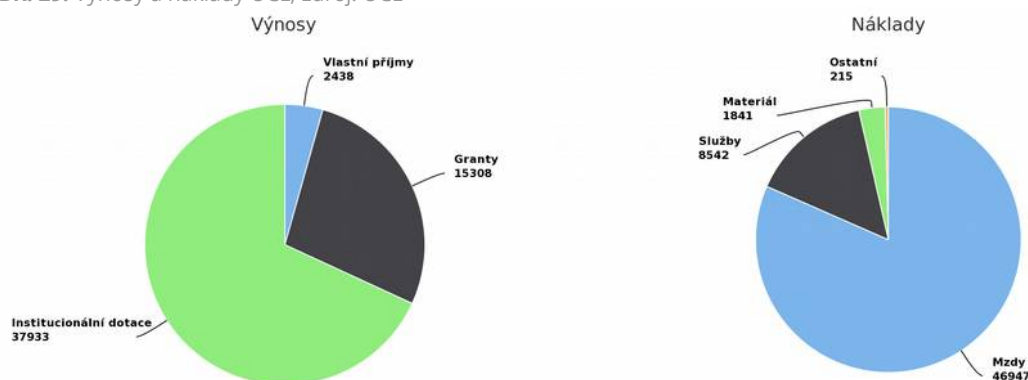
Prodej publikací včetně <i>České literatury</i>	476
Tržby z prodeje služeb	966
Tržby z pronájmu	844
Úroky	52
Kompensace pojišťovny	100
Celkem výnosy	2438

TAB. 7: Struktura mzdových nákladů ÚČL v roce 2016; zdroj: ÚČL

Zdroje a rozdělení mzdových nákladů ÚČL (v tis. Kč) včetně pojištění a soc. fondu

Zdroj	Mzdy	Pojištění	OON	Celkem
Institucionální dotace	24 828	9 560	1 167	35 555
GA ČR	4 000	1 443	466	5 909
MŠMT ČR a MK ČR	3 921	1 417	145	5 483
Celkem	32 749	12 420	1 778	46 947
Odměny DR a RÚČL				120

OBR. 29: Výnosy a náklady ÚČL; zdroj: ÚČL

MAJETEK

K 31. 12. 2016 činil majetek ÚČL 128 284 tis. Kč, a to v následující struktuře: Budova v ulici Na Florenci 96 168 tis. Kč (tento majetek byl navýšen o 2018 tis. Kč novou instalací klimatizačního systému v depozitářích s tím souvisejícími stavebními pracemi), pozemek 2189 tis. Kč, hmotný investiční majetek ve výši 18 527 tis. Kč, drobný hmotný investiční majetek 8069 tis. Kč, software 2653 tis. Kč a drobný nehmotný majetek ve výši 678 tis. Kč.

Nevyužité prostory v budově, kterou má ÚČL ve svém vlastnictví, pronajímal v roce 2016 jiným subjektům. Nájemci jsou především subjekty nekomerční, tedy Středisko společných činností AV ČR (knihkupectví Academia), Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Etnologický ústav AV ČR, Filosofický ústav AV ČR (Kabinet pro klasická studia), občanské sdružení Klub přátel Tvaru (stejnomený literární časopis), CEFRES – Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách. Mezi komerční subjekty se řadili tito nájemci: Space2let, spol. s r. o. (kavárna), Vesmír spol. s r. o. (stejnomený vědecký časopis). Nájemné se promítlo do příjmů ústavu částkou 844 tis. Kč.

Další výnosy měl ÚČL z prodeje publikací a z prodeje služeb (1442 tis. Kč), z úroků (52 tis. Kč). Celkem činily zdanitelné výnosy za rok 2016 i s úroky 2438 tis. Kč. Ústav zůstal proto i nadále plátcem DPH.

Čerpání fondu reprodukce investičního majetku činilo 3126 tis. Kč, z toho z vlastních zdrojů 152 tis. Kč, zbylých 2974 tis. poskytla formou dotace AV ČR.

Od Akademie věd získal ÚČL v roce 2015 na investice 6702 tis. Kč, z toho bylo 5270 tis. Kč spotřebováno na stavební činnost (rekonstrukce studovny v přízemí objektu), 880 tis. Kč na projekty *Strategie AV21*, 552 tis. Kč na nákup investičního majetku. Ten pracoviště zároveň pořídilo z vlastních prostředků, a to ve výši 468 tis. Kč.

Rozdíl 120 tis. Kč činí odměny DR a RÚČL.

VI

Orgány pracoviště

ŘEDITEL PRACOVIŠTĚ

Na základě jmenování předsedou Akademie věd ČR prof. Ing. Jiřím Drahošem, DrSc., dr.h.c., na období 1. 7. 2015 – 30. 6. 2020 vykonával v roce 2016 funkci ředitele ÚČL Ing. Pavel Janáček, Ph.D.

Informace o činnosti

- Zorganizoval a vedl 12 pravidelných měsíčních porad kolegia ředitele ÚČL. Zářijové zasedání bylo výjezdní a bylo spojeno s exkurzí na brněnské pracoviště ústavu.
- Zajistil předložení finančních dokumentů Výsledek hospodaření ÚČL za rok 2015 a Rozpočet ÚČL na rok 2016, jejich projednání v Dozorčí radě ÚČL a schválení v Radě ÚČL.
- Zajistil předložení finančních dokumentů týkajících se 1. a 2. změny Rozpočtu ÚČL na rok 2016, jejich projednání v Dozorčí radě ÚČL a schválení v Radě ÚČL.
- Zajistil předložení Výroční zprávy ÚČL o činnosti a hospodaření za rok 2015 Dozorčí radě ÚČL a Radě ÚČL, jejich schválení oběma radami a zveřejnění výroční zprávy.
- Zajistil předložení novelizace *Organizačního řádu ÚČL*, změny *Příloh Mzdového předpisu ÚČL* a novelizace *Atestačního řádu ÚČL* a jejich schválení v Radě ÚČL.
- Uzavřel smlouvu o spolupráci ÚČL a Nadačního fondu Česká knižnice při vydávání *České knižnice* a v zájmu realizace smlouvy se celoročně účastnil zasedání redakční rady *České knižnice*.
- Vedl jednání o závěrečné zprávě mezinárodní komise v rámci Hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za léta 2010–2014 a připravil vyjádření k ní.
- Na základě revidovaného znění hodnotící zprávy mezinárodní komise podal Akademické radě AV ČR Návrh výše institucionální podpory pracoviště AV ČR na rok 2017 a na období 2018–2021 s odůvodněním a účastnil se jednání s předsedou Akademie věd ČR a Akademickou radou AV ČR o tomto návrhu.

ŘEDITEL PRACOVIŠTĚ

- V návaznosti na jednání o Návrhu výše institucionální podpory pracoviště AV ČR na rok 2017 a na období 2018–2021 vedl konzultace o zřízení Teatrologického týmu a Germanobohemistického týmu ÚČL.
- Organizoval zapojení ÚČL do Operačního programu Věda, výzkum, vzdělávání a průběžně projednával s Radou ÚČL projektové záměry.
- Sledoval zapojení ÚČL do programů *Strategie AV21* a podílel se na plnění úkolů vyplývajících z tohoto zapojení.
- Svolal shromáždění výzkumných pracovníků (11. 10. 2016) za účelem: 1) nominace kandidáta ÚČL na předsedu Akademie věd ČR, 2) přípravy nominace kandidátů ÚČL do Akademické rady Akademie věd ČR a Vědecké rady Akademie věd ČR, 3) přípravy voleb do Rady ÚČL. Shromáždění vědeckých pracovníků bylo spojeno s informačním a diskusním shromážděním pracovníků ÚČL.
- Vydal šest příkazů ředitele:
 - 1/2016 o úhradách telefonních poplatků,
 - 2/2016 o inventarizaci majetku,
 - 3/2016 k odstranění nedostatků vyplývajících z kontroly Kontrolního odboru KAV AV ČR,
 - 4/2016 o pracovních náplních zaměstnanců ÚČL,
 - 5/2016 o parkování kol,
 - 6/2016 o plánovaných atestacích.
- Vedl přípravy příkazu ředitele o postupu při zadávání veřejných zakázek a o uveřejňování smluv v registru smluv tak, aby mohl být tento vnitřní předpis vydán a zaměstnanci ústavu proškoleni k jeho používání na začátku roku 2017.

RADA PRACOVNÍŠTĚ

předseda

prof. PhDr. Jiří Trávníček, M.A., (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., dále jen ÚČL; mandát do 2. 1. 2017)

místopředsedkyně

PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D., (ÚČL; mandát do 2. 1. 2017)

členové interní

PhDr. Daniela Hodrová, DrSc. (mandát do 2. 1. 2017)

Ing. Pavel Janáček, Ph.D. (mandát do 2. 1. 2017)

doc. PhDr. Alice Jedličková, CSc. (mandát do 18. 5. 2020)

PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (mandát do 2. 1. 2017)

členové externí

Mgr. Miroslav Balaštík, Ph.D., (Nakladatelství Host; mandát do 2. 1. 2017)

PhDr. Taťána Petrasová, Ph.D., (Ústav pro dějiny umění AV ČR, v. v. i.; mandát do 15. 6. 2020)

prof. PhDr. Dalibor Tureček, DSc., (Filozofická fakulta Jihočeské univerzity; mandát do 15. 6. 2020)

Informace o činnosti

Rada ÚČL zasedala v termínech: 25. února, 19. dubna, 19. května, 29. června, 29. září, 7. prosince, 21. prosince 2016; návrhy, k jejichž projednání nebylo možné nebo účelné svolat zasedání Rady ÚČL, byly projednány per rollam.

25. února 2016

– Schválila novelizaci *Organizačního řádu ÚČL* a změnu *Přílohy Mzdového předpisu ÚČL*.

– Schválila *Výsledek hospodaření ÚČL za rok 2015 a Rozpočet ÚČL na rok 2016*.

– Projednala postup řešení 13 ústavních projektů, 1 projekt zhodnotila jako úspěšně dokončený a schválila 3 nové projekty jako projekty ústavní.

– Projednala zprávu o atestacích členů ÚČL a provedla atestaci členů Atestační komise.

– Projednala schválila návrh na nominaci prof. PhDr. Jiřího Trávníčka, M.A., na udělení Akademické prémie – *Praemeium Academiae*.

RADA PRACOVIŠTĚ

- Doporučila projekt Leny Dorn k udělení Fellowshipu Josefa Dobrovského.

13. dubna 2016

- Vyslovila per rollam souhlas, aby Mgr. Petr Plecháč, Ph.D., a Mgr. Jakub Říha, Ph.D., byli navrženi na Prémii Otto Wichterleho.

19. dubna 2016

- Doporučila projekt Mgr. Pavla Kořínka, Ph.D., do programu Mzdové podpory perspektivních lidských zdrojů.
- Za účasti členů kolegia ředitele a ústavní veřejnosti projednala Rada ÚČL návrh ÚČL na změny v rozpočtu v návaznosti na výsledky Hodnocení 2015, který mimo jiné obsahoval záměr zřízení Germanobohemistického týmu a Teatrologického týmu.

19. května 2016

- Projednala průběh Hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za léta 2010–2014 a jeho výsledky ve vztahu k ÚČL.
- Schválila zřízení Týmu pro výzkum korespondence Jakuba Demla.

29. června 2016

- Jednala o novelizaci *Atestačního řádu*.
- Schválila *Výroční zprávu ÚČL o činnosti a hospodaření za rok 2015*.
- Vzala na vědomí *Zprávu o hospodaření ÚČL za období leden až květen 2016* a schválila předložený návrh *1. změny rozpočtu ÚČL*.
- Doporučila projekt dr. Mony Garloff k udělení Fellowshipu Josefa Dobrovského.
- Doporučila projekt Jakuba Říhy k udělení dotace na podporu mezinárodní spolupráce začínajících vědeckých pracovníků.

15. srpna 2016

- Per rollam doporučila projekt dr. Aleksandry Błaszcínské k udělení Fellowshipu Josefa Dobrovského.

29. září 2016

- Schválila novelizaci *Atestačního řádu ÚČL*.
- Jednala o *Statutu Stipendia Zdeňka Pešata*.

RADA PRACOVIŠTĚ

– Doporučila přepracovaný projekt Mgr. Pavla Kořínka, Ph.D., do programu Mzdové podpory perspektivních lidských zdrojů.

30. září 2016

– Per rollam schválila definitivní znění *Statutu Stipendia Zdeňka Pešata*.

7. prosince 2016

– Rozhodla o udělení podpory z programu Stipendium Zdeňka Pešata prof. Xavieru Galmichovi, MMag. Marii Brunové a dr. hab. Grzegorzi Niećovi.

– Vzala na vědomí smlouvu o spolupráci mezi ÚČL a IBL a ústní zprávu Mag. Dr. Michaela Wögerbauera.

– Projednala ústní zprávu Ondřeje Sládka o projektu *Úvod do teorie vyprávění*.

– Diskutovala o zřízení Germanobohemistického týmu a Teatrologického týmu v návaznosti na navýšení rozpočtu ÚČL v roce 2017.

– Vzala na vědomí *Informaci o čerpání rozpočtu a hospodaření ÚČL k 31. 10. 2016* a schválila předložený návrh *2. změny rozpočtu ÚČL*.

– Vzala na vědomí smlouvu o spolupráci mezi ÚČL a ÚČNK FF UK a diskutovala o projektu *Korpus současné poezie*.

21. prosince 2016

– Vzala na vědomí zprávu o výsledcích Sněmu AV ČR.

– Projednala zřízení Germanobohemistického a Teatrologického týmu v návaznosti na navýšení rozpočtu ÚČL, diskutovala s vedoucími Oddělení 19. století a oddělení 20. století. Rada následně uložila řediteli zapracovat navýšení institucionální podpory ÚČL do rozpočtu na rok 2017 s orientačním určením: strukturální deficit rozpočtu ÚČL 1,4 mil. Kč, Teatrologický tým 2,1 mil. Kč a Germanobohemistický tým 2,0 mil. Kč, při orientačním počtu 8 nově zřízených úvazků (z toho 6 obsazeno na základě veřejného výběrového řízení, 2 obsazeny pracovníky, kteří již v minulosti výběrovým řízením prošli, ale nemají v ÚČL pevný úvazek).

– Uložila řediteli, aby do 31. 3. 2017 předložil návrh na zřízení Teatrologického týmu v rámci Oddělení 20. století a literatury současné (za předpokladu transformace týmu v samostatné oddělení do 31. 12. 2018) a návrh na zřízení Germanobohemistického týmu v rámci Oddělení literatury 19. století. Stanovila rovněž podmínky pro koncepci obou týmů.

DOZORČÍ RADA

předseda

PhDr. Jiří Beneš (Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.)

místopředseda

prof. PhDr. Pavel Janoušek, CSc. (ÚČL AV ČR, v. v. i.)

členové

PhDr. Petr Nejedlý (Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.)

Jiří Padevět (Středisko společných činností AV ČR, v. v. i. – Divize Nakladatelství Academia)

JUDr. Marta Merhautová (Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.) – do 30. 6. 2016 / od 1. 7. 2017 Mgr. Petra Eckert Nováková (Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.)

Informace o činnosti

Dozorčí rada zasedala v termínech: 11. března, 21. června a 16. listopadu; dále proběhlo jedno hlasování per rollam.

11. března

– Vzala na vědomí výsledek hospodaření ÚČL za rok 2015 a plán rozpočtu na rok 2016.

21. června

– Schválila zprávu o činnosti Dozorčí rady ÚČL za rok 2015.

– Projednala a vzala se souhlasem na vědomí předloženou výroční zprávu a výrok auditora k hospodaření a účetnictví za rok 2015.

– Zhodnotila manažerské schopnosti ředitele ÚČL ve vztahu k pracovišti.

– Byla informována o proběhnuvší kontrole hospodaření Kontrolním odborem KAV AV ČR, o zjištěných nedostatcích a o realizovaných či připravených způsobech jejich řešení.

16. listopadu

– Určila auditora k ověření účetní závěrky ÚČL za rok 2016.

– Doporučila řediteli sepsat se Společností Edvarda Beneše, z. s., časově limitovanou dohodu o souhlasu s umístěním sídla spolku, a to do 31. 12. 2017.

DOZORČÍ RADA

Dále Dozorčí rada ÚČL průběžně sledovala čerpání rozpočtu pracoviště, včetně jeho změn v průběhu roku (grantové prostředky, *Strategie AV21*, investice do stavu a provozu budovy, prostředky získané v soutěži o investiční prostředky na nákladné přístroje AV), a také stav prostředků uložených ve fondech.

Vedle toho Dozorčí rada ÚČL během roku sledovala též průběh procesu Hodnocení AV ČR 2010–2015 a výsledky ÚČL; stejně tak sledovala vnitřní odborné záležitosti pracoviště (atestace pracovníků).

Během roku byli předseda i členové Dozorčí rady ÚČL průběžně v kontaktu s tajemnicí rady a ředitelem pracoviště; podle potřeby spolu konzultovali úkony, procedury a materiály spadající do kompetence rady. Předseda Dozorčí rady ÚČL se účastnil některých zasedání Rady ÚČL.

VII

Další informace

Změny zřizovací listiny

V průběhu roku 2016 nedošlo ke změnám zřizovací listiny.

Hodnocení další a jiné činnosti

ÚČL nevyvíjí další ani jinou činnost.

Informace o opatření k odstranění nedostatků v hospodaření

Ve dnech 18. 5. – 17. 6. 2016 provedli pracovníci Kontrolního odboru Kanceláře Akademie věd ČR kontrolu hospodaření ÚČL. K nápravě zjištěných nedostatků uložil KO KAV AV ČR vedení ÚČL 4 úkoly s termíny do konce roku 2016 (úprava postupů a dokumentace v oblasti inventarizace majetku v souladu se zákonem o účetnictví; zajištění průkazné evidence souhlasu odpovědné osoby s výplatou uzavřených dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr; vypracování interní normy stanovící minimální hodnotu majetku pro definování samostatných movitých věcí, souborů movitých věcí a dlouhodobého nehmotného majetku; vypracování interní normy stanovící postup pro zadávání veřejných zakázek). Dne 31. 5. 2017 byla KO KAV AV ČR provedena kontrola plnění uložených opatření, jejímž výsledkem bylo konstatování, že úkoly byly splněny. S termínem do konce roku 2017 bylo KO KAV AV ČR uloženo 1 opatření (zajistit revizi fondu Knihovny brněnského pracoviště ÚČL). Revize byla zahájena neprodleně s plánovaným ukončením v létě 2017.

Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj

Všechny podstatné informace o skutečnostech významných z hlediska hospodářského postavení instituce a dalšího vývoje tohoto postavení jsou obsaženy v předchozích částech výroční zprávy.

Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště

Všechny podstatné informace umožňující predikovat další vývoj činnosti pracoviště jsou obsaženy v předchozích částech výroční zprávy.

Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí

Na pracovišti probíhá třídění odpadu a recyklace elektronických zařízení včetně baterií a akumulátorů.

Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů

Zástupci odborových organizací se jako členové účastnili jednání kolegia ředitele ÚČL, projednávání rozpočtu pracoviště a rozpočtu sociálního fondu a jednání o úpravách mzdového předpisu ÚČL v souvislosti se zvýšením mezd.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

ÚČL zveřejnil 1. 3. 2017 výroční zprávu o své činnosti v oblasti poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb. s následujícím obsahem:

- a) Za rok 2016 evidujeme 1 žádost o informace a žádné rozhodnutí o odmítnutí žádosti.
- b) Za rok 2016 neevidujeme žádná podaná odvolání proti rozhodnutí.
- c) Za rok 2016 neevidujeme žádné rozsudky soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace ani žádné výdaje v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona.
- d) Za rok 2016 neevidujeme žádné poskytnuté výhradní licence.
- e) Za rok 2016 neevidujeme žádné stížnosti podané podle § 16a.
- f) Za rok 2016 neevidujeme žádné další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona.